

Ajuntament de Castelló Festes

COMUNITAT VALENCIANA

Magdalena 2024

Gaiata 3 Porta del Sol

Publicitats

Yedra Floristeria – 8
Lexus – 10
Gardenius Seeds – 12
Clinicaudio - 14
La Vermuteria – 20
Casanova Assesoria – 24
Multiópticas – 26
El Martillo Ferreteria – 28
Raquel i Manolo – 28
El Lotero de las Gafas – 30
Eduardo Joieria – 30
La Birreria – 32
Pachés Mobles – 32
El Gallinero – 40
Fils – 40
Audiotechno – 42
Paco 2 Joieria – 42
Asunción García – 44
Novo – 44
Concha Juan – 46
Estívaliz – 46
+ K uñas – 48
Tintocas – 48
Sierra de Cazorla – 50
Fils Caufor – 50
Primer Mosset – 56
Ortopèdia castelló – 56
Exoticafé – 58
Molcer – 58
La Monumental – 60
Érase Una Vez – 60
Digitus – 62
Templo de Baco – 64
Giuliani's – 64
El Tendido – 66
Carmen Giansante – 66
El Deseo de la Luna – 66
Vinalium – 68
Amethyst – 68
Liñana – 70
Cerpa – 70
Impremta rosell – 70
Hair Clinic MartínezSimón
Dra, Johissy Briones Estébanez

Magdalena 2024, amb de Maria

Tema: "La Verge María en el sigle XXI: Símbol, devoció, tradició i festes. Més enllà de les creences religioses".

Portada: Francisco Sánchez i Pavo

Coordinació de texts i imatges: Salomé Cazalla

Reportatge fotogràfic: Comissió i Vanesa García

Publicitats: Ana Moreno, M. Carmen Soriano, Laura Martínez, Leire Martínez, Mary Lázaro

Correcció Llingüística: Laura Martínez i Pablo Requena

Disseny i muntatge: Impremta Rosell

Imprimeix: Impremta Rosell S.L.

Edita: A. C. Gaiata 3 "Porta del Sol"

D. L.: CS 48 - 2012

El present llibret ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat valenciana per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2024

ADVOCACIÓ: literalment, vol dir "mode de cridar o designar a algú".

ADVOCIONS MARIANNES: Són les distintes maneres de referir-se a una sola persona: la mare que va donar a llum a Jesucrist en un pesebre de Betlem.

Així doncs, encara que sembla que parlem de moltes Verges, ens referim sempre a una mateixa dona, María, amb diferents noms en diferents llocs del món. Una dona única amb centenars de milers de seguidors, una figura la influència de la qual, en aquest segle XXI, va més enllà de les creences religioses, molt més enllà d'aparicions i miracles.

En aquest any del centenari de la nostra Verge del Lledó, hem volgut que la temàtica siga precisament ella, María. Una temàtica al voltant de la qual està estructurat

tot el llibre, tant en quant als escrits que composen els nombrosos articles com en els decorats de fons de les pàgines, les separates, salutacions e imatges de les nostres Madrines i comissió, començant per la magnífica portada.

Parlant del articles d'este llibret, verèu que molts d'ells tracten de la profunda i arrelada devoció que es professa a la Verge sota alguns dels seus noms més populars i reconeguts. Però també hem volgut destacar el seu valor indiscutible com a mare i, sobretot, la seua força com a dona en un temps i un lloc amb una societat profundament masclista. Perquè ella va ser, sens dubte, una dona valenta i lluitadora, totalment revolucionària per a la societat del seu temps, que les considerava quasi un objecte de propietat de l'home.

I és per tot això que, aquest any, la Magdalena 2024 se escriu, al nostre llibret, amb

de Maria.

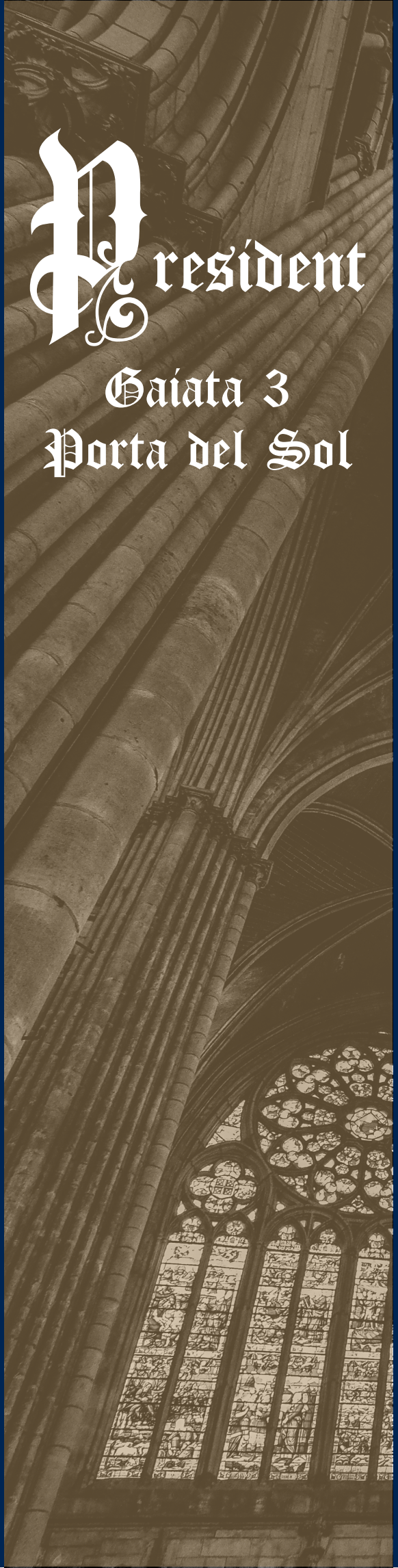

President

Gaiata 3
Porta del Sol

Un any més, em dirigisc a totes i tots vosaltres, com a President de la Gaiata 3.

Des d'ací vull convidar-vos a gaudir d'una excepcional setmana de festes en el nostre sector. Unes festes preparades amb la mateixa il·lusió de sempre, obertes a tota la ciutat de Castelló, amb activitats per a totes les edats. Volem que durant els nou dies d'esta Magdalena 2024, el sector al voltant de la Porta del Sol siga, una vegada més, un referent de diversió i tradició, tal com ja venim demostrant des de fa un temps.

Arribar fins ací no és camí fàcil, però amb ganes i en bona companyia tot s'aconsegueix. Gràcies a la Junta Directiva pel seu temps i pel seu continu esforç. Gràcies a les encarregades de la fantàstica i divertida presentació que, després de crear gran expectació en el món gaiater, ens va fer veure el món de color rosa en una nit molt aplaudida per tots els presents. Gràcies al sacrificat grup d'escorxador per eixos magnífics monuments fruit del treball comú de tot l'equip, amb projectes en els quals hem buscat la manera d'innovar a través d'un disseny diferent, encara que sempre des de la tradició i sense perdre l'elegància que ens caracteritza. Gràcies, com no, a les responsables d'este llibret pel seu magnífic resultat, a Francisco Sánchez per la artística portada i a les publicitats i articulistes per col·laborar per a fer-ho possible.

Gràcies a les nostres meravelloses Madrines, Marta i Nayla, per cadascun dels moments que ens han regalat i per

tots els que encara estan per vindre. Enguany, a més d'unes magnífiques representants, tenim una estupenda comissió formada per veterans i per joves que han crescut entre nosaltres, i també per nous socis amb moltes ganes. Amb tan bona gent i bon ambient és impossible no gaudir d'un molt bon any i unes millors festes.

En nom de totes elles i ells, m'agradaria aprofitar per a destacar, en estes línies, la importància de la gaiata com a símbol indiscutible de Castelló, com a monument diferenciador i símbol únic en el món, però també la gaiata com a associació cultural per tot el que aporta a la nostra ciutat i a la nostra societat actual, i per ser un referent en la salvaguarda de les arrels i tradicions castellonenques. Gràcies, doncs, per donar-nos suport i per vindre a compartir amb nosaltres estos dies inoblidables.

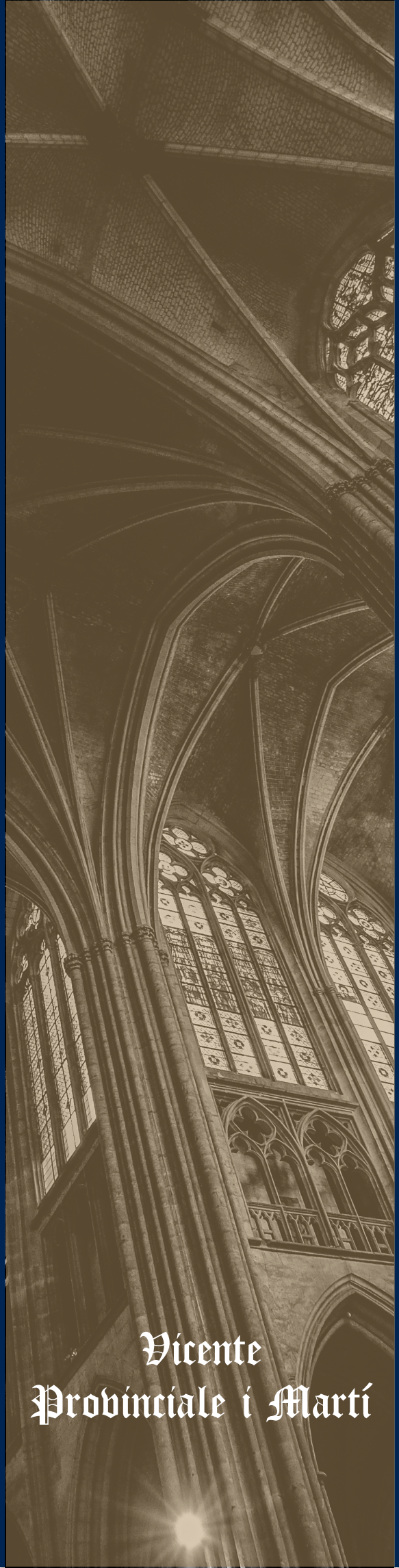

Vicente Provinciale i Martí

alutacions

President de la Generalitat Valenciana 9

Presidenta de la Diputació de Castelló 11

Alcaldessa de Castelló 13

Presidenta del Patronat Municipal de Festes 15

Reina de les Festes de Castelló 17

Reina infantil de les Festes de Castelló 19

President de la Federació Gestora de Gaiates 21

Elena Fabregat

Floristeria

Pedra

Rams de nuvia i complements

Centres decoració

SERVICI A DOMICILI

Sta. Cruz de Tejeiro, 10

(Junt Plaza Dr. Marañón)

Tels.: 964 23 61 79 - 635 533 188

12005 CASTELLÓ

Carlos Mazón i Guixot

President de la
Generalitat Valenciana

Una nova etapa es va obrir en 2023 a la Comunitat Valenciana. La nostra societat va apostar pel canvi i per viure en llibertat i amb seguretat i des del primer moment vam començar a treballar plens d'il·lusió, potenciant tot allò que ens agermana, com les nostres festes. Les nostres celebracions tradicionals ocupen un lloc molt destacat dins de la nostra cultura i la nostra identitat i ens animen a reforçar la vigència d'uns costums molt nostres que integren el magnífic patrimoni que custodiem plens d'orgull.

Castelló, com totes les ciutats i pobles de la nostra terra, celebra durant tot l'any actes festius populars que mostren la voluntat dels ciutadans de conservar tot allò que ens han llegat les generacions que ens han precedit i configura la nostra personalitat pròpia.

Les Festes de la Magdalena són la principal manifestació festiva de la ciutat. Persones vingudes de les més diverses procedències s'unixen als veïns durant uns dies i compartixen amb ells els actes religiosos, culturals, lúdics o socials que omplin la ciutat. Les gaiates tenen en estes jornades un protagonisme especial i són, per dret propi, una de les imatges que millor definixen la festa castellonenca. Cada gaiata diu molt de l'esperit creatiu, innovador i dinàmic d'un grup de persones que treballa sense descans per la festa. El resultat del seu esforç i del seu entusiasme es fa visible cada any en una desfilada molt emotiva en la qual les gaiates enceses, envoltades per l'admiració popular, recorren la ciutat.

La gent de la Gaiata 13 Porta del Sol, com sempre des de fa anys, eixireu plens d'orgull al carrer i viureu en bona companyia eixa nit magnífica i qualsevol d'estos dies en una atmosfera relaxada que vos animarà a compartir la vostra alegria i a disfrutar de cada instant. Amb motiu de la Festa de la Magdalena de 2024, des d'ací vull fer-vos arribar, a tota la gent de la Gaiata 3 Porta del Sol, la meua salutació més cordial i els meus millors desitjos per a estes jornades tan especials.

NUEVO

LBX

EVERYDAY EXTRAORDINARY

LEXUS CASTELLÓN
C/ Grecia, 29
Ciudad del Transporte II
Tel. 964 372 327
www.lexusauto.es/castellon

DAVIS CUP | LEXUS

FINALS 2023

Marta Barrachina i Mateu

Presidenta de la
Diputació de Castelló

La Magdalena vestix de festa la nostra ciutat. Un Castelló que vibra, sent, s'emociona i gaudix amb unes celebracions que formen part de la nostra identitat. Una ciutat que trau vida al ritme de dolçaina i tabalet, que es delecta amb el sabor d'una festa quallada d'història que és present i futur per a la nostra província.

L'entusiasme per la festa que Castelló viu pels seus diferents sectors va nàixer en aquest de la Porta del Sol en 1945 i hui encara perdura, constatant el poder d'apassionar-se amb un projecte que hui mobilitza a desenes de famílies. El poder d'eixe vincle que s'hereta de pares a fills té fidel reflex en la vostra comissió que en 2024 fa més forta si cap el llegat de la tradició que tantes llars cultiven durant tot l'any.

Com a presidenta de la Diputació Provincial de Castelló, desitge compartir amb totes i tots vosaltres esta festa. Vull gaudir amb la madrina, Marta Olaria Blanch. i amb la madrina infantil, Nayla Lissethe Sos Briones, d'eixe desig de festa. I vull reconéixer el treball del president de la comissió de la gaiata 3, Vicente Provinciale Martí.

Hui. és moment de gaudir, de trobar-nos, d'emocionar-nos i de compartir, seguint l'exemple d'aquells que vos van precedir. I jo desitge compartir-ho amb vosaltres, perquè amb la vostra tenacitat feu gran esta ciutat i compartiu amb esta terra una herència de tradicions, un patrimoni
de sabors i una vida d'experiències.

Castelló és festa i vosaltres la seua millor bandera. És moment de prendre el carrer i reivindicar amb orgull eixe llegat que ens identifica.

Magdalena!!!

Tenim tot el que necessites a preus sorprenents

Vine a visitar-nos

Ens trobaràs a
Carrer Onda, 26, cantó amb
carrer Torrelasal.
També pots contactar amb nosaltres al:

606 193 251

Begoña Carrasco i García

Alcaldessa de Castelló

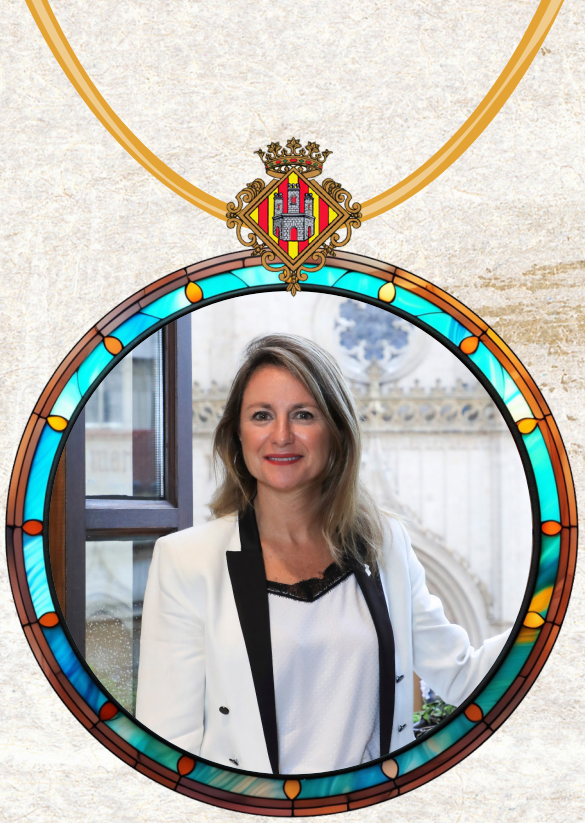

Jo soc de les que pensen que és impossible mirar al futur sense aprendre de les lliçons del passat. El present és tot el que tenim, l'ací i l'ara, per això és tan important agrair este immens regal que és poder obrir els ulls cada dia. Un tresor que no sempre valorem fins que és massa tard i la vida ens recorda que estem de pas, que el nostre temps és limitat. Per este motiu és essencial celebrar la vida, que estem vius i que podem seguir un dia més al costat dels nostres éssers estimats. Eixa mateixa forma d'agraïment és de la que hui vull parlar-vos, perquè la celebració de les nostres festes no solament ens connecta amb la nostra història i les nostres tradicions, sinó que a més ens brinda una oportunitat única de compartir. Les nostres festes ens recorden qui som i d'on venim, per això és crucial mantindre-les vives i sempre presents.

No hi ha millor full de ruta, no hi ha millor pla estratègic que reunir-nos una vegada a l'any i brindar per la vida en esta part del món. Sabent que no som millors que ningú, però tampoc inferiors a la resta. En fer-ho, garantim que la nostra ciutat continue sent un cresol d'experiències, enriquint la vida dels qui l'habiten i consolidant el seu lloc en la història. Per això les Festes de la Magdalena no cal explicar-les, cal sentir-les, i quin millor lloc per a fer-ho que en la Porta del Sol, amb la comissió de la Gaiata 3. Tant en la vida com en el món de la festa, sense esforç i il•lusió no hi ha res, i per això tots i cadascun dels integrants del vostre sector donen el millor de si mateixos per a fer este llibret, les gaiates o qualsevol altre projecte relacionat amb la millora de les nostres festes fundacionals.

Este llibret i les Festes de la Magdalena representen un esforç comú, una visió conjunta que ens fa millors castellonencs, millors ciutadans. Crec que les vostres madrines, Nayla Lissethe Sos i Marta Olaria, junt amb el vostre president Vicente Provinciale, poden sentir-se molt orgullosos del vostre treball i us representaran com el que sou, una comissió compromesa en la qual tots cooperen. La meua més sincera enhorabona a tots i el meu desig que les de 2024 siguen unes festes absolutament inoblidables.

Magdalena, festa plena!

CLINIC@UDIO

CENTRO AUDITIVO

TU CENTRO AUDITIVO EN EL CENTRO DE CASTELLÓN

- Estudio completo de la audición
- Asesoramiento auditivo
- Venta y adaptación de audífonos
- Prevención de pérdida auditiva

RESERVA
TU REVISIÓN GRATUITA

964 04 26 28
CARRER D'ENMIG, 34
CASTELLON@CLINICAUDIO.ES

Noelia
Selma i Andreu

Regidora de Festes i Presidenta del Patronat Municipal de Festes de Castelló

El pròxim 2 de març sonaran els clarins entonant la "Marxa de la Ciutat", com a preàmbul al recital dels versos de Bernat Artola que entonarà el Pregoner. I així, i complint amb la tradició Castelló donarà inici a nou dies d'unes intenses i úniques festes, les Festes de la Magdalena 2024.

Però eixos clarins ja fa molts mesos que s'estan fent sentir a la nostra ciutat. La seua melodia sona cada dia des dels boxs del magatzem de Gaiates, des de cada Cau gaiater, des de cada casa dels gaiaters i gaiateres de Castelló. Perquè, per a que tot estiga preparat per a l'inici d'estes festes úniques, és necessari que gent com vosaltres, els comissionats de la Gaiata 3 hàgeu dedicat el vostre treball i dedicació a preparar-les i il·lusionar-nos durant tot un any amb la vostra dedicació i devoció per les nostres festes fundacionals. És per això, que vull que les meues primeres paraules siguen d'agraïment sincer a tots els membres de les comissions de sector de la nostra ciutat. Com a orgullosa gaiatera que soc, tinc molt clar els qui són els vertaders artífexs de les grans festes amb les quals compta el nostre volgut Castelló. He viscut, com vosaltres la renúncia a moltes coses per aconseguir que les nostres festes, i amb elles Castelló, siguen un referent.

I en eixos càntics que alçarà a l'aire el Pregoner, està el desig i la satisfacció de tots i totes les que heu treballat intensament per aconseguir que Castelló, una vegada més acudisca a la seua cita amb la Història d'una forma esplendorosa.

El compromís de retornar-vos a vosaltres l'autonomia d'organitzar i dirigir les nostres celebracions i en això estem treballant perquè en el futur les festes tornen a ser dels festers, que de nou siguen les "festes del poble fetes pel poble"

Conjuntament amb la Junta de Festes, les Comissions de Sector i tots els col·lectius festers, Castelló celebrarà unes Festes de la Magdalena 2024 úniques i grandioses. Vosaltres, la comissió de la Gaiata de la Porta del Sol compteu a més amb una garantia excepcional perquè així siga, amb la vostra Madrina Infantil Nayla i amb la vostra Madrina Marta. Elles, al costat del vostre President Vicent, la seua Junta Directiva i membres de la vostra comissió, són la millor garantia que així serà.

Finalment, vull dirigir-me a tots i totes les que esteu llegint este "saluda" i no coneixeu o no participeu de la Gaiata del vostre sector. Castelló som tots, els festers i els que no ho són tant, tots som necessaris i podem contribuir a fer més gran la nostra Ciutat a través de les seues festes, i us puc assegurar que no hi ha millor canal per a fer-ho que a través de les nostres comissions de sector.

M'acomiade amb el desig complit que sé que gaudireu al màxim de les Festes de la Magdalena 2024. Tots i totes hem treballat des de fa molt temps perquè així siga, i ningú més que vosaltres es mereix gaudir-les al màxim.

Recordeu en sentir els clarins de la ciutat interpretant la "Marxa de la Ciutat" que en cada nota, en cada melodia, esteu cadascun de vosaltres, anunciant al món sencer que han arribat les millors festes del Món.

Moltes gràcies.

Lourdes Climent i Moreno

Reina de les Festes de Castelló

Estimats amics de la Caiata 3 "Porta del Sol":

Em sent molt orgullosa de poder dirigir-me a tots vosaltres per a desitjar-vos unes meravelloses Festes de la Magdalena 2024.

Vull aprofitar aquestes línies per a expressar-vos el meu agraïment per tot el treball que realitzeu al llarg de l'any i anime a tot el sector a eixir al carrer a gaudir de les nostres festes junt a tota la comissió.

Amb molta estima,
Lourdes Climent Moreno

Festes de Castelló
Magdalena
2024
Reina

Vega Torrejón i Garrote

Reina Infantil de les Festes de Castelló

Estimats càrrecs i comissió de la Gaiata 3:

Voldria desitjar-vos unes bones i pròsperes festes de la nostra Magdalena," desitjant siga plena de goig pur i verdader".

Amb aquests versos de Bernat Artola, vull compartir amb les vostres Madrines, Nayla i Marta, la il·lusió que tinc per tornar a passar pel centre neuràlgic del vostre sector i escoltar el Pregó anunciador de les nostres festes.

D'aquesta manera sentir que tant per a mi com per a la resta de xiquets «almenys per una setmana, serà "de tots" Castelló»

Una salutació veerda, salve quatre roses roges, en un sol groc.

Festes de Castelló
Magdalena
2024
Infantil

RTE.
LA VERMUTERIA
1858
(CASTELLÓN)
964 05 90 13
c/ Ruíz Zorrilla / Esquina Alloza
12001. Castellón
www.lavermuteria1858.com

José A. Lleó i Rubio

President de la Federació Gestora de Gaiates

Estimats amics i amigues de la Gaiata 3 "Porta del Sol"

Com diu el text del nostre estimat Pregó: "Ja el dia és arribat de la nostra Magdalena". Arriben uns dies en els quals podem trobar al carrer un ambient de cohesió i germanor per part de totes les persones que participen de les nostres festes; ja siguen veins i veines o vinguen de fora per a gaudir-les.

Dins de la festa, les gaiates tenen un paper molt important per a garantir la continuitat de les arrels culturals que ens identifiquen com a col·lectiu que conviu en un espai urba que ha crescut de manera espectacular durant les darreres dècades. La gent que treballa dins d'aquestes per l'estima que té a Castelló i a les seues festes es peça fonamental per a transmetre a les noves generacions les tradicions més arrelades de la nostra festa.

La Porta del Sol forma part dels primers 12 sectors Gaiaters que van existir i, des de la seua fundació, treballa incansablement per a engrandir la nostra festa i per a que la gent del seu sector puga gaudir de moltes i molt variades activitats dins del sector.

Des d'aquestes pàgines, vull felicitar en el meu nom i en el de tota la Gestora de Gaiates a la Comissió de la Gaiata 3 per la tasca desinteressada que feu i pel vostre esforç, què fan possible que les nostres tradicions es projecten cap al futur i illusionen a xiquets i majors.

A Nayla, Marta i Vicente donar-vos l'enhorabona per com representeu al vostre sector, puix sou les encarregades de portar l'imatge de la vostra Gaiata a cada racó que visiteu, també agrair a les vostres famílies l'esforç doble que realitzen en especial elles, les mares, gràcies de cor.

Per acabar, m'agradaria convidar a tot el veinat del sector a gaudir de les festes de la Magdalena 2024 i a compartir aquests dies al carrer.

Moltes gracias i bones festes.

germanaments

Gaiata 14, Castalia 25

Falla Barri València, de Borriana 27

Falla Blasco Ibàñez - Mestre Ripoll, de València 29

Falla Sant Francesc, de Sagunt 31

Foguera Foguerer Carolines, d'Alacant 33

CASANOVA
asesoría

C/Enmig nº 22 1º – E;
12001 Castelló de la Plana

Tel: 964 723 380 – 649 299 229
Whatsapp: 608 770 484

www.asesoriacasanova.com

President:
Daniel Martí Andreu

President Infantil:
Jonay Giner Gil

Madrina:
Cristina Álvarez Museros

Madrina Infantil:
Marta Meléndez Hernández

Benvolguts veïns, amics de la Gaiata 3 "Porta del Sol". Es un verdader plaer saludar-vos com a president, una vegada més, en nom de tota la gaiata 14 "Castàlia", en esta oportunitat que em doneu al vostre llibret.

M'agradaria donar l'enhorabona al meu company per tot el treball que esta fent al front d'un sector important com es la"Porta del Sol" i ànims per a afrontar els reptes que encara té per endavant, perquè jo se bé l'esforç que suposa estar al front d'una comissió.

En aquests dies previs a les nostres festes, volem felicitar tant a l'equip de la gaiata 3, com a l'equip de la gaiata 14, perquè han fet dos llibres meravellosos i 4 grans monuments per aconseguir que la llum de la Magdalena no decaiguí en ningú dels dos sectors. De bon segur que tot l'esforç tindrà la seua recompensa i gaudireu d'unes grans festes, presidides pels grans representants que teniu en Marta, Nayla i Vicente.

També vull aprofitar l'ocasió de convidar a la gent de Castelló que s'aprope a la carpa de la gaiata 3, que segur que te moltes espectacles per a disfrutar per a tots els públics i edats. I perquè sé que tot el que han preparat els meus amics gaiaters serà espectacular després de tot el esforç que fan per a que la festa i la tradició no es perda, tan sols em queda desitjar-vos a totes i tots: socis, veïns, comissió i empresses col·laboradores de Porta del Sol, unes meravelloses festes fundacionals.

Feliç Magdalena 2024!!!!

Gaiata 14 Castàlia

C.C. Salera, L.B449 (Ctra. Nal. 340, Km.64)
C/ Major, 22
Passeig de la Universitat, 29
Enmig, 46
Castelló

Major Sant Jaume, 12 · Vila-real
Avda. Montendre, 3 · Onda
La Tanda, 25 · Borriana

MULTIÓPTICAS

President:
Marc
Mart
Rodríguez

Presidenta Infantil:
Blanca
García
Serrano

Fallera Major:
Vera
Mesado
Vicente

Fallera Major Infantil:
Jennifer
Rosell
Bob

Un altre any més, i ja en van molts, ens sentim satisfets de poder dirigir-nos a vosaltres, en les fulles del vostre preuat llibret per a la Magdalena del 2024.

Enguany és un any especial ja que celebrem el nostre 95é aniversari. La flama segueix amb més força que mai des de que, en 1929, un grup de veïns de la barriada encenguera la metxa i fins a d´ara segueix a ple rendiment.

Us desitgem que siguen unes festes genials per a la Madrina Infantil, Nayla Lissethe, la Madrina, Marta, i per a Vicente Provinciale com a President, un altre any més i com no, també per a la resta d´integrants de la Gaiata 3 "Porta del Sol".

Disfrutem junts d'uns dies sense preocupacions, amb germanor, de la mà de tots vosaltres, gaiaters i gaiateres de la nostra gaiata germana. Nosaltres enguany intentarem acompanyar-vos en tot el que puga'm, doncs no coincidim en dates festeres, i ja hi ha ganes de gaudir al vostre costat.

Falla Barri Palència

Ferretería el Martillo

La ferreteria de sempre

C/ Alloza, 76 - 12001 CASTELLÓ
Tel.: 964 24 03 72 - Mòbil 656 306 7 76
jfol69@hotmail.com

m&r
raquel i manolo
carniceria

Carns selectes
Embotits artesans

Mercat Central Castelló · Llocs 1-3
Tel.: 964 228 793 · Mòbil: 610 527 097 · 692 282 863

Servei a domicili
GRATUÏT

Com a germans que som, la comissió de la Falla Avinguda Blasco Ibáñez- Plaça Mestre Ripoll, i en el seu nom els seus presidents, Ximo i Vicente, la seua presidenta infantil, Daphne, i les seues màximes representants: la Fallera Major infantil, Alejandra, i la Fallera Major, Mar, felicita a tota la comissió de la Gaiata 3 Porta del Sol i, especialment, a la seua Madrina, Marta, a la Madrina infantil, Nayla, i al seu president, Vicente, desitjant-los que gaudisquen de cada moment de la festa i que esta Magdalena 2024 siga tan especial que romanga per sempre en el seu record.

Esperant poder compartir enguany tot el que puguem, ja que per fi no ens coincidixen les Falles amb la Magdalena, us enviem els nostres millors desitjos per a tots, i que el bon temps ens acompanye tant a Castelló com a València, durant els nostres respectius dies grans per a poder gaudir-los al màxim..

Falla Blasco Ibáñez Mestre Ripoll

C/ RUIZ ZORRILLA,19 · 12001 CASTELLON
TEL. 964 216 701
WWW.LOTERODELASGAFAS.COM
info@loterodelasgafas.com

eD
EDUARDO
J O Y E R O

O'Donnell, 8 -Tel.: 964 256 607 - 12001 CASTELLÓ

President:
Vicente
Mateo
Tortajada

President Infantil:
Iker
Ponce
García

Fallera Major:
Desirée
Rico
Navarro

Fallera Major Infantil:
Triana
Ponce
García

Un any més s'acosta la Magdalena, data senyalada amb roig al vostre calendari. És la setmana de festes en la que es reflecteix tot l'esforç i treball d'un any. D'arrere es queden idees i projectes, nervis i tensió, i al mateix temps sorgeix tota la il·lusió en la preparació de cadascun dels actes i passa-carrers com la Romeria de les Canyes amb set segles d'història, el Pregó, l'encesa de les gaiates, l'Ofrena a la Mare de Déu del Lledó i, com no, la gran traca final i el tradicional Magdalena Vítol.

MAGDALENA FESTA PLENA! És el moment de gaudir, de traure al carrer la Gaiata, la festa a la vostra plaça, mascletaes, concerts, sopars i rialles.

Enguany tinc el privilegi d'escriure en aquest llibret com a President de l'A.C. Falla Sant Francesc, la vostra falla agermanada, i aprofite l'oportunitat per obrir-vos les portes del nostre casal i compartir moments únics, ja que, com bé sabeu, aquest any és molt especial per a nosaltres atès que complim 50 anys d'història plantant falla.

Des de la nostra comissió volem desitjar de tot cor a tots i totes que passeu unes festes meravelloses i, en especial a Marta, Nayla i Provin, dir-vos que és un orgull compartir aquest any amb vosaltres.

Que visquen les festes de la Magdalena 2024!

Falla Sant Francesc

LA
BIRRERIA
BREWERY
CASTELLÓ DE LA PLANA

ESMORZARS TÍPICS DE CASTELLÓ
MENJARS I SOPARS, DE DILLUNS A DIUMENGE

HORARI DURANT LES FESTES DE LA MAGDALENA 2023:
DES DE LES 9.00 FINS A LES 23.30

CARRER GUITARRISTA TÁRREGA, 20 · CASTELLÓ DE LA PLANA 12003
TFN 864 810 195

MUEBLES
Pachés

LA TEVA BOTIGA DE MOBLES AL CENTRE DE CASTELLÓ
Carrer O'Donell, 20 / Alloza, 20 12001 Castelló de la Plana - 964 210 419 - 646 301 833
www.mueblespaches.com - mueblespaches@gmail.com - xarxes: @mueblespaches

Des de la vostra Foguera germana d'Alacant, us desitgem, un any més, una excepcional setmana de festes en esta Magdalena 2024, molt especialment als vostres màxims representants, Nayla, Marta, i a les seues respectives comissions.

Així doncs, serà per a nosaltres un honor i un plaer compartir tants actes i moments com ens siga possible amb els amics gaiaters de Porta del Sol i gaudir amb vosaltres de la llum de les gaiates, la pólvora, els concerts, la romeria, la volteta, l'ofrena a la Lledonera (més emotiva encara si cap pel seu centenari), i sobretot, del bon ambient i la bona companyia en la carpa de la Plaça del Real.

Foguera Foguerer Carolines

omissió

Madrina	36
Gaiateres d'Honor	41
Dames d'Honor i acompanyants	45
Madrina infantil	52
Gaiatera d'Honor infantil	57
Dames d'Honor i acompanyants infantils	59
Col·laboradores	67
Portaestendards	69
Llistat de sòcies i socis.	73

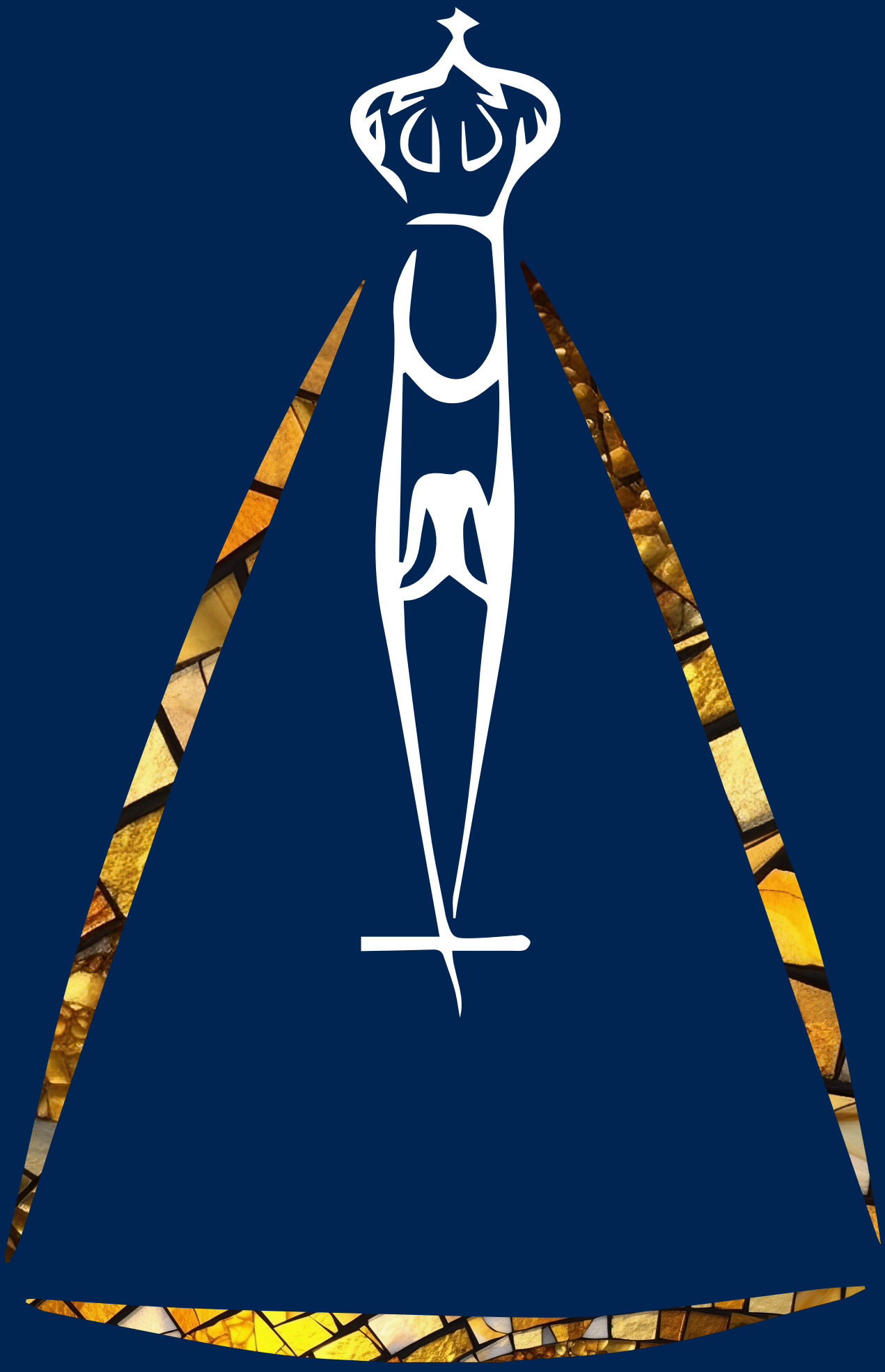

Marta Clarcia i Blanch

Madrina

3

GAIATA PORTA DEL SOL

2024
3

Marta Olaria i Blanch

Madrina de la Gaiata 3 Porta del Sol

Enguany, com a màxima representant de nostra gaiata, estic vivint moments únics i irrepetibles juntament amb el meu volguda Nayla, la nostra Madrina Infantil, i Provin, el nostre gran president, que perduraran per sempre en la meua memòria. I per això em sent una privilegiada.

Des del moment en què se'm va presentar l'oportunitat de ser Madrina de la 3 i seguir així amb les tradicions familiars, perquè tant la meua mare com la meua tia van ser Madrines d'esta mateixa gaiata, em vaig sentir orgullosa i alhora nerviosa, per la gran responsabilitat que això comporta.

Dels actes viscuts fins a la data, destacaria la imposició de bandes. Va ser un dia molt especial de principi a fi, sobretot quan, ja en el Teatre Principal, vaig rebre la banda blanca com a Madrina i Cort de la nostra Reina Lourdes, eixa tan esperada i somiada.

I un altre dia preciós va ser la nostra presentació al Palau. Un gran dia i un gran acte que vaig tindre la sort de compartir amb la magnífica comissió que m'acompanyarà en este any tan bonic.

Les nostres festes de la Magdalena estan cada vegada més a prop i les espere amb especial il·lusió. M'agraden tots i cadascun dels actes de

la nostra setmana gran, però, si haguera de triar, em quedaria amb el Pregó, la Romeria, la desfilada de gaiates i l'ofrena a la Mare de Déu del Lledó, una ofrena carregada d'un significat especial en este any del centenari de Nostra Lledonera.

Però abans, encara em queden molts actes dels quals vull gaudir cada segon, envoltada d'amigues i amics d'este món gaiater: presentacions, sopars, Homenatge a Comissions, Galania... I compartir el treball en l'escorxador fent els monuments amb el meu germà, Carlos, i amb la resta de l'equip.

Estic segura que esta Magdalena 2024 serà inoblidable, complint-se així el somni d'una jove castellonera que havia desitjat des de molt xicoteta ser la màxima representant d'una gaiata. Però la realitat sempre supera als somnis i, en esta ocasió, ja s'està complint sent tot millor del que mai vaig imaginar.

Per part meua, us desitge a totes i tots, comissió, sòcies, socis, amigues i amics de Porta del Sol que gaudiu tant com jo d'este cicle fester i .... "Que la gaiata siga el nostre millor pregó".

El Gallinero

TABERNA

RESERVES

625 03 85 05 - 605 33 94 53

C/ Huerto de Mas, 5 · 12002 Castelló
(Darrere del Teatre Principal)

Fils

CARRER ONDA Nº28
12006 CASTELLÓ
655 253 410 - 651 672 481
FILSCONFECCIÓ@GMAIL.COM
@FILSCONFECCIÓ
FILS-CASTELLÓ

Gaiatera d'Honor

Laura Martínez i Bárcena

Acompanyant

Sergio Gil i Herrero

Audiotechno®
tus centros auditivos

Av. Rey D. Jaime, 76 Castellón

Pruébalos Gratis

34€
*Cuota mensual financiación 36 meses

Reserva tu cita
Tel. Gratuito **900 505 652**

El audífono invisible

EXISTE

C. Valenciana - Madrid - Reus

Paco -2
joyeria

Moher
joyeria

C/ Enmedio, 39
Tel. 964 20 13 50
12001 Castellón

C/ Enmedio, 24
Tel. 964 23 06 64
12001 Castellón

Gaiatera d'Honor

Maria Isabel Lázaro i Trujillo

Acompanyant

Miguel Esteve i Moreno

asunción garcía

INSTITUTO ANTIAGING

C/ Trinidad, 84 - baix
Tel.964 251 310 - 681 154 573

Pza Bisbe Pont i Gol, 7
Tel. 964 069 224 - 689 768 831

Av. Rei Don Jaume, 58
Tel. 682 157 501

NOVO

Falcó,2 · Castelló
Tel. 964 22 36 22

Segueix-nos

Dama d'Honor

Adriana Lorena i Lapusan

Acompanyant

Pau Claria i Doñate

CONCHA JUAN
BEAUTY SPA

Plaça del Reial, 16 · 12001 Castelló
964 243 176 / Whatsapp 695 56 87 10
www.conchajuan.com

Dama d'Honor

Sofía Sancho i Herrando

Acompanyant

Carlos Claria i Blanch

+KUÑAS

CENTRE ESPECIALITZAT EN UNGLES SEMIPERMANENTS, D'ACRYGEL,
PEDICURES I DECORACIÓ A MÀ ALÇADA.

REALITZEM FORMACIONS I SOM PUNT DE VENDA
DE PRODUCTES DE QUALITAT MARCA MAJIDA.

POTS CONTACTAR-NOS
EN EL 674574768
I EN LA WEB MASKNAILS@GMAIL.COM.

Tintocas
www.tintocas.com

CONSUMIBLES PARA IMPRESORA
ARTICULOS DE PAPELERÍA
COPISTERÍA
IMPRENTA DIGITAL
ENCUADERNADOS

Plaza del Real, 32 Bj
12001 Castellón.
Tel/Fax 964 78 44 95
info@tintocas.com

Dama d'Honor
Stella Alen i Lázaro
Acompanyant
Álex Lázaro i Trujillo
2024
3

CHURRERIA
Sierra DE Cazorla

ESPECIALITAT EN XURROS ARTESANS
I XOCOLATA CALENT CASOLÀ

HORARI
MATÍ: 7:30 A 12:30 H
TARDES: 17:00 A 21:00 H
DIMECRES TANCAT

DIMECRES
FESTIU OBERT

FILS CAUFOR

PAQUETERÍA
MERCERÍA

C/ Oviedo, 1 - Tel. **964 22 37 71** · 12004 Castelló
E-mail: caufor@hotmail.es

Dama d'Honor
Lydia Fernández i García
Dama d'Honor
Sara Sánchez i Olivares
3
GAIATA PORTA DEL SOL

Nayla Lisselhe Sos i Briones

Madrina Infantil

GAIATA PORTA DEL SOL

2024
3
GAIATA PORTA DEL SOL

Vayla Lissethe Sos i Briones

Madrina Infantil de la Gaiata 3 Porta del Sol

Des de xicoteta, veia a les Madrines per la tele, amb la meua àvia Elvi, o desfilant pels carrers de Castelló, i sempre li deia que jo volia ser una d'elles. Els actes de Magdalena sempre m'han encantat i veia com brillaven les Madrines en tots ells. Cada any, des que puc recordar, estava desitjant vestir-me de castellonera per a participar en tot el que podia: Pregó Infantil, Ofrena ....

Fins fa poc, la meua participació en la festa sempre havia sigut per mitjà de la Colla del Rei Barbut, la primera vegada en el Pregó, en braços del meu pare, quan només tenia un mes. Però l'any passat vaig demanar als meus pares ser membre d'una gaiata i Porta del Sol em va acollir amb els braços oberts, i em va permetre ser la seua Madrina d'Honor infantil. Va ser un any genial, vaig aprendre molt i vaig descobrir una nova i meravellosa cara de la festa que m'ha encantat.

Enguany, per fi, he pogut complir el somni que compartia amb la meua àvia Elvi, tenint l'honor de representar a mi Gaiata com a Madrina Infantil. Està sent un any intens i meravellós, amb gran quantitat d'actes en els quals gaudisc moltíssim. La meua Madrina, Marta, el meu president, Provin i tots els membres de la gaiata m'abrigallen en tot moment i m'ajuden a gaudir encara més de tot. A més, ho passe genial amb la resta de Madrines Infantils, les Dames de la Ciutat i la Reina Vega, en les nits del Palau.

Fins ara, el moment més emotiu ha sigut la presentació de la meua gaiata; a més de la imposició de bandes, es clar. Va ser un acte ple de grans sorpreses: el meu germà Manu va ser un dels presentadors, el meu cosí Adrián em va subjectar la banda amb la agulla, el meu oncle Juan i altres membres de la meua colla van pujar a realitzar l'ofrena en nom de tota de la Colla del Rei Barbut, el President de AFANÍAS (que també és de la colla) va realitzar una altra ofrena i el meu pare va pujar al costat del nuvi de Marta amb l'ofrena del Patronat de Festes. La temàtica de l'acte em va encantar (¡Barbie!) i l'escenari, les actuacions i tota la presentació en el seu conjunt, va estar tot genial. A més, van acudir molts amics i familiars, fent la nit encara més especial. Era l'acte que esperava amb més ganes i va anar encara moltíssim millor del que somiava.

Ara, espere amb moltíssima il·lusió la setmana de festes i, especialment, el Cos Multicolor. L'any passat em va encantar eixe acte que mai havia viscut des de dins, va ser molt divertit i estic segura que enguany també el gaudiré moltíssim. Encara que crec que el més especial serà la Romeria a la Magdalena, i tots els actes d'eixe dia, i també el Pregó infantil al costat de les meues amigues d'altres gaiatas. Segur que serà una setmana intensa i molt emocionant, en un any que mai oblidaré.

el primer mosset

Horari:
dilluns a divendres de 6:00 a 14:00
i de 15:30 a 18:30
dissabtes de 7:00 a 13:00

Carrer República Argentina, 9 baix
Front Hospital Provincial

Ortopedia
TÉCNICA
CASTELLÓN

Som especialistes, amb gran experiència

Ronda Mijares, 186 Castelló
Tel. 964 25 30 02 - 964 06 21 59

Gaiatera d'Honor Infantil

Valeria Sancho i Herrando

Bar Exoticafe
Plaça la Muralla Liberal
De dilluns a diumenge

MOLCER

MOTLES PER A LA INDÚSTRIA CERÀMICA

Dama d'Honor Infantil
Meritxell Chinchilla i Chisa
Acompanyant Infantil
Enzo Vols i Alonso
2024
3
Dama

RESTAURANTE

de PEDRO MOLINA

C/ Temprado, 1
12002 Castellón

RESERVAS 600 711 194

ÉRASE UNA VEZ...
Salón de belleza

C/ RÍO TURIA, 2 BAJO
12006 Castellon de la Plana

622368249
964863743

Dama d'Honor Infantil

Nilana Ghacham i Badia

Vivim les Festes de la Magdalena
Passat, present i futur de Castelló
Festa plena
De tradició, emoció, llum i color
Ens veiem al carrer!
Digitus
mejoramos la visibilidad y
el valor de tu marca
Diseño y desarrollo web · Branding · Redes Sociales · Marketing digital
digitus.tv
864 810 640

Dama d'Honor Infantil

Nerea Lleó i Herrando

Templo de Baco

Vinoteca

- Venda i degustació de vins, caves i cerveses artesanals i d'importació.
- Tastos privats per a grups.
- Regals personalitzats.
- Detalls per a esdeveniments.
- Tastos públics

C. Falco,12 Castelló
964 741 063
info@templodebaco.com
www.templodebaco.com

GIULIANI'S
GRUPO GASTRONÓMICO

Dama d'Honor Infantil

Una Vols i Alonso

Carmen Giansante

Atelier

Tradición y Moda

C/ Rondamar, 12
12594, Oropesa del Mar

661 533 488

giansantetoribiocarmen@gmail.com

CG Carmen Giansante

El deseo de la luna

Calle Furs de Valencia, 6
Vila-Real wassap 694 477 463

Dama d'Honor Infantil

Amparo Jiménez i Badia

Col·laboradora

Raquel Provinciale i Cazalla

vinalium

des de 1982

vins · licors

Telèfon 964 219 065 | Whatsapp 685 8572 33

Carrer Ruiz Zorrilla 31, Castelló

AMETHYST
beauty salon

Expertas en belleza
Uñas – Cejas – Pestañas

Reserva tu cita

634 04 69 23
AMETHYST_BEAUTYSALON

PLAZA REAL 3, CASTELLÓN

Col · laboradora

Elena Alegre i Segarra

Portaestendard

Josele López i Jiménez

Electromecánica Liñana

Especialidad en Mercedes-Benz
Servicio de neumáticos
Taller multimarca
Lubricantes

REGALO / PROMOCIÓN
REGISTRO GRATUITO

▲ Juan Obiol Pérez
▲ Juan Fco. Aranda Aliaga

C/ Historiador Escolano, 25 - 12004 Castelló

964 062 710

Reparaciones de calidad al mejor precio

CERPA®
CERRAJERIA Y
PUERTAS AUTOMATICAS

Automatismos para puertas, Servicio técnico y Mantenimientos.

Carpintería metálica, Hierro, Acero Inoxidable, Alumnio, PVC.

Cerrajería, Apertura de puertas, Servicio de Urgencia.

Duplicado de llaves y mandos a distancia de garaje.

Av. Hermanos Bou, 144 ZH
12100 - GRAO DE CASTELLÓN
Tel./Fax 964 260 928
e-mail: info@puertascerpa.com
www.puertascerpa.com

IMPRENTA ROSELL

IMPREMTA | SERIGRAFIA | ETIQUETES | MARXANDATGE

POL. PI GROS II, NAVE 37 - 12005 CASTELLÓ - Tel. 667 741 311 - 610 903 349
imprenta@imprentarosell.com - www.imprentarosell.com

Col · laboradora

Lidón Ribes i Sastre

Portaestendard

Eric Vols i Ramos

Infantil

Socis de la Gaiala

President
Vicente Provinciale i Martí

Madrina
Marta Olaria i Blanch

Madrina Infantil
Nayla Lissethe Sos i Briones

Gaiateres d'Honor
Laura Martínez i Bárcena
María Isabel Lázaro i Trujillo

Dames d'Honor
Adriana Lorena i Lapusan
Sara Sánchez i Olivares
Sofía Sancho i Herrando
Stella Alen i Lázaro
Lydia Fernández i García

Acompanyants
Álex Lázaro i Trujillo
Miguel Esteve i Moreno
Pau Olaria i Doñate
Carlos Olaria i Blanch

Gaiatera d'Honor Infantil
Valeria Sancho i Herrando

Dames d'Honor Infantils
Meritxell Chinchilla i Chisa
Ona Dols i Alonso
Nerea Lleó i Herrando
Aitana Ghagham i Badía
Amparo Jiménez i Badia

Acompanyant infantil
Enzo Dols i Alonso

Col·laboradores
Lidón Ribes i Sastre
Elena Alegre i Segarra

Portaestendard
Eric Dols i Ramos
José Ángel López i Jiménez

Vicepresidents
Sergio Gil i Herrero
Carlos Provinciale i Cazalla

Secretaria
Salomé Cazalla i Barrachina

Tresorera
Elisabet Capdevila i Lavernia

Vocals de Junta
Leire Blanca Martínez i Bárcena
Javier Ruiz i Géllida
Arturo Casanova i Martínez
Francisco José Roig i Tomás
Manuel Rodríguez i Santana
Raquel Provinciale i Cazalla

Vocals
Sara Martín i Gimeno
Mª Teresa Bárcena i Naharro
José Luis Martínez i Porcar
Cristina Herrando i Gregori
Vicente Sancho i Géllida
Johissy Lissethe Briones i Estébanez
Manuel José Sos i Gallén
María del Mar Olivares i Amores
Joaquín Sánchez i Navarro
Mar Ruiz i Gargori
Ana Frías i Llorens
Lourdes Frías i Llorens
Ana Moreno i Castillo
Mari Carmen Soriano i Melchor
Mª Gracia Fuentes i Sánchez
Piedad Hernández i Cabedo
Miguel Ángel Fernández i Olucha
Lidón Edo i Ribes
Miryam Salvador i Lobo
Marina Edo i Ribes
Reyes Gargori i Reverter
Ana Lucía Alonso i Casanova
José Miguel Chinchilla i Muñoz
Cristina Mariana i Lapusan
Saray Alonso i Martínez
Pablo Requena i Ribes
Adrián Lázaro i Trujillo
Reyes Blanch i Castelló
Lidón Doñate i Bisbal
Pere Olaria i Porcar
Manu Sos i Tirado
Cristina Porcar i Valverde
Elvira Gallén i Dolz
F. Magdalena Estébanez i Hidalgo
Marisa Verchili
Rebeca Herrando i Gregori
Diego Lleó i Piquer
Águeda Moreno i González
David Provinciale i Cazalla
Rosana Badía i Portolés
Ángel Alen i Lázaro
Izan Ibáñez i Soria

Vocals Infantils
Pau Soler i Casanova
Elsa Alcácer i Casanova

Actes i activitats

Petició	75
Nomenament	76
Benvinguda de Gestora	79
Imposicions de bandes	80
Presentacions de gaiates	81
Processons i mises	81
Agermanaments	82
Presentació cartell de festes	82
Presentació Gaiata 3	83
Monuments gaiaters	88
Escorxador	90

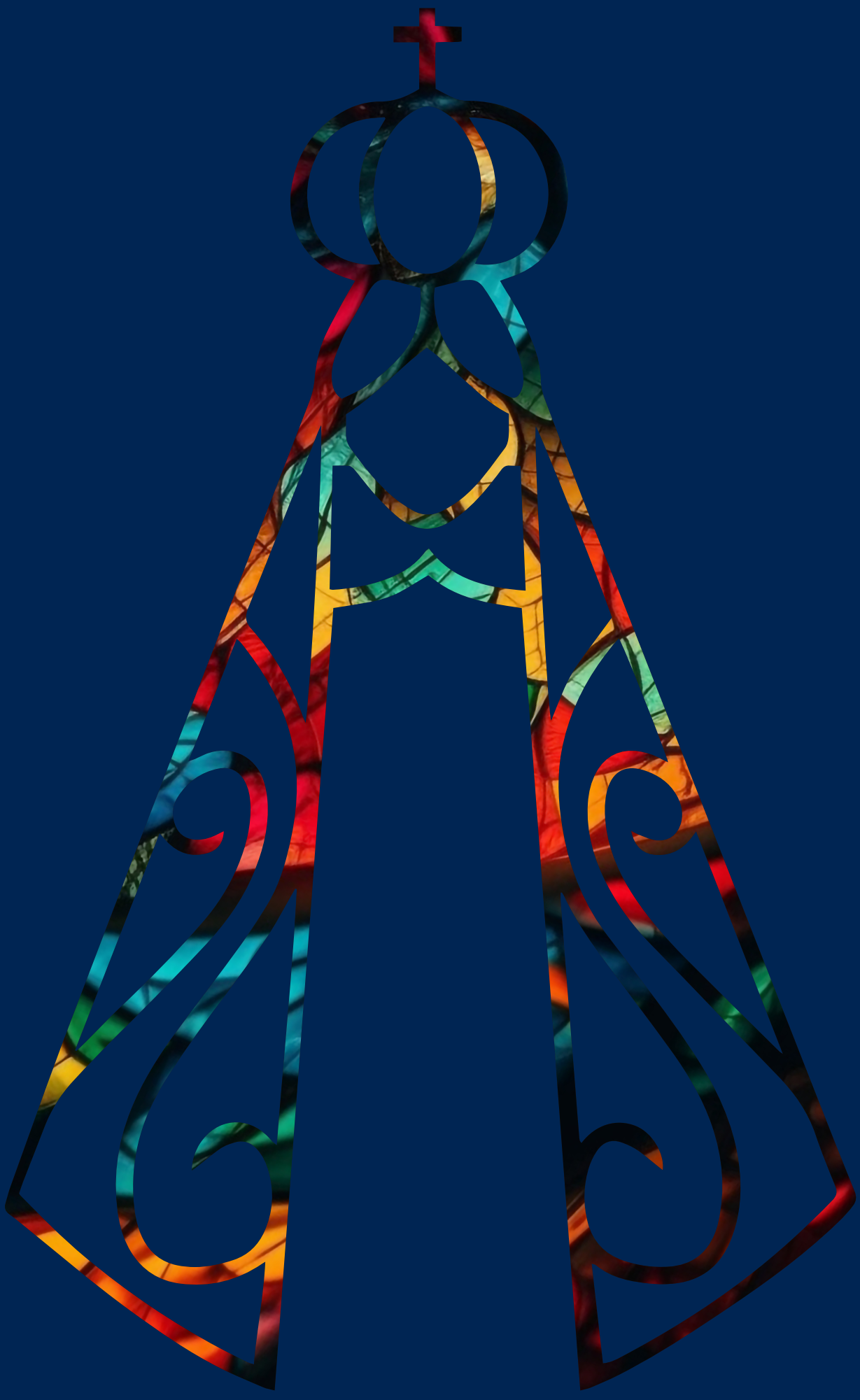

Actes

Nayla i Marta comencen el seu especial camí cap a la Magdalena 2024 amb els respectius actes de la seua petició, una calorosa vesprada de juliol, quan accepten ser les pròximes Madrines de la Gaiata 3 Porta del Sol i es comprometen a complir amb el seu càrrec, amb tot el que comporta ser les màximes representants d'este emblemàtic sector. I després de l'acte protocol·lari, el lliurament de regals i la signatura dels papers, entre somriures i felicitacions, comença la celebració amb un gran berenar amb el qual complimenten als socis assistents, i també a familiars i amics que han volgut compartir amb elles un dia tan especial. La seua il·lusió contagiosa és el millor auguri d'un any excepcional.

El següent pas és el seu nomenament, celebrat l'1 de setembre en el restaurant Àgora. En la primera part de l'acte s'entrega la insígnia als nous membres de la Junta Directiva de la Gaiata.

A continuació, després de la lectura de les actes corresponents, arriba el torn de nomenar les vertaderes protagonistes i que el president les impose la insígnia d'or pròpia del seu càrrec i les entregue el quadre amb el pergamí acreditatiu, mentre que mares i pares reben la insígnia de plata, juntament amb l'agraïment de tota la gaiata. I seguidament, es nomena als qui compartiran amb elles este nou any magdalener: les seues comissions.

D'eixa comissió formen part, com Gaiateres d'Honor, Valeria i Laura, les magnífiques representants del 2023, que intercanvien regals i bons desitjos amb les nostres noves Madrines entre abraçades i rialles. I com a fermall d'or, arriba el moment que Marta i Nayla dirigisquen les seues primeres paraules a la seua família gaiatera, unes paraules tan esperades com emotives i sentides, que sorgeixen del cor i fan brollar més d'un somriure i, també, alguna llàgrima.

Acabat l'acte, entre aplaudiments, arriba la festa: un boníssim sopar, taula de chuches espectacular (per a xiquets i xiquetes de totes les edats), discomóbil (amb el "rotllo i canya" obrint el ball, per descomptat), molt bon ambient i millor companyia.

L'acte d'Obertura o Benvinguda que la Gestora de Gaiates organitza cada any en la Diputació, és l'inici comú del nou període fester i primera trobada oficial del món gaiater. I de seguida, el divendres 8 i el dissabte 9 de setembre, arriben les tan esperades Imposicions de Bandes a les Reines, Vega i Lourdes, i a les seues Corts d'Honor. Dos dies en què Nayla i Marta, boniquíssimes de castelloneres, brillen com mai, gaudint del moment, abrigallades, una vegada més per família i comissió.

I amb la intensa emoció de tot el viscut fins a eixe moment, continuen caminant pels dissabtes de palau, de presentació en presentació, fins a arribar a la seua pròpia.

Per fi, el 28 d'octubre, el camí les porta fins a la presentació de la seua Gaiata 3, Porta del Sol. I després d'una nit molt especial, i molt rosa, a la qual dediquem un apartat igualment especial per a veure-la detalladament, continuen pel camí gaiater, participant també d'altres festes, celebracions i actes de la nostra ciutat.

Un camí que es creua amb el dels nostres germans festers, permetent-nos com-
partir actes i emocions sempre que podem.

La Presentació

El 28 d'octubre és la data més esperada per Marta i Nayla, les seues comissions i tots els socis de la gaiata. Un dia molt especial que comença a la vesprada, en un pis de la nostra benvolguda plaça del Real, enfront del lloc on s'instal·larà, un any més, la carpa magdalenera i on la festa, amb majúscules, inundarà el sector recorregut per la Porta del Sol i els seus voltants, un admirat cercaviles pel centre històric de la nostra ciutat que vibra amb el baluern de la primera traca, i amb els bombos de Santa María Magdalena que ens acompanyen pel recorregut.

Puntualment, la llarga comitiva de la Gaiata 3 fa la seua entrada triomfal al Palau de la Festa, guiada per un eclipsi lunar (clarament visible sobre el mateix Palau), i es revela el secret a veus de la temàtica de la presentació (organitzada per Leire i Laura), eixa que tanta expectació prèvia ha creat en el món gaiater i que, finalitzada la nit, haurà aconseguit superar amb èxit totes les expectatives. Una nit entranyable i molt divertida que es tiny de rosa, amb la complicitat de molts i moltes de les assistents, començant per Manu i Pere, els fantàstics presentadors, molt ficats en el seu paper. A més, Rosa és la nostra rossa Barbie protagonista i Nieves la castellonera que la convenç que el món magdalener és millor que el seu de somni, i que en el seu fastuós vestuari falta el vestit més espectacular: el de castellonera. Joves amics i amigues d'altres gaiates ballaran al so de les cançons de la pel·lícula, coreografiades per Rebeca, i desfilaran amb algunes de les indumentàries repre-

sentatives de la famosa nina i del seu inseparable Kent (ballarina, cowgirl, surfero, gimnasta, doctora...¡i fins a una alcaldessa molt especial!).

I, com no podia ser d'una altra manera, Barbie tria quedar-se en el món gaiater, perfectament representat sobre l'escenari per les Madrines i la Comissió de Porta del Sol per a la Magdalena 2024.

Però tornem un poc arrere per a veure com, entre actuacions i protocol, la comissió va pujant a l'escenari per a rebre la seua banda i l'aplaudiment dels presents. Els més aplaudits són sens dubte els nostres xiquets i xiquetes, començant per la més menuda, Amparo, molt bonica i atenta en braços de Raquel, seguida per la xicoteta Ona, de la mà d'Eric, el seu pare, i per Nerea, perfecta castellonera, molt seriosa i formal malgrat la seua curta edat, per Aitana, sempre somrient i espontània, qui porta el castellonerisme en la sang, i per Enzo i Meritchell, que ja demostren tota la seua experiència, pel be que ho fan, tant en l'escenari com pel corredor central, en pujar i en baixar.

I, seguidament, la nostra comissió major, amb un passat fester forjat, la majoria d'elles i d'ells, des de xicotets, com integrants de passades comissions infantils d'esta mateixa gaiata. Elles, elegants, somrients i precioses, són: Lydia, Stella, Sara, Sofía, Ariadna i Mary. Els seus acompanyants, cavallerosos i castelloneros: Juan, Alex, Carlos, Pau i Miguel.

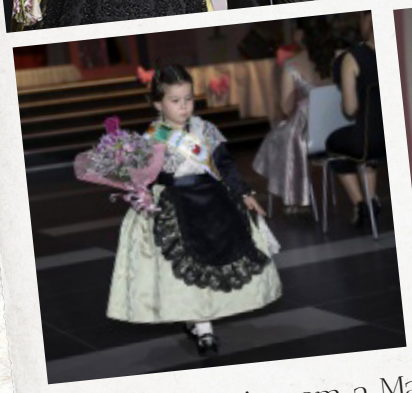

Laura i Valeria, com a Madrines sortints, han sigut les primeres a eixir, acompanyades per Sergio. Elles protagonitzaran alguns dels moments més emotius en posar la banda a Marta i a Nayla, les seues successores, i fondre's en una sincera abraçada, per a després rebre les seues pròpies bandes de Gaiatera d'Honor, penjar els seus corbatins dels estendards, i, després del sentit homenatge de familiars i amigues, saludar, entre llàgrimes, per a acomiadar-se del seu any i baixar de l'escenari, disposades a viure un nou any d'il·lusions en la mateixa gaiata que les ha vistes créixer.

I, precisament, hem guardat per al final a les vertaderes protagonistes de la nit; les Madrines, Nayla i Marta. Radiants, amb mirada brillant i port regi, ambdues van rebre les seues anhelades bandes, els seus molt merescuts aplaudiments, les múltiples ofrenes dels nostres germans d'Alacant, València, Sagunt i Borriana, de la Colla del Rei Barbut, de Na Violant, María, els seus Dones de Companya i el Prohom, de la Confraria de Santa María Magdalena, del CD Castelló, d'Afanías, de la colla Arròs Caldòs, de la gaiata germana Castàlia, i de molts altres amics que van voler abrigallar-les i complimentar-les, i, per descomptat, l'afecte i la gratitud de la seua gaiata i de la seua gent.

En finalitzar l'acte oficial, les Madrines van abandonar l'escenari, escortades per les col·laboradores, Lidón, Elena i Raquel, i els estendards portats per Eric i Josele. I va continuar la festa, compartida amb familiars i amics, fins a les 3 de la matinada, que es van convertir de nou en les 2 pel canvi d'hora. Junts vam gaudir d'una nit inoblidable, balls, riures... Mentrestant, els decorats que representaven la mansió de Barbie es transformaven en un divertit "photocall".

Univers gaialer

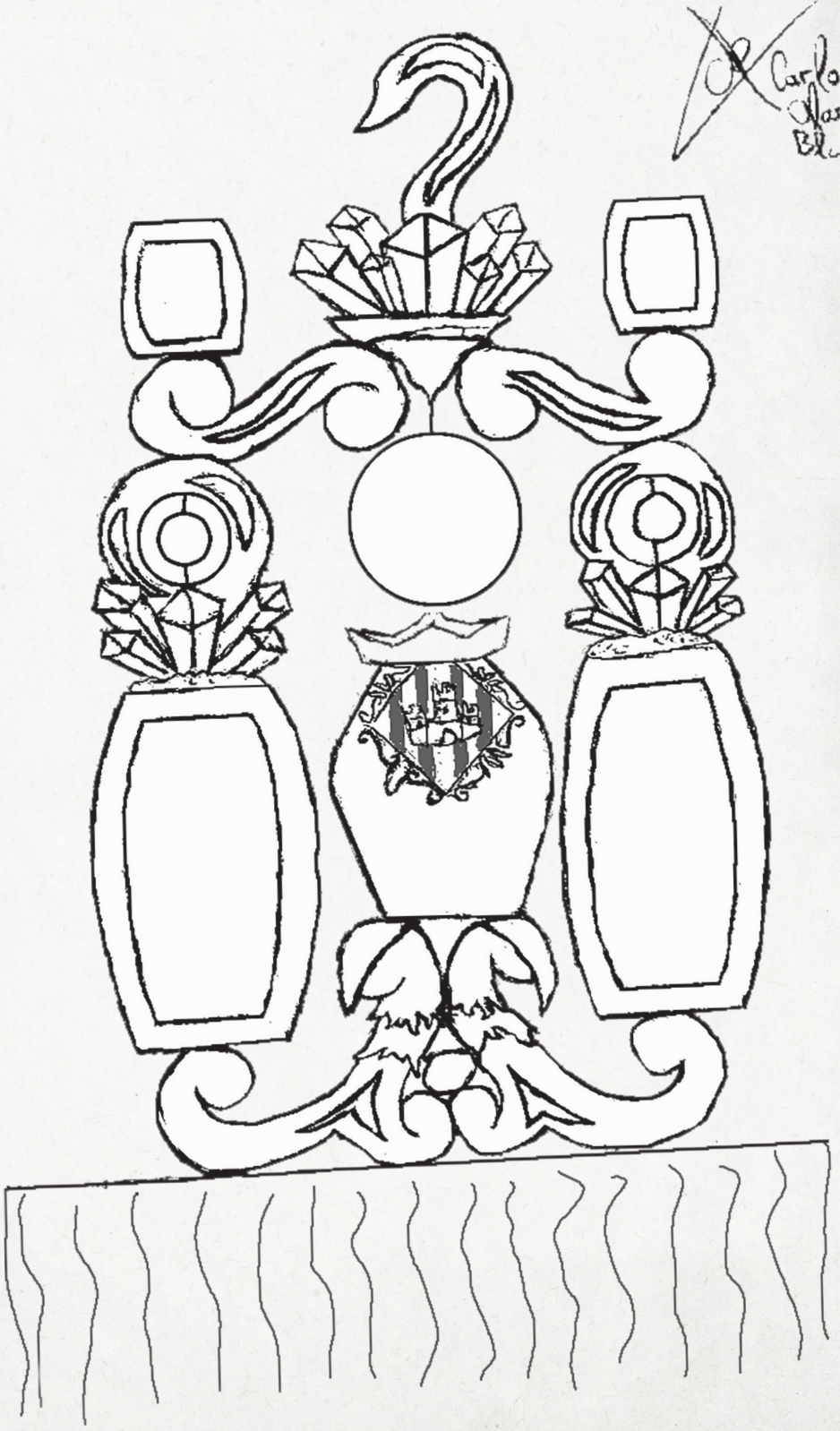

Bresol i Fanal

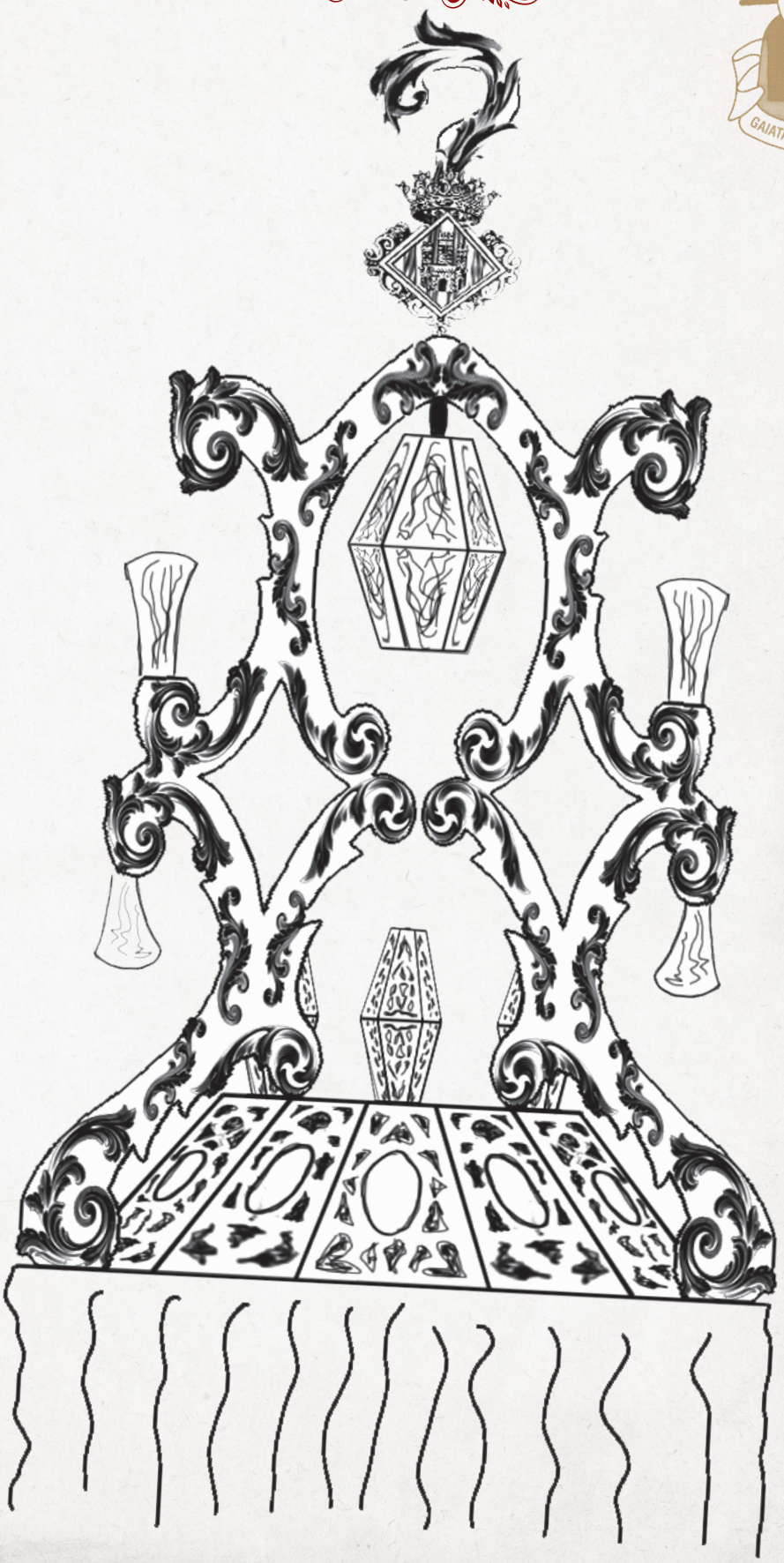

En l'escorxador es treballa incansablement per a acabar els monuments a temps per a Magdalena. Des dels primers esbossos es passa a un disseny més detallat de l'estructura i les diferents peces, braços, adorns, fanals... Caldrà soldar, tallar la fusta, escatar, unir, cablear, triar colors i pintar. I també dibuixar o calcar els models triats per a les vidrieres que després s'ompliran de color una a una.

Totes les mans són poques i tot el que vol ajudar troba alguna cosa a fer. Molts diumenges, l'esforç té recompensa i la bona companyia transforma el cansament en somriures. El box de la gaiata 3, amb sol, fred, pluja o vent, amb goteres i inundacions, molt de soroll i molta pols, es convertix per uns mesos en un lloc entranyable on es compartixen moments únics que tixen eixe fort i inexplicable vincle gaiater que ens caracteritza.

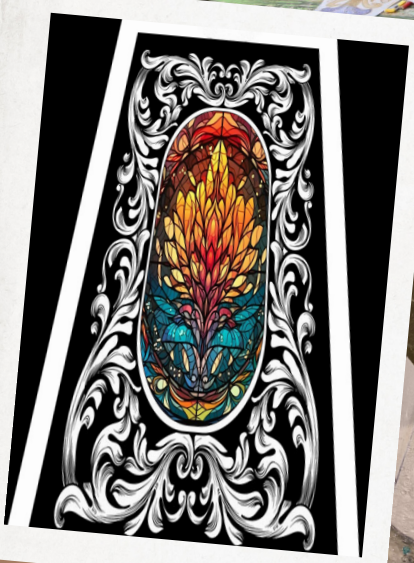

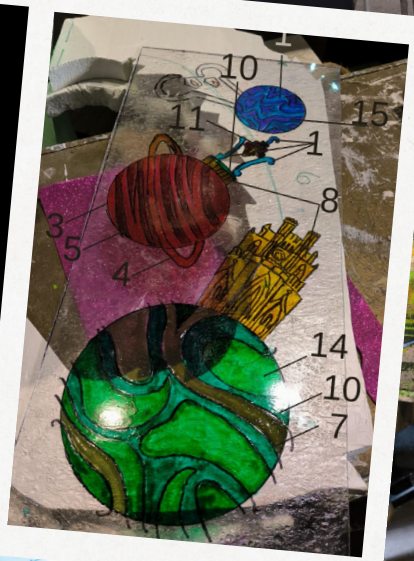

Records i acomiadaments

Acomiadament de Valeria 93

Acomiadament de Laura 94

Records de la Magdalena 2023 95

Valeria Sancho i Herrando

Madrina Infantil de la Magdalena 2023

En l´univers de la Magdalena.
Va aparèixer un petit estel.
Que d´entre coets, música i pregons
va brillar com a pocs.

En la galàxia de la Tres,
ja venia de fa temps,
una xiqueta preciosa
que va esclatar aquest 2023.

Va tindre presentació, canyes i jocs.
I en tot moment arribà a tot
encara que alguna nit de palau
va haver d'anar amb rodes i tot.

Llums que quan brillen juntes,
enlluernen a tothom
per això Laura i Valèria
han sigut el nostre sol.

Un any ple de records
viscuts amb amics, família i cort,
que sense ells
no tingueren sentit al seu cor.

La gaiata il·lumina,
els nostres estels encegueren
doncs en la Porta del Sol es cuina
el millor de les nostres festes.

Però a més volem dir-vos
que aquest viatge no acabe.
I és que en l´univers de la Tres
ara brillen nous estels.

Valèria, només volem que sàpigues
que ens has robat el cor
i nosaltres només volem dir-te
que t'estimem tots molt!!!

Laura Martínez i Bárcena

Madrina de la Magdalena 2023

Estimada Porta del Sol, estimats amics i estimades amigues,

Ací arriba la fi d'una aventura que mai haguera imaginat que tornaria a repetir, ací acaba el que ha sigut un dels anys més increïbles de la meua vida. Després d'uns anys un tant difícils en els que les Festes de la Magdalena no s'havien pogut celebrar com tocava – primer per la pandèmia i després per la pluja – va arribar el 2023 per a tornar-nos aquella felicitat que ens provoquen les nostres estimades festes.

Ser Madrina de la Porta del Sol va arribar a mi com un regal, una sorpresa i... vaja quin regal més bo! He tingut la sort de viure les Festes de la Magdalena en uns companys i unes companyes de viatge inigualables. Començant per Valeria, la xiqueta en la que he compartit tants moments de tot un any, hem compartit confidències, ens hem cuidat i, sobre tot, hem creat un vincle molt especial que, segur, que ens unirà de per vida. Provin i Sergio, el presi i el vice, quina sort tindre-vos al costat, sempre pendents de que no ens faltara res. Sabeu que heu sigut una part imprescindible de la meua felicitat en aquest any. La nostra gaiata va tindre la sort d'estar representada a la cort de la Reina, Raquel, la meua predecessora, va eixir de Dama de la Ciutat i això ens ha unit més si es pot, són molts anys els que ens coneixem i viure una experiència així juntes ha sigut un plaer. Per suposat, a la meua comissió, gràcies per acompanyar-me i estar presents sempre que podíeu, sou una part fonamental del meu madrinatge. No puc oblidar-me de les que van començar sent companyes i han acabat sent amigues, les altres madrines dels diferents sectors gaiaters, que el que el 2023 ha unit ningú ho separe. Per últim, però no menys important, gràcies a la meua família – mamà, papà, Leire i Pablo – vosaltres heu sigut el meu suport sempre, mai oblidaré tot el que heu fet per mi, vos estime.

Per a viure les millors festes del món, hi ha molt de treball invisible, molta gent que treballa de manera altruista per a que pugam gaudir d'unes festes increïbles. L'equip de l'escorxador, que s'encarrega d'il·luminar el nostre sector amb les gaiates; l'equip de presentació, que fa que la gaiata i les representants visquen una nit màgica; l'equip de llibret, qui s'encarrega de que hui pugues estar llegint aquest llibre i que l'any passat va poder celebrar el 1er premi de l'ús del valencià; la junta de la gaiata, qui – me perdonareu l'expressió – se menja tots els marrons i després llueix molt poc el seu treball, que és molt. Sense cap dubte, la comissió de la Porta del Sol podrà no ser molt nombrosa, però és molt treballadora i som una família.
Ara, només me queden els records en forma d'imatge i de somnis complits.
Marta, viu i gaudeix de cada moment com ja estàs fent, eres una gran Madrina. M'alegre molt de que els nostres camins s'hagen creuat perquè eres una persona increïble.
Per sempre, la Madrina 2023, la vostra Laura.

Records d'un any molt especial

Hola, som Laura i Valeria, i encara que el nostre any ja ha passat, ens han dit que us parlem en estes pàgines dels nostres records, així doncs, anem a continuar contant-vos la nostra aventura com Madrines de la Porta del Sol, començant per on ho vam deixar en el anterior llibret del 2023 .

Sonen les campanes al nostre sector anunciant un nou any que serà, per sempre, l'any en el que els nostres somnis es feren realitat.

Gener va estar un mes carregadet d'actes...
Arribaren els Reis Mags a la ciutat, quina il·lusió tindre un lloc privilegiat per a rebre a ses Majestats d'Orient, demanar regalets i, per què no, arreplegar més d'un caramel. A més, es va presentar el cartell anunciador de les nostres festes i vam poder assistir encara a varies presentacions més de gaiates, a més van rebre la polsera magdalenera. També vam poder visitar als nostres amics garboners, a Borriana, encara que Valeria estava lesionada i vam tindre que fer canvis d'última hora, com canviar el traje de castellonera per un de mudar.

Febrer va continuar ple de presentacions i nits al Palau. Ens vam disfressar de Trolls per animar a la Marató de la BP on ho vam passar genial amb la nostra comissió. Vam poder conèixer el nom dels dos pregoners que anunciarien les nostres festes: Vicente i Nacho. També vam gaudir de dies molt especials, com el sopar de gal·la al que la reina Selene ens va convidar als representants ma-jors, en honor seu, en una nit molt divertida, compartida amb el presi i la nostra estimada Raquel. O el berenar al que la reina infantil Alejandra ens va convidar als representants infantils. I vam tindre l'orgull de presentar el nostre llibret als salons de la Diputació i de batejar les nostres gaiates a l'escorxador, coincidint el nostre acte amb la visita de les Reines i Dames de la Ciutat als magatzems de gaiates. Quina emoció, Magdalena ja estava ahí!

Març, ai! Març... va començar en una molt bona notícia que no ens podiem creu-re i és que el nostre llibret 2023 va resultar guanyador del 1er premi de l'ús del valencià!Nervis, emocions, llàgrimes de felicitat...i a celebrar-ho!

De seguida, arriba el cap de setmana de les Galanies a les nostres Reines. Vaja, la Magdalena ja asoma la porta! I tot seguit, amb les banderetes penjant dels nostres balcons, arriba per fi la tan desitjada setmana gran.

Quina sort, feia molt bon temps, calor inclús, res de la plutja de l'any passat. De fet, feia taaaant de sol que, pujant a la Magdalena, ens vam cremar! Un primer fi de setmana molt especial i molt intens. Amb tot, veure les nostres gaiates il·lumninant els carrers de Castelló i el nostre sector ens plena d'il·lusió.

Poc a poc, entre cohets, mascletaes, actes, visites oficials i d'amics, concerts i molts moments de fer de la gaiata família i gaudir de la festa a la Porta del Sol, els dies passaren volant deixant-nos els records que mai oblidarem.

Un any més, la nostra carpa de la plaça del Real s'ha transformat en el cor de la festa on tothom ha sigut benvingut.

I la setmana que tant esperàvem se va acabar, però no el nostre any. Queda-va encara molt per davant: gales, concerts, Setmana Santa, festes en honor a la Mare de Déu del Lledó, Festa de la Rosa, paelles a l'escorxador, presentació al Grau, assajos de balls...Per cert, al concurs de paelles va guanyar la de la gaiata 3, per la bona mà de la nostra volguda Piedad. I també vam aprofitar eixe dia per a triar un record dels monuments gaiaters del nostre any.

Al juny, pugueren fer la visita a la nostra foguera germana i passar uns dies de germanor a Alacant. Des d'ací volem donar les gràcies a tots els foguerers per la benvinguda que ens donaren i per fer-nos sentir a casa!

A Sant Cristòfol, patró de la nostra ciutat, vam acomiadar-nos de la nostra banda blanca. I, per la nit, vam xalar moltíssim dels balls que vam fer al Palau de la Festa junt a altres madrines, seguint la temàtica de 'Tu cara me suena'. Plors i rialles, sensació agredolça, ho haviem passat molt bé, però les pàgines del 2023 se van acabant i començaba el 2024.

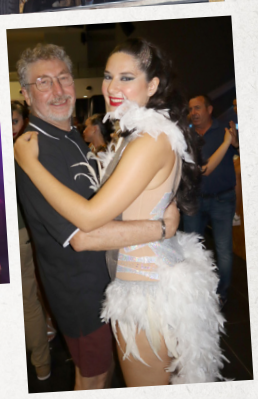

Ja a l'agost possarem fi al 2023 en un sopar d'acomiadament en el que vam voler delectar a la comissió i agraïr tot el que han fet per a que nosaltres dos forem molt, molt feliços per tot un any. Els nostres somriures ho han dit tot i els nostres cors han acabat plenets d'emocions i bons records.
Visca la Magdalena, visca el 2023 i visca la Porta del Sol!!!

Sempre vostres, Laura i Valeria

Articles

Verge del Carme 104
Verges Negres 110
Aparicions Marianes 116
Verge de la Misericòrdia 126
La Verge de Loreto y els Pelegrins de Les Useres 130
Verge de la Soledat 138
Verge del Bon Succés 142
Verge de la Paciència 144
Verge de la Vallivana 146
La Inmaculada Concepció 150
Santa Maria del Puig 152
Verge de L'Avellà 158
Verge dels Desamparats 164
Les Verges Trobades 170
Maria, Dona empoderada per al segle XXI 174
La Verge, musa d'artistes de tots els temps 178

Verge del Carme

La Verge del Carme en les Columbretes
L'advocació de Castelló a la patrona dels marins.

Basilio Trilles.
Periodista i escriptor.

Introducció

Agraïsc la confiança dels representants de la Gaiata Porta del Sol a sol·licitar-me unes línies sobre la Verge del Carme i la seua advocació en els castellonencs creients en la fe catòlica.

M'és especialment grat aventurar-me en esta alta responsabilitat per raons íntimes que m'unixen de manera especial a tan benvolguda simbologia mariana. Vaig nàixer en el Passeig Buenavista del Grau, en una habitació amb vista a la mar Mediterrània, i en el si d'una família de pescadors i marins. Jo mateix, que mai vaig tindre els atributs suficients per a seguir la saga marinera dels meus avantpassats, vaig tindre l'honor de servir en l'Armada Espanyola on vaig aprendre la Salve Marinera, dedicada a la Verge del Carme:

"Salve, estrella de los mares
De los mares iris de eterna ventura
Salve, fénix de hermosura
Madre de divino amor".

Esta col·laboració, que realitze amb gust, em permet el record d'un gran amic: Vicente Traver Martí Wamba, artista fotògraf i polifacètic castellonenc que va ostentar la presidència de la Gaiata Número 3, Porta del Sol, entre 1979 i 1983. Quaranta anys després els més veterans encara recordem l'encert de Wamba en la creació de l'exitosa iniciativa que va ser l'Alqueria Buñolera i altres accions que van contribuir a dinamitzar les nostres festes. Vaja des d'ací el meu més sentit homenatge a qui sempre va portar a Castelló, les seues festes i tradicions, en el més profund del seu cor.

Castelló, ciutat mediterrània, i especialment El Grau, el seu districte marítim, atresora entre els fidels catòlics, de forma accentuada entre les gents de la mar, acendrada veneració a la Verge del Carme. Compte la tradició històrica que el 16 de juliol de 1251, en el mont Hakkarmel (Carmel), en la convulsa Terra Santa de les Croades, se li va aparéixer la Verge a Sant Simón Stock. Segons la mitologia cristiana, aquell dia la imatge de María va entregar a Simón els hàbits i l'escapulari característics que el monjo anglés va imposar en la fundació de la *Orden del Carmen*. En les seues pregàries, Simón Stock a la mare de Jesús la va cridar Estrella de la Mar, donant lloc amb el temps al fet que els marins l'acolliren com a patrona, al costat de San Telmo, patró dels navegants. No va ser fins a segles després, en 1587, quan el Papa Sixto V va institucionalitzar la veneració marina del Carme, amb la publicació *'La Letanía de la Santísima Virgen María'*, considerada *Stela Maris*. Al nostre país la Verge del Carme és patrona dels mariners i de l'Armada Espanyola.

A Castelló tenim la parròquia de La nostra Senyora del Carme, al carrer Ros de Ursinos, únic edifici d'estil neoclàssic de la ciutat, la primera pedra de la qual va ser col·locada el 12 de juny de 1929, prolongant-se les obres del temple fins a la inauguració el 16 de març de 1942. Inicialment projectat per l'arquitecte Ros de Ursinos, durant el procés de construcció l'arquitecte Alonso García va ampliar i va retocar el disseny original. En l'altar major del temple pot contemplar-se la imatge de la Verge del Carme, talla de Octavio Vicent, beneïda en 1949 i situada en un cambril decorat amb pintures de Rafael Cardells, datades en 1952, en les quals apareixen quatre sants més cèlebres del Carmelo: Sant Elías, Santa Teresa de Jesús, Sant Juan de la Cruz i Santa Teresita. L'església del Carme acull una esplèndida riquesa artística.

Des de fa diverses dècades El Grau cada 16 de juliol celebra la festa en honor de la Verge del Carme, en el seu moment potenciades per la desapareguda Comandància Militar de Marina. Tradició que han sabut recuperar els grauers mitjançant la creació de l'Associació Cultural Verge del Carme i la decidida implicació d'institucions com la Confraria de Pescadors Sant Pere, l'Ajuntament de Castelló, a través de la Tinença d'Alcaldia, i PortCastelló.

La Verge del Carme en Columbretes

L'arxipèlag volcànic de les illes Columbretes, declarat Reserva Natural, des de 1955 pertany al terme municipal de Castelló. Un dels esdeveniments més rellevants esdevinguts en les Columbretes va ser, sens dubte, l'acte inaugural de la imatge de la Verge del Carme, el dimarts 7 de desembre de 1954, amb motiu de l'Any Marià. La idea d'erigir una escultura a la patrona dels marins va sorgir del llavors governador civil de la província, José Antonio García Noblejas. El projecte artístic va ser a càrrec de l'escultor Julio Pas-

cual Fuster. Curiosament en la crònica de la solemne jornada inaugural, signada pel director del periòdic Mediterrani, Jaime Ens, pot llegir-se una inexactitud quan el citat periodista assegura: "*No se tiene noticia hubiera nunca culto a María*". No obstant això, els farers i les seues famílies tenien habilitada una habitació de les antigues casernes a mode de capella amb una imatge de la Verge dels Desemparats. En un inventari datat en 1915 apareixen descrits els elements de la capella: "*Dos candelabros de metal, dos candelabros de cristal, cuatro floreros de cristal, diez cuadros de diferentes tamaños, un cuadro de escama de pescado, un cuadro de versos a la virgen, dos bancos, un mantel para el altar, una lámpara, ocho ramos artificiales y dos tazas para flores*". Sembla evident que des de temps immemorials els farers i les seues famílies, obligats a viure en un mitjà tan hostil, a causa dels grans temporals i fortes tempestes elèctriques que solen produir-se en la zona, així com a l'escassetat de mitjans que dificultava la supervivència, tenien un punt de reunió per a elevar les seues pregàries davant la imatge de la Verge i aferrar-se a una fe que els fera més animosos en aquella forma de vida realment dura.

Els dies dedicats al trasllat de la talla de Pascual Fuster i el material necessari per a la seua instal·lació van resultar especialment difícils per a la tripulació de l'embarcació encarregada de traslladar des del port de Castelló un total de cent cinquanta tones. El vaixell de pesca Vicenta Isabel, contractat per Obres Públiques per a realitzar el servici regular de subministraments i correu, va haver de realitzar diversos viatges amb mala mar, complicant-se de manera extraordinària en les operacions de des-

embarque en el punt d'atracada de la rada de Port Tofiño, en la Illa Grossa. En 1979, el patró i armador de l'embarcació, Jaime Gallén, em va relatar els detalls de tan arriscades operacions: "*Tuvimos que emplear dos botes de luz y dos cabeceros, ante la imposibilidad de atracar. En el transcurso de las jornadas que duraron los trabajos tuvimos mal tiempo. El día que desembarcamos el cuerpo principal de la escultura la mar aún se puso peor, pero no podíamos regresar al puerto sin el deber cumplido. Había una fecha fijada para la inauguración y decidimos arriesgar, en una actuación que, como decimos los pescadores, fue a vivir o morir. Todo salió bien y la imagen estuvo lista en la fecha prevista*".

El 7 de desembre de 1954 va començar el dia un cel clar, amb la mar en calma, presagi d'un dia tranquil, com així va ser. Amb les primeres llums, la corbeta de l'Armada Espanyola *Descubierta* va soltar amarres de la molla de costa del port de Castelló i va enfilar la navegació de les escasses trenta milles que la separaven de les Columbretes. A bord del vaixell de guerra anaven cent cinquanta convidats, entre els quals destacaven les màximes autoritats locals i provincials: governador civil, José Antonio García Noblejas; alcalde de Castelló, Carlos Fabra Andrés; president de la Diputació Provincial, José Ferrandis Salvador; president de l'Audiència Provincial, Mariano Gallo Alcántara; sotscap provincial del Moviment, Fernando Herrero Teixidor. Així com el comandant militar de Marina, Gerardo López de Arce, i la seua esposa, Matilde Illán, que van exercir de padrins de la cerimònia inaugural. Una flotilla de pesquers del Grau s'havia fet a la mar hores abans per a rebre amb solemnitat al vaixell oficial. Jaime Nos descriu en la seua crònica, amb l'estil apassionat del moment, l'arribada a l'arxipèlag: "*Lo que de lejos parecía un deseo irrealizable se convirtió ante nuestros ojos en una realidad maravillosa. En lo alto de la isla, en el extremo opuesto de aquel en que se levanta el faro, aparecía ya entonces el esbelto monolito que en su cara principal lleva una gran cruz, diseñada por el arquitecto municipal Manuel Romaní. En aquellos instantes se estaban colocando sobre él la imagen de Nuestra Señora del Carmen, preciosa obra de Pascual Fuster, y cuya mole de piedra quedó pronto fijada mirando a la costa. Se levantó ante el monolito un altar de campaña y en tanto las veintiuna barcas rompían la quietud del lugar con el estampido de sus motores en la ensenada, los cohetes que habían señalado la salida de la corbeta del puerto de Castellón y su llegada a la isla, resonaron una y otra vez seguidos por el fragoroso eco repetido en la lejanía, al mismo tiempo que el tintineo de una campanilla, iba a comenzar el Santo Sacrificio de la Misa, quizás la primera misa que se ha dicho en Columbretes, oficiada por el señor cura arcipreste Joaquín Balaguer, que ostentaba la representación el señor Obispo*".

En línia amb l'estil propi dels periodistes del moment, Jaime Nos narra les celebracions que tenen com a escenari la Illa Grossa, en una lluminosa i

radiant demà de tardor, destacant l'emotiu moment en el qual la filla del torrer Francisco Bonachera, Coro, recita una poesia escrita per la seua mare, Carmen López. El director de Mediterrani es recrea en l'episodi: "*Aquella angelical salutación, nacida de quienes ahora verán borrada su soledad con la compañía de la Madre Celestial, conmovió a todos, que felicitaron a la pequeña y a su madre*".

Autoritats i convidats van gaudir d'un selecte menjar en el lloc denominat *La Caverna*, situat a uns cent metres del far. Finalitzat l'àgape són primera els pesquers els qui posen rumb al port, per a més tard seguir-los el vaixell de l'Armada. La navegació de retorn és descrita pel cronista Nos Ruíz: "*Nos quedaba por gozar de otra travesía estupenda, realizada por la Descubierta, con su firme y marinero andar, que nos pareció aún más rápido porque las camaradas de la Sección Femenina de un lado y los camaradas del Frente de Juventudes de otro y la misma marinería del buque, con sus cánticos y alegría ponían una nota sentimental en el ambiente. Y nos quedaba para el final el espectáculo extraordinario que a la llegada de la corbeta presentaba el puerto de Castellón. En la, en cierto modo, improvisación de este final, nunca pudimos pensar pudiera ofrecérsenos tal belleza. Desde el muelle transversal del puerto hasta el de atraque de la corbeta, los botes de la flota pesquera con sus fanales encendidos formaron una calle por la que pasó el buque que luego era saludado con bengalas de colores encendidas por los tripulantes. Al mismo tiempo, desde varios lugares del puerto y desde el buque se disparaban cohetes, y en el muelle expectante, toda la población de El Grao, esperaba la llegada de la Descubierta. Ésta encendió sus reflectores y fue saludando con ellos al caserío, que bullía en entusiasmo*".

Com a colofó de la crònica de tan significatiu dia, Jaime Nos comenta l'efusiva reacció del governador civil, García Noblejas, en presenciar l'estampa de les embarcacions auxiliars de la pesca del cèrcol il·luminant la dàrsena portuària. Segons Nos, la màxima autoritat provincial suggerix que la idea pot millorar-se incloent-la en les festes de la Magdalena, o creant un festeig específic a l'estiu, per a promocionar el turisme. Tres anys després, en 1957, sent tinent d'alcalde del Grau Baptista Ruiz Ballester, naixen les renovades festes de Sant Pere, presentant com a gran novetat la processó marítima nocturna amb la participació dels fanals, a més de la popular.

Torrà de la Sardina. La innovadora iniciativa va ser promoguda per tres personatges clau de l'època en el districte marítim: Vicente Bellés, José Lahuerta i Manuel Mira. Des dels anys setanta del segle passat, amb la recuperació de les festes de la Verge del Carme, cada 16 de juliol la imatge de la patrona dels marins és treta en processó marítima per les aigües de la dàrsena del port de Castelló.

Verge d'Atocha

Verges Negres

Tanqueu els ulls i imagineu a la Mare de Déu. Quasi tots tenim una imatge d'una dona menuda amb rostre pàl·lid, ulls cas-tanys, nas xicotet i boca rosada, amb cabells llargs de color castany clar o rossa, amb un mantell de color celeste i vestit rosat. Eixa imatge és la que tenim inculcada pels pintors i es-cultors que, des del Renaixement, han representat a la mare de Déu amb els cànons de bellesa que predominaven en l'època. Per això, quan ens trobem amb representacions que no s'adeqüen a aquesta imatge, se'ns fa estrany.

Al llarg de la geografia mediterrània i en països sud-americans podem trobar talles de la Verge amb la pell fosca, aquestes són les denominades Verges Negres (no hem de confondre-les amb les talles de les països afri-cans, que imiten els trets locals). Aquestes talles estan íntimament lligades a l'adoració de la Mare de Jesucrist.

No sempre s'ha adorat a Maria de Natzaret, en els evangelis no es parla de que la seua figura haja de ser adorada, únicament parlen d'ella com a mare de Jesús. Els primers símbols d'adoració de la Verge pertanyen al segle II, però són escassíssims. Aquests, procuraven donar a entendre als primers cristians que Jesucrist havia sigut engendrat a partir d'una verge, per in-tercessió divina i voluntat pròpia d'esta, donant la major importància a la seva puresa. Va ser en el segle III quan va començar a utilitzar-se el títol de Mare de Déu en el vocable cristià. I va ser en el Concili d'Efes, al s. V, on es va establir definitivament la idea que Crist va nàixer d'una dona verge de nom Maria, donant a Maria de Natzaret el sobrenom de Mare de Déu.

Arran d'això, el culte a la figura de la Mare de Jesús, va anar creixent en el cristianisme i adquirí una posició superior a la de la resta dels sants. Però el boom de la devoció Mariana no va arribar fins al segle XI quan es va estendre per Occident, de mans dels Templers i de l'orde del Cister. Per a adorar a la Mare de Déu era necessari crear nous temples (no retirar els que ja estaven erigits per a altres sants o per al propi Déu). Van començar les històries de pastors que havien trobat talles de la Verge en llocs on antigament es realitzaven rituals pagans, impregnats així d'una espiritualitat ja coneguda (Fàtima, Uxue o Montserrat, entre moltes altres).

Hi ha una branca d'experts que opinen que era necessari, per a la integra-ció de l'adoració de la Verge en zones remotes, emprar una simbologia ja coneguda per a explicar la importància amb major contundència. El negre és un símbol de saviesa de tipus iniciàtic i, essent la Verge l'inici de Déu fet home, era el color més senzill per a representar-la. A més, les paraules savi

i negre provenen de la mateixa arrel semítica àrab. També estan els que afirmen que es van adaptar a figures paganes com Pachamama o Yemaÿà (deesses de la fertilitat) perquè el culte marià s'afermés en les cultures sud-americana i africana.

Un altre vessant suggereix que el color d'aquestes verges es deu a diferents tractaments que es donava a la fusta, ja que és un material higroscòpic amb importants canvis degut a la humitat i molt vulnerable a fongs i xilòfags. Per això els escultors buscaven maneres de fer-les més resistents, bé amb vernís o betum, que, amb el pas del temps, han enfosquit. També al·leguen l'ús de fusta de banús per a tallar-les, o ras i curt, l'enfosquiment de la fusta a causa de la seua antiguitat. Però, si fora únicament el tracte de la fusta o el pas del temps, perquè no es troben la mateixa proporció de sants de color negre que de verges entre les figures més antigues del cristianisme?

Si ens fixem en els seus trets, totes tenen una morfologia comuna, semblant hieràtic, trets orientals – però no de persones de raça negra – i una mirada captivadora amb actitud passiva; les pròpies del romànic estan assegudes, mentre que les gòtiques estan dempeus. Cap d'elles està representada amb el mateix naturalisme que altres efígies coetànies. Les Verges Negres tenen una gran importància en la història i la cultura, tenen llargues històries que es remunten a l'antiguitat i, moltes, estan associades a llegendes i miracles. El seu major simbolisme està arrelat a la idea de fertilitat, curació i protecció. En l'actualitat, les advocacions de les Verges Negres continuen atraient a pelegrins i visitants de tot el món.

A Espanya hi ha moltes Verges Negres, varies molt conegudes, com aquestes, de les quals us parlem a continuació:

La Verge d'Atocha

Es troba en la Real Basílica de La Nostra Senyora d'Atocha, Madrid. És la patrona més antiga de la ciutat de Madrid i, des del segle XVI, patrona de la monarquia i dels Reis d'Espanya.

La llegenda remunta la devoció a temps apostòlics, atribuint la seua realització a Nicodem i la seua policromia a Sant Lluc, sent traslladada pels deixebles de Sant Pere des d'Antioquia a Espanya.

Una altra llegenda més coneguda i popular és la del cavaller Gracián Ramírez, gran devot de la Nostra Senyora d'Atocha, que vivia a Madrid en el segle VIII i anava a resar amb freqüència a la seua ermita que es trobava en aquell moment a la riba del riu Manzanares. En una ocasió, a l'entrar a l'ermita, es va adonar que la imatge havia desaparegut i es va posar immediatament a buscar-la, trobant-la en el lloc on hui es troba la basílica.

Quan es va posar a construir una nova ermita en eixe lloc, els musulmans que ocupaven en aquells dies la ciutat de Madrid van pensar que estava construint una fortalesa i el van atacar. La batalla semblava perduda per la superioritat musulmana, de manera que la seua dona i la seua filla van preferir llevar-se la vida abans que caure en mans enemigues. Però, miraculosament, conta la història que Gracián Ramírez, amb l'ajuda de més cristians i la intercessió de la Nostra Senyora, va vèncer en la batalla. Quan el soldat va tornar davant la imatge de la Verge, ple de dolor per la mort de la seua dona i les seues filles, les va trobar ressuscitades, agenollades davant l'altar.

La Verge de Montserrat "La Moreneta"

Es troba en el Monestir benedictí de Montserrat, a Barcelona. És la patrona de Catalunya des de 1844.

Segons la llegenda, la primera imatge de la Verge de Montserrat la van trobar uns xiquets pastors l'any 880. Després de veure una llum a la muntanya, els xiquets van trobar la imatge de la Verge a l'interior d'una cova, en assabentar-se de la notícia, el bisbe de Manresa va intentar traslladar la imatge fins a aquesta ciutat, però el trasllat va ser impossible, ja que la imatge pesava massa. El bisbe el va interpretar com el desig de la Verge de romandre en el lloc en el qual se l'havia trobada i va ordenar la construcció de l'ermita de Santa Maria, origen de l'actual monestir.

La Verge de Guadalupe

Es troba en el Reial Monestir de La Nostra Senyora de Guadalupe, a la vila de Guadalupe, Extremadura. És la patrona d'Extremadura des de 1907. Conta una antiga llegenda que la imatge va ser realitzada en un taller d'escultura fundat a Palestina per sant Lluc Evangelista en el segle I. Se-

gles després, va ser venerada en temples d'Acaia i Bizanci; posteriorment, el papa Gregori Magne li va regalar esta escultura a sant Leandre, arquebisbe de la Sevilla visigoda, que la va col·locar en una ermita als afores de la localitat. Durant la invasió musulmana del 711, els cristians d'eixa ciutat la van depositar en una caixa i la van amagar al costat del riu Guadalupe.

En el segle XIII se li va aparèixer la Verge a un vaquer de la província de Càceres al costat del castell d'Alía i li va dir que existia una escultura d'ella al costat del riu Guadalupe. Quan l'home es trobava prop d'eixe riu se li va perdre una vaca que va trobar morta, va anar a escorxar-la per a aprofitar la seua pell i, abans, com era costum, li va fer un senyal en forma de creu en el ventre. Llavors, la vaca va ressuscitar i es va alçar. Aleshores, es va preguntar si eixe seria el lloc indicat per la Verge que se li va aparèixer al costat del castell d'Alía. Va excavar i, a un metre de profunditat, va trobar la caixa amb la Verge en el seu interior. Va amuntegar pedres i va fer una cabanya, on va depositar la imatge. Va ser a l'església de Càceres, on va informar al clergue de major responsabilitat de la seua troballa i del desig de la Verge de rebre culte en eixe lloc, però no li va creure. Quan va arribar a la seua casa i va trobar al seu fill mort i va resar perquè la Verge ho retornés a la vida i, d'esta manera, tots cregueren en la seua història miraculosa. Mentre es disposaven a oficiar l'enterrament el fill va tornar a la vida, es va alçar i va dir que una dona li havia ajudat a alçar-se. Llavors, els clergues van creure i van anar plegats, amb gent de la ciutat, en peregrinació a aquell lloc. Quan van descobrir la cabanya, van acordar construir una ermita que, més tard, Alfons XI va convertir en església.

La Verge de La Mercè de Jerez de la Frontera

Es troba en la Basílica Menor de La nostra Senyora de la Mercè a Jerez de la Frontera, Cadis. La Verge de la Mercè és patrona de presons i institucions penitenciàries, així com dels captius, també és patrona de la Diòcesi de Barcelona i de la ciutat de Barcelona, a més de moltes ciutats espanyoles i de Sud-Amèrica. La imatge de la Verge Negra de la Mercè és, concretament, la patrona de Jerez de la Frontera.

L'advocació de la Mercè té el seu inici, quan el 24 d'agost de 1218 la Mare de Déu es va aparèixer per separat a tres il·lustres personatges de Barcelona: a sant Pere Nolasc, qui seria el fundador de l'Ordre de la Mercè; al rei Jaume I d'Aragó i a sant Ramon de Penyafort, frare dominic, mestre general de la seva ordre de predicadors i confessor del primer. Deu dies després de l'aparició, els tres cavallers es van trobar en la catedral de Barcelona i van compartir haver tingut la mateixa aparició: la Mare de Déu els demana la fundació d'un orde religiós dedicat a la redempció dels captius, fundant així l'Orde de la Mercè.

Sobre la imatge de Jerez existeixen dues teories. D'una banda, una correspon a la conquesta castellana de la ciutat. Es va decidir edificar un monestir consagrat a la Verge de la Mercè, en el lloc on s'edificaria es va trobar una verge dins d'un forn, es va pensar que la imatge esperava allí des d'abans de l'ocupació musulmana. Després de l'ocupació, es va decidir edificar un monestir consagrat a l'Orde de la Mercè.

D'altra banda, es conta que un soldat cristià fugint de la conquesta d'Algesires pels benimerins, va arribar a Jerez de la Frontera amb una talla de la Verge de la Palma per a posar-la fora de perill i la va deixar en el Monestir de la Mercè, prometent que tornaria per ella. Els monjos afirmaven que a les nits la imatge de la Verge emetia centellejos i es va interpretar com que la verge havia arribat a la seua llar. El soldat mai va tornar i se la va considerar com la Verge de la Mercè. Es va construir l'actual temple per a donar-li una llar definitiva.

La Verge del Pilar

Es troba en la Basílica del Pilar a Saragossa. És patrona de Saragossa (1642), d'Aragó (1678), d'Espanya (1492), del Cos de la Guàrdia Civil (1913), Cos de Correus i Telègrafs (1916), Cos de secretaris, interventors i depositaris d'administració local (1928), Societat mariològica (1940), Consell superior de missions (1948) i de l'Arma Submarina de l'Armada Espanyola (1946).
La història de la Verge del Pilar, es remunta a l'època immediatament posterior a l'Ascensió de Jesucrist, a l'any 40 després de Crist, quan els Apòstols havien començat a complir amb la missió de predicar l'Evangeli. Una història apassionant que per la seua rellevància bé mereix un article a part.

Leire Blanca Martínez i Bárcena

Verge del Pilar

Aparicions Marianes

Es considera aparicions marianes a les aparicions de la Mare de Déu enfront d'una o més persones, en un lloc i moment determinat, i que a més han sigut reconegudes de manera oficial per l'Església Catòlica. Una aparició mariana suposa un canvi dràstic de rumb en la zona on es presenta.

El que antany va poder ser una localitat ordinària, embolicada en la rutina d'ocupacions ordinàries, es transforma, creix, brilla, i en el mateix moment en què l'Església Catòlica reconeix l'aparició, una onada de pelegrins piadosos acudeixen des de qualsevol racó del món, exclusivament per a resar a la La nostra Senyora i demanar-li la seua intercessió. Ocorren miracles en estos llocs impregnats d'espiritualitat cristiana, no pocs, o sanacions extraordinàries i inexplicables a ulls dels no creients. Les aparicions marianes a Espanya són les més nombroses del món.

Verge del Pilar

Patrona d'Espanya, Regina i Mare de la Hispanitat

És l'aparició mariana més antiga reconeguda per l'Església. La història, d'acord amb la tradició cristiana, la situa en el 2 de gener de l'any 40 DC, en vida encara de María, tal com es recull en uns documents del segle XIII que es conserven en la catedral de Saragossa. Era esta l'època immediatament posterior a l'Ascensió de Jesucrist, quan els Apòstols havien començat a complir la seua missió de predicar l'Evangeli.

La singularitat d'esta aparició és que la Santíssima Verge continuava habitant Terra Santa sota la protecció de l'apòstol Sant Joan, després de la mort i resurrecció del seu Fill, i en dates anteriors a la seua Asunción al Cel. Segons la Magna Moralia de Sant Gregori Magno, escrita en el segle VI, i les còpies del qual del segle XIII es conserven en l'actualitat, el coneixement de l'aparició de la Santíssima Verge a l'apòstol Santiago el Major i als seus huit acompanyants, estava ja molt difós des d'èpoques molt antigues per tota la cristiandat.

Tal i com recull Sant Gregori, l'apòstol Santiago va anar a acomiadar-se de la Mare de Déu, qui es trobava sota la protecció del seu germà Juan, abans de partir a Evangelitzar als pobles pagans celtibers de la província romana d'Hispània Tarraconensis. En eixa ocasió, la Mare de Déu li va prometre a l'apòstol que allí on més gents es convertiren a la paraula del Senyor, allí Ella es manifestaria.

Santiago va partir al que ell hauria conegut com a Ibèria, per la seua nomenclatura grega, i havent predicat en les terres dels àsturs i els galaics, va recórrer les planes espartàries fins a arribar a la ciutat de Caesaraugusta, on la seua predicació va aconseguir la conversió de molts pagans a la Fe Vertadera. Trobant una gran resistència en la conversió de les ànimes per al Senyor, l'apòstol es va entristir per no haver convertit més que a un home en les terres dels àsturs, i a huit en Caesaraugusta. Sense deixar-se véncer per la temptació de la dissort, Santiago va continuar predicant, buscant els moments d'oració en companyia dels huit nous cristians, els qui es retiraven a les nits a la vora del riu Ebre a descansar i parlar sobre El nostre Senyor. Una nit, Santiago es trobava descansant amb uns pocs deixebles al costat del riu Ebre, i de sobte va sentir "veus d'àngels que cantaven Ave, María, gratia plena i va veure aparéixer a la Mare de Crist, dempeus sobre un pilar de marbre". La Santíssima Verge, li va demanar a l'Apòstol que se li construïra allí una església, amb l'altar entorn de la columna on estava dreta i va prometre que "romandrà este lloc fins a la fi dels temps perquè la virtut de Déu obre portents i meravelles per la meua intercessió amb aquells que en les seues necessitats imploren el meu patrocini". María, amb la seua aparició, volia confortar l'acció missionera de l'Apòstol Santiago que va rebre la missió d'evangelitzar l'extrem europeu més occidental fins llavors conegut, renovar els seus ànims i confirmar la predicació de l'Evangeli a favor dels nous arribats a la fe.

La Verge va desaparéixer tal com havia aparegut però com a prova de la seua presència «en carn mortal» i testimoniatge de la seua visita, hauria quedat la columna de jaspi coneguda popularment com «el Pilar». Compte la tradició que Santiago Apòstol i els huit testimonis de l'aparició, els primers convertits de la ciutat, es van afanyar a complir el seu mandat i van començar l'edificació d'una primitiva capella de tova en aquell mateix lloc, a la vora de l'Ebre. Abans de tornar a la Judea, quan encara no estava acabada, Santiago va ordenar prevere a un dels seus deixebles per a servei d'esta, la va consagrar i li va donar el nom de Santa María del Pilar. Aquella primera capella bé pot ser el primer temple marià del món cristià. Una capella que, amb el temps i després de diferents transformacions, s'ha convertit en l'actual basílica barroca de La Nostra Senyora del Pilar, on es conserva la columna de jaspi original, encara que està coberta i només es pot veure un tros.

Des de llavors, la devoció per esta Verge no ha deixat de créixer. A ella s'atribueixen nombrosos miracles al llarg del temps, sent un dels més populars el del Coix de Calanda. El fet va ocórrer, suposadament, en 1640, quan el jove Miguel Pellicer Blasco descansava a la seua casa de Calanda (Terol) i, a la meitat de la nit, la Verge li va restituir la cama dreta que li havia sigut anys arrere amputada i enterrada. El miracle es va divulgar ràpidament per la Cort, i Miguel va arribar a ser rebut a Madrid pel Rei Felip IV en persona que volia oir de la seua boca el relat de tal prodigi.

No podem deixar d'esmentar que la grandiosa Basílica del Pilar també guarda entre els seus murs el secret d'un altre fet miraculós, o almenys curiós, ocorregut el 3 d'agost de 1936. Aquell dia, en plena guerra civil, un avió va bombardejar l'Església. Dos de les bombes van penetrar en el temple, però cap va arribar a explotar. Molts creuen que la intercessió de la Verge del Pilar va impedir que eixes bombes detonaren i destruïren la Basílica, en compliment de la seua paraula de permanència "fins a la fi dels temps". Les dues bombes es poden veure actualment exposades dins del temple, així com el forat que va deixar una d'elles.

La profunda devoció des de temps tan remots va ser reconeguda per la Santa Seu en permetre l'establiment de l'Ofici del Pilar en el qual es consigna l'aparició com "una antiga i piadosa creença". I és que, amb el temps, la devoció es va convertir en tradició i en expressió cultural, com a festa, segons la missa i l'ofici diví que el papa Climent XII va aprovar per a Espanya en la primera meitat del segle XVIII, instaurant el 12 d'octubre com el dia de la Verge del Pilar, en commemoració d'aquell 12 d'octubre de 1492 quan Cristobal Colom va arribar a Amèrica, deixant constància que hi havia món més enllà d'Hispània. Allí es va iniciar, llavors, l'evangelització de les noves terres, posant-les sota la protecció del mantell de La nostra Senyora, la Verge del Pilar, motiu pel qual és també Patrona de la Hispanitat. Anys més tard, va ser el papa Pius XII qui va concedir a les nacions hispanoamericanes la possibilitat de celebrar la mateixa missa solemne vigent per a Espanya, el mateix dia 12 d'octubre, conscient de la gran devoció per esta advocació de la Verge compartida en tots dos mons.

Quant a l'Ofrena de Flores, ara multitudinària, va tindre un naixement espontani i molt modest. La història recull que, després d'acabar la *construcción de la Basílica de Saragossa en 1872, cada any s'omplia de flors el cambril de la Verge en la Capella tant el 2 de gener com el 12 d'octubre Així doncs, quan parlem de la Patrona d'Espanya i la Hispanitat, cal tindre en compte 3 dates d'importants celebracions: el 12 d'octubre, quan es commemora la festa de la Verge del Pilar; el 2 de gener, el dia en què es commemora l'aparició de la Verge a Santiago a Saragossa; i el 20 de maig, quan es festeja la coronació canònica de la Verge.

Verge de la Fuensanta

La Nostra Senyora de la Fuensanta és la Patrona Principal de la Ciutat de Múrcia i la seua Horta, encara que també és venerada en molts altres llocs d'Espanya, com a Còrdova. En tots dos casos, hi ha un brollador d'aigües miraculoses que dona nom a esta advocació de la Verge, i en tots dos casos van ser descoberts després de successives aparicions marianes que van assenyalar el lloc.

La devoció del poble murcià per Ntra. Sra. de la Fuensanta és molt antiga, sorgint a partir de l'aparició de la Verge en la muntanya coneguda com El Hondoyuelo. Esta serra, situada a uns cinc quilòmetres de la capital, ja era considerada com a enclavament sagrat per les primeres civilitzacions que van habitar la zona, des dels temps paleocristians, sent lloc de culte a altres divinitats des de molt de temps arrere, amb diverses coves disperses per la muntanya que s'utilitzaven a mode d'antigues ermites. I, segons comp-ten, allí mateix es va aparéixer María i va fer brollar la "font santa" que va donar nom a l'advocació, un xicotet brollador que actualment encara rega aquell paratge.

Des del segle XV consta l'existència d'una ermita en honor a la Verge co-ronant la muntanya. Sobre l'ermita primitiva, descrita en antics documents com "entre església i mesquita", es va construir a la fi del XVII el santuari, un nou temple més d'acord amb el gran poder de convocatòria que estava adquirint La Fuensanta. Es tracta d'un edifici d'estil barroc, enriquint-se en èpoques posteriors i patint una important restauració després de la Guerra Civil. A l'interior de l'església es troba la venerada talla de la patrona, una escultura d'origen gòtic i retocada en el segle XVIII per l'imatger Roque López, atribuint-se el Xiquet a Francisco Salzillo. La bellesa de la imatge és indiscutible, l'aspecte de la qual s'embelleix amb luxoses vestidures, joies i corones regalades pels fidels, sent el color torrat de la seua cara (fruit de les successives restauracions i retocs) el que ha motivat que siga afectuo-sament coneguda amb el sobrenom de "La Morenica". El lloc es conserva pràcticament com en aquella època. S'ha tractat de cuidar al màxim possi-ble el jardí que envolta el Santuari i la famosa font que, segons la tradició, va brollar després de l'aparició de la Verge en el lloc, s'ha engalanat amb arquitectura renaixentista com a avís als molts pelegrins que allí acudeixen que estan en lloc sagrat.

La història de com La Fuensanta ha passat a convertir-se en una de les més importants devocions del Llevant espanyol comença el 17 de gener de 1694. En eixa data, després d'una llarga sequera que assotava tota la zona, s'acorda baixar la imatge de la Verge per primera vegada fins a Múrcia. Amb aquella romeria s'implorava la pluja necessària per als cultius, relatant les cròniques de l'època que, en finalitzar la rogació, va ploure copiosament i fins i tot va arribar a nevar. En aquells dies es tenia com a patrona de la ciutat a Santa María de la Arrixaca, venerada des de la Reconquesta. Però el miracle de l'aigua es va repetir en les successives romeries i la Verge de la Fuensanta va rivalitzar prompte en popularitat amb La Arrixaca, arribant a ser nomenada com a nova patrona de la Ciutat i la seua Horta en 1731.

El 27 de Maig de 1808, amb motiu de la invasió francesa, la Verge de la Fuensanta va ser traslladada a la S. I. Catedral per a ser nomenada "Capitana General" (d'ací el crit de "visca nostra Generala!"), sent-li imposades les insígnies corresponents de faixí i bastó de comandament pel Comandant General de Múrcia D. Pedro González de Llamas, entre un intens i efusiu fervor popular.

L'III Diumenge de Pasqua de 1927, dia 24 d'Abril, va tindre lloc la Coronació Pontifícia de la Verge de la Fuensanta. La imatge va ser coronada pel Nunci Apostòlic de la seua Santedat el Papa, Monsenyor Federico Tedeschini, entre unes cerimònies que van suposar tota una revolució religiosa, social i cultural de Múrcia i a les quals va assistir l'Infant Ferran de Baviera en representació de Sa Majestat el Rei Alfons XIII. L'endemà de la Coronació, va tindre lloc la solemne Processó Triomfal de la Verge de la Fuensanta Coronada, festeig presidit, òbviament, per la Patrona de Múrcia, però que va estar format per més de 15.000 persones en files i 32 passos processionals amb les patrones d'alguns barris de la Ciutat i de les pedanies de l'Horta, que van acudir en processó fins a la S. I. Catedral i des dels seus pobles d'origen per a participar en tan magne festeig.

Molts miracles han sigut atribuïts a la seua intercessió des de llavors i no tots relacionats amb la pluja, tan necessària per als cultius de la Vega, amb el que la devoció ha continuat creixent fins als nostres dies.

La difusió del culte a Ntra. Sra. de la Fuensanta des de la seua proclamació com a patrona, ha vingut lligada a la celebració de trasllats periòdics de l'efígie des del Santuari fins a la Catedral de la ciutat i viceversa. Tant en les romeries com en els altres actes protagonitzats per la Verge, l'antiga Germanor de Cavallers de la Fuensanta és l'encarregada de custodiar la venerada imatge. Estos trasllats no tenen una data fixa assignada en el calendari, sinó que només han de complir amb l'antic costum que «un dijous la porten i un dimarts se l'emporten»; és a dir, que sempre es rea-

litza el trajecte de la muntanya a la ciutat un dijous, i el retorn un dimarts. Actualment, dos són les ocasions establides per a portar a la Fuensanta a Múrcia: una amb l'arribada de la Quaresma, allargant la seua permanència en la Catedral fins a la finalització de les Festes de Primavera (període festiu de la capital que té lloc després de la Setmana Santa); i una altra al setembre amb motiu de la seua festivitat (que es commemora el diumenge següent al dia 8 d'aquest mes), donant lloc a la celebració de la Fira.

Durant la seua estada a la ciutat, diversos actes protagonitzats per la Verge mereixen especial ressenya. Dos d'ells tenen lloc durant les esmentades Festes de Primavera, com són l'ofrena floral que se li tributa a les portes de la Catedral i la solemne processó amb la imatge pels carrers del barri antic. Un altre és la celebració de la seua onomàstica, al setembre, amb una Missa Pontifical i Processó Claustral a l'interior del temple catedralici. Però sense cap dubte, és durant les romeries quan el sentiment dels fidels cap a "La Morenica" es fa més latent i, entre totes elles, destaca la celebrada el dimarts següent a la seua festivitat. Esta és la més tradicional i multitudinària, congregant a més de mig milió de romers arribats de tot el sud-est espanyol per a acompanyar a la Verge en el seu retorn al Santuari.

Els voltants de la Catedral, que roman oberta tota la nit del dilluns al dimarts, comencen a omplir-se de fidels que esperen l'eixida de la Verge mentre grups folklòrics ballen i canten en honor de la patrona. També els voltants del Santuari se satisfan amb els primers romers, que passen la nit en la muntanya en un ambient fraternal i ple de tipisme. A l'alba i després d'una missa de comiat, Ntra. Sra. de la Fuensanta ix finalment del temple catedralici per a emprendre el camí abrigallada per la munió. El tron de plata navega lentament per un riu de romers, succeint-se les tradicionals "pluges de pètals" amb què els murcians tributen a la seua patrona des dels balcons del recorregut. Entrada la vesprada i després de deixar arrere la ciutat travessant el paisatge de l'horta, La Fuensanta arriba al peu de la seua serra, on ja només resten les anomenades "Set Costes" que la separen del Santuari; eixes rampes són ascendides per molts romers de genolls, altres descalços, en senyal de promesa. Tota la muntanya és un clam al pas de "La Morenica", que després d'una lenta pujada aconsegueix finalment la talaia de l'església. I des de les portes del Santuari, la Verge és tornada a la ciutat i al poble que abarrota el lloc en senyal de comiat, entrant després al seu temple acompanyada de vitols que ressonen per tota la regió muntanyenca.

Verge de la Cova Santa

El Santuari de Ntra. Sra. de la Cova Santa està situat a 811 m. sobre el nivell de la mar i a 12 Km. d'Altura. Traspua espiritualitat a l'interior d'una profunda gruta. Lloc de culte i peregrinació des de temps ancestrals, tom especial significat per al cristianisme des de la troballa, en 1502, d'una imatge de la Verge a la qual atribueixen infinitat d'accions miraculoses. En l'actualitat es

venera en esta cavitat natural un relleu d'alabastre atribuït a Bonifacio Ferrer que és objecte de culte i contínues romeries des dels pobles de l'Alt Palància i voltants. L'avenc que ho acull, de 20 m de profunditat, era coneguda des d'antic amb el nom de Cova del Llautoner i en ella trobaven refugi els pastors i els seus bestiars, així com els pocs caminants que per allí passaven. Així va ser fins que en el s. XV, entre 1503 i 1508, és trobada a l'interior de la gruta la Santa Imatge, que amb posteritat es va dir Verge de la Cova Santa, i es va erigir la capella que, amb el temps, es va transformar en l'actual Santuari.

La imatge representa el rostre ancià de la Verge amb vestit de vídua, sobretoca, amb el rostre i el coll descobert. Crida l'atenció que la imatge, fins i tot sent d'algeps, no es deteriora per la humitat amb el pas del temps, malgrat que la cova en la qual esta situada presenta una humitat fart apreciable, deteriorant tot objecte de ferro o fusta que en ella es deposita

Precisament la història de la Cova Santa es remunta a l'any 1410, quan Fra Bonifacio Ferrer ingressa en la Cartoixa de Vall de Crist. Este frare era qui creava les imatges, amb un molde que va fabricar en la seua pròpia cel·la, i les repartia després entre els pastors perquè estos li donaren culte en els seus refugis lluny del poble perquè, per la seua grandària, podien portar-les en el sarró sense ocupar a penes espai.

Un d'aquells pastors, es va resguardar un dia en l'espaiosa Cova del Llautoner, perquè sabia que allí hi havia un brollador on podria abeurar i descansar tant ell com el bestiar. El pastoret, va col·locar la Verge en un repla de la roca, i allí l'arreglava amb floretes silvestres i li resava les seues oracions. Però quan va abandonar la cavitat no es va emportar amb si la imatge que li havia donat el frare cartoixà, quedant allí oblidada en un racó.

Quasi cent anys van haver de passar, perquè un altre pastor de la veïna població de Segorbe, que també va entrar a passar la nit amb el seu ramat, retrobara la Imatge abandonada. Es conta que quan el pastoret ja començava a dormisquejar, va veure aparéixer-se-li la Verge la qual li indique on trobaria una imatge seua perquè poguera donar-li culte. El pastor va seguir les indicacions i va trobar la talla de Fra Bonifacio Ferrer. Aquella troballa, seguit d'altres portents atribuïts a la Verge trobada en la cova, van anar atraient a moltíssims devots de la comarca fins a aquell miraculós lloc, que en els primers temps va quedar a cura de voluntariosos ermitans.

Ja l'any 1574, un matrimoni de Jérica, bandejat del poble per haver contret la lepra, va buscar refugi en la cova en la qual, segons havien sentit, es trobava una verge que obrava miracles. La dona, en veure la imatge, li demana per la curació del seu marit, mentre li llavava les ferides amb l'aigua que rajava de les parets de la gruta. Al nové dia de rentades i rogatives, les nafres de l'espòs havien desaparegut per complet. Entusiasmats tornen al poble però els jurats de la vila prenen la sobtada curació per bruixeria i

els repudien de nou. Sense saber què fer ni a on anar, tornen molt tristos a la gruta i allí es troben amb un frare i una anciana vestida de dol, als quals compten l'ocorregut. En acabar el relat, el frare va extraure un pergamí i va escriure unes lletres per a certificar els fets davant els jurats de Jérica. De nou el matrimoni parteix cap a Jérica amb nous ànims i, en arribar a les seues portes, lliurament al Justícia de la vila el pergamí escrit pel religiós com a prova de l'absència de bruixeria i sí del favor Diví. Però va ocórrer que, quan este va intentar llegir-ho, les paraules es van tornar borroses, resultant el text il·legible. El Justícia va entregar llavors el pergamí als Jurats però a estos els va ocórrer el mateix. Així que, finalment, va anar a parar a les mans del rector qui, després de llegir-lo, va observar que tals paraules només podien haver sigut escrites per mà santa, i després d'escoltar les descripcions donades sobre l'anciana de la cova i el frare que els havia entregat el manuscrit, no van tindre dubte d'eren la #mateix Verge al costat de S. Vicente Ferrer (germà de Fra Bonifacio) els autors d'aquest manuscrit. Eixe diumenge, sense demora, es va organitzar la primera romeria d'acció de gràcies a la Cova Santa.

Isabel, la dona del leprós, no va oblidar a la verge que tant els havia ajudat, i cada dissabte pujava, a vegades amb més gent, a netejar la cova i ofrenar algunes flors. Amb el temps, li va semblar que la imatge no estava segura allí, perquè cada vegada anava més gent buscant l'aigua que curava, a més dels pastors que continuaven acudint amb el seu bestiar, i un dia va decidir emportar-se la imatge a la seua casa de Jérica. Així que va agafar a la Verge, la va ficar en una cistella de vímet, i va començar a caminar, però en arribar a la pròxima font de Rivas va obrir la cistella i va observar, sorpresa, que la Verge no estava. Va desfer el camí buscant-la i, finalment, la va trobar en el mateix lloc del qual l'havia agafada. Estranyada, va tornar a ficar la imatge en la seua cistella, la va cobrir esta vegada amb fulles de figuera i branques, i va emprendre de nou el camí cap a Jérica, però, en apartar fulles i branques, va veure que de nou havia desaparegut. Esta vegada, la bona dona va entendre que la Verge volia estar en la cova que ella mateixa havia triat, per a poder allí atendre a quants li ho sol·licitaren, i allí es va quedar des de llavors, construint-se per a ella una xicoteta capella amb altar. En l'actualitat, en els dos llocs del camí on Isabel va descobrir la desaparició de la xicoteta imatge de l'interior del seu cistell hi ha sengles pilons indicatius del sorprenent esdeveniment.

En 1592, els cartoixans van decidir pujar al Santuari per a fer-se càrrec del lloc de culte. Durant la seua estada van millorar les infraestructures de la Cova. També van posar una campaneta, de la qual asseguren que sona cada vegada que la Verge realitza un miracle. Considerant que la imatge que havia d'algeps era massa pobre per a rebre tanta admiració, van pujar de la Cartoixa una imatge d'alabastre denominada "la Primitiva", relegant la d'algeps a un segon pla.

Però ni la devots dels voltants ni la vila d'Altura estaven conformes, ni amb el canvi de la imatge de la Verge ni amb l'ocupació dels monjos, per la qual cosa, després d'emprendre una sèrie d'actes legals, en 1606 aconsegueixen l'expulsió dels frares de la Cova, i van col·locar de nou en el seu lloc l'antiga i original imatge d'algeps.

Durant els s. XVII i XVIII els trasllats de la Verge a Segorbe van ser constants. En períodes de gran sequera, es demanava sense parar a la Verge de la Cova Santa, que arribara la pluja que tant necessitaven els camps. I així ocorria la majoria de les vegades, després de diversos dies de rogacions. Potser és des de llavors que es va popularitzar la cançó infantil:

Que llueva, que llueva,
la Virgen de la Cueva...

Des de llavors, són moltes les històries que es conten sobre aparicions, curacions i altres miracles atribuïts a esta Verge, venerada en molts dels pobles pròxims. Amb el temps, el santuari ha anat patint successives ampliacions i fins a l'adorada figureta mariana va ser reemplaçada per una altra d'alabastre, després del seu espoli i deterioració en la guerra civil.

Com a nota curiosa, un Justícia de la zona de nom José, va deixar constància per escrit d'unes certes característiques i descripcions de la cova i els seus voltants. La secció d'exploradors subterranis del Centre Excursionista de València ha intentat explorar científicament la cova, buscant les grans galeries, llacs, rius i roques amb formes curioses, esmentades per José en les seues anotacions. Encara que estos no han sigut trobats, en la tercera incursió, a uns 55 m. de l'entrada, sí que van trobar una roca amb forma de frare jaient tal com s'esmentava en les notes. En 1965, es va nomenar la Verge de la Cova Santa patrona dels espeleòlegs espanyols, i des de llavors, deixen en el seu honor una imatge en cadascuna de les coves explorades.

El calendari romer s'inicia cada any amb la peregrinació dels veïns de la localitat d'Altura, l'últim diumenge d'abril, i té el seu punt àlgid el 8 de setembre, festivitat de la Cova Santa.

Verge de la Misericòrdia

La Mare de Déu de la Misericòrdia i altres devocions i celebracions pels carrers de Borriana

Al llarg de tot l'any, a la ciutat de Borriana se celebren molts actes en honra a les distintes advocacions de la Verge i Mare de Déu pels distints barris i carrers, com a festa de porrat o en processó, totes elles com a mostra de la molt arraigada devoció nascuda de l'antigor i que, amb el temps, s'ha transformat en costum i en festa.

La principal, és la Mare de Déu de la Misericòrdia que se celebra el 8 de setembre, dins de les festes patronals al seu nom, donat que és la Patrona de tots els borrianencs i borrianenques. La vespra de la celebració, al carrer amb el seu nom, es munta cada any a una casa veïna la imatge engalanada amb flors i se celebra una revetlla. El dia de la seva onomàstica se celebra al matí missa major a la Basílica del Salvador, i en acabant es fa un xicotet disparament de morterets, tornant a celebrar-se missa a la vesprada amb la culminació de la processó amb la participació de distintes penyes, associacions falleres i les Reines Falleres de Borriana, Dames de la Ciutat, Corts d'Honor i resta de Junta Local Fallera.

La Mare de Déu dels Desemparats que se celebra el segon diumenge de maig, tots els valencians tenen una cita amb la "Geperudeta", a qui li dediquen tota classe d'honors i tributs. És la patrona de la ciutat de València i la seva festivitat a Borriana se celebra en el barri València, enguany amb la particularitat que passarà a celebrar-se el primer cap de setmana de maig, i amb canvi d'església. Celebrant-se cant d'albades el dia anterior a la celebració, enfront del dosell ornamentat floralment per a la Verge, i el dia de la festa se celebra missa al carrer i en acabant processó per la barriada i ofrena floral, fent un menut tapís. El veïnat llança pètals de roses des dels balcons al pas de la imatge.

L'Immaculada Concepció de Maria, coneguda també com la Puríssima Concepció, que se celebra el 8 de desembre i se celebra a la Basílica del Salvador de Borriana amb una processó.

La Mare de Déu de la Mercè a Borriana se celebra el 24 de setembre, a la barriada amb el mateix nom, amb porrat i festa popular, organitzada per la Falla Barri la Mercè.

Santa Barbera se celebra l'últim cap de setmana del mes d'agost, una setmana abans que comencen les festes patronals a la Misericòrdia, i se cele-

bra en la pedania de Santa Barbera a Borriana, festa organitzada pel veïnat que estiueja a aquesta xicoteta pedania de Borriana que se situa entre Borriana i Almassora per la zona marítima. Se celebra el famós bou en corda, i al llarg dels caps de setmana d'estiu se celebren pa i portes al pati de l'antiga escola que la pedania tenia.

La Mare de Déu del Carme se celebra al Port de Borriana el 16 de juliol amb la pujada en vaixell i ofrena a la mar, on s'ha aplegat a celebrar durant tot una setmana actes de tota índole, com pa i portes a la llotja, torrà de sardines, bous, etc.

Maria Auxiliadora se celebra el 24 de maig, a la parròquia seva i col·legi Salesià, és el dia gran de la comunitat educativa salesiana.

I ja minoritàriament, i a partir dels anys seixanta, algunes ja extingidesla seva celebració de porrat o processó:

Santa Anna, que se celebra el 26 de juliol, Beata Mariana, el 17 d'abril, Santa Llúcia, el 13 de desembre, la Mare de Déu de l'Asunció, que se celebra el 15 d'agost, la Mare de Déu del Roser, el 8 de maig o el 7 d'octubre i Santa Rita, el 22 de maig, Mare de Déu de la Cova Santa, que se celebra l'11 de setembre, Mare de Déu de Tremedal, que se celebra el diumenge següent al 8 de setembre, Mare de Déu de Gràcia, 12 de setembre, Santa Cecília, el 22 de novembre, Mare de Déu de Lourdes, l'11 de febrer, Mare de Déu dels Àngels, 2 d'agost, Santa Teresa de Jesús, el 15 d'octubre, Verge de la Divina Pastora, que se celebra el 14 de gener, Mare de Déu del Roser, 8 de maig, Mare de Déu dels Dolors, el 15 de setembre, Mare de Déu del Bon Succés, la vespra del 15 d'agost, Mare de Déu de Loreto, 10 de desembre, Mare de Déu del Pilar, el 12 d'octubre, Santa Genoveva, el 3 de gener, Santa Filomena, l'11 d'agost, Santa Rosa de Lima, el 23 d'agost, Mare de Déu de la Saleta, el 19 de setembre, Santa Florentina, el 20 de juny, Mare de Déu de l'Infant Perdut, que se celebra el primer cap de setmana d'octubre, Mare de Déu de la Vega, el 8 de setembre, Mare de Déu del Peu de la Creu, el 15 d'octubre, Santa Irene, el 20 d'octubre, Santa Elena, el 18 d'agost, Santa Elvira, el 25 de gener, Mare de Déu de l'Anunciació, el 25 de març, Mare de Déu de la Cabeça, que se celebra l'últim diumenge d'abril, Verge de la Paloma, el 15 d'agost i la Verge Mare de l'Amor Bell, el 31 de maig.

Moltes són doncs les celebracions marianes a Borriana al llarg de tot l'any, però tornant al començament d'este xicotet resum, cal reprendre la història o llegenda segons la qual la Patrona de la ciutat de Borriana seria una de les qualificades com a "Verges trobades": Segons la llegenda popular, uns pastors van trobar a la Verge dins d'una campana, en l'aigua del Clot o estany de la Vila, com era popularment conegut aquell lloc. Doncs compte la tradició que uns pastorets que guardaven els seus ramats prop del llac van

notar que, quan al poble sonava la campana de l'església durant l'eucaristia, sota les aigües de la llacuna ressonava el seu ressò. Intrigats pel fet, un dels xiquets es va submergir i va trobar una campana sota la qual s'amagava una imatge de la Verge, asseguda en el seu tron amb el Xiquet en braços. Els pastors van deixar la imatge en una caseta o barraca que allí hi havia (on després s'alçaria l'ermita), i van avisar als habitants del poble, els qui van decidir portar la Verge al temple parroquial i declarar-la patrona de la vila sota l'advocació de la Mare de Déu de la Misericòrdia.

És per això que el temple dedicat a la Patrona de la població, l'Ermita de la Mare de Déu de la Misericòrdia, és conegut també com a Ermita del Clot de la Mare de Déu, per trobar-se en este paratge natural prop de la desembocadura del Riu Sec, al nord del Grau de Borriana. Aquesta ermita va ser construïda en la primera meitat del segle XVIII, la notícia documental més antiga que es té d'ella data de 1749.

Se sap també que la devoció per la Verge de la Misericòrdia es remunta almenys al segle XV, moment en el qual estan datats els gojos a la Verge amb els quals Borriana honra a la seua Patrona, des de fa segles, en la capital de la Plana Baixa. La imatge actual és una reproducció de l'original la qual era de l'època gòtica, decorada amb estil oriental-bizantí, i que es va destruir en 1936.

Carlos Ventura i Estellés
Vicepresident Falla Barri València

Verge de Loreto

Història i mite de la Casa que va arribar a Itàlia des de Palestina

La Santa Casa de Loreto és el primer Santuari internacional dedicat a la Verge i, per diversos segles, autèntic centre marià de la cristiandat. Segons la tradició, la caseta de Nazareth on van viure Jesús, Maria i José, va ser traslladada en 1291 "per ministeri angèlic" primerament a Terssato, en terres croates, i poc després en 1294 a un pujol en un bosc de llorers a Ancona, Itàlia, a la vora del Mar Adriàtic.

L'expulsió dels croats de Palestina després de la perduda del port de Acon, va produir el fet miraculós de la seua translació per a evitar la seua profanació.

En efecte, el Santuari de Loreto conserva la Casa Nazarena de la Verge on es van produir els misteris de la Immaculada Concepció, els Esponsals amb San José, l'anunciació de l'Àngel a Maria, i l'Encarnació del Fill de Déu.

Estudis històrics i arqueològics han comprovat que l'antiga casa de Maria estava constituïda en dues parts; una gruta excavada en la roca, que es venera en la Basílica de l'Anunciació de Nazareth, i una caseta de maçoneria, amb només tres parets, adossada a la gruta.

L'avanç musulmà de principis de 1290 en Terra Santa obliga traslladar l'estructura adossada per a intentar conservar-la en la seua integritat, donada la seua gran importància simbòlica per a la cristiandat.

Excavacions arqueològiques efectuades sota la Santa Casa (1962-1965) i estudis filològics i icnogràfics han avançat en la hipòtesi que l'estructura loretana va ser transportada sobre naus per mar, probablement pels croats en el seu afany de protegir la relíquia.

La Santa Casa de Loreto pel seu estil de construcció propi a la manera d'escairar la pedres dels Nabateos, difús en Palestina en els temps de Jesús, i dibuixos gravats en les mateixes jutjats com de clar origen judaic-cristià molt similars als trobats en Nazareth ha confirmat a més de comparacions tècniques, que té coexistència i contigüitat amb la gruta que es venera en la basílica Nazarena.

La Basílica de la Santa Casa de Loreto, a la província d'Ancona, existeix des del segle IV, i ha sigut sempre un dels principals llocs de peregrinació mariana a Itàlia. la festa litúrgica de La nostra Senyora de Loreto. La fes-

ta també porta el nom de Festa de la Vinguda, i té orígens molt antics. En l'actualitat, sobre l'altar de la Basílica es llig en lletres d'or: "Ací el Verb es va fer carn".

De fet, se celebra des de fa més de quatre-cents anys en la nit del 9 al 10 de desembre. Una característica d'esta festa és l'encesa de fogueres que il·luminen la nit, a les ciutats i els camps, i que recorden a les que aquella mateixa nit de 1296 s'haurien encés per a acompanyar a una processó molt especial: la processó d'àngels que va portar la Santa Casa a Loreto. Compte la llegenda que la Santa Casa de María va ser arrabassada de Natzaret pels àngels quan Palestina va caure en mans dels infidels turcs en 1291. Així va nàixer la veneració de la Verge de Loreto, símbol de la dimensió humana i familiar de Jesús i de tota la Sagrada Família, i a qui s'atribueixen nombroses curacions i altres miracles. A este lloc han anat fidels i pelegrins al llarg dels segles a la recerca de consol, han acudit malalts a la recerca de curació i consol en el sofriment.

En consideració al "vol miraculós" que fera la Santa Casa per a ser rescatada de Terra Santa en 1291, i a poc menys de 20 anys del primer vol de l'home, el 24 de Març de 1920, festa de Sant Gabriel Arcángel, SS Benet XV, a comanda de cardenals i bisbes de tot el món, declara a la Verge de Loreto Patrona Principal de l'Aviació Universal.

És difícil comprendre què hi ha de real en la història de la Translació i què és fruit dels contes populars. Una versió de la història conta que va ser una rica família de prínceps emparentats amb la família imperial de Constanti, els qui van rescatar les restes de la Santa Casa fins a Loreto. La veritat és que encara hui la història del misteriós 'viatge' de la Santa Casa, amb tot el que representa, fascina a qui visita el Santuari.

A Les Useres es rendeix culte a esta advocació de la Verge, una devoció que ve d'antic, de la influència italiana sobre la zona en l'edat mitjana, a través dels comerciants de llanes. El temple original va ser construït en el s. XVII, però l'actual es correspon amb un altre molt posterior que ho va substituir. L'interior és molt reduït però cura, amb pis de terratzo i sòcol pintat en les parets. En una peanya adossada a la testera, sobre la taula de l'altar i envoltada de flors, es troba la clàssica imatge de la Verge amb el Xiquet sobre la seua casa en Loreto. També és venerada a Segorbe, on se la considera una de les Patrones de la ciutat.

El 8 de setembre se celebra la seua festivitat, amb missa en l'ermita, cant dels gojos, tret de focs artificials i sopar veïnal. A esta Verge del Loreto porten els pelegrins de les Useres els seus resos i pregàries, en iniciar cada any el seu solemne recorregut per la Senda de la Lluna Plena.

ELS PELEGRINS DE LES USERES

Són terres de llegenda, a mitjan camí entre l'espiritualitat i allò terrenal, les que envolten Les Useres, en la comarca de l'Alcalatén; un territori que sorprèn per la seua bellesa natural i el seu encant tranquil. Ací es respira profund, tant que pareix que el Penyagolosa, el gegant de pedra, queda més prop del que compten els passos dels tretze hòmens que, cada any, recorren la senda de la Lluna Plena en solemne processó. Este camí de 36 km, protegit per la Generalitat des de l'any 2007 com a Monument Natural del Camí dels Pelegrins de Les Useres, es onsiderat un camí sagrat.

L'últim divendres d'abril, el color verd del camí contrasta amb el morat dels hàbits dels Pelegrins, rememorant una antiga tradició medieval. Són tretze hòmens, el guia i dotze pelegrins en representació de Jesucrist i els 12 apòstols, que dirigixen els seus passos cap al santuari de Sant Joan, en la falda del gegant petri, entre l'admiració d'un poble entregat i milers d'assistents igualment silenciosos. Acompanyats per tres cantors, el capellà, el representant de l'Ajuntament, els clavaris, el depositari, les promeses i el grup de les càrregues, renovaran un any més el vot de tot el poble.

La tradició marca que els pelegrins siguen hòmens de la localitat amb els 21 anys complits, voluntaris triats per rigorós torn dels carrers que componen les cinc barriades del poble.

El divendres de bon matí, s'inicia el ritual amb la missa de les càrregues i la dels pelegrins, i la seua posterior eixida del poble descalços sobre un manto d'hedra i en un silenci esglaiador, només interromput pels cants gregorians. És en el Filador quan es calcen i emprenen la ruta de 36 km dividida en sis estacions, en cada una de les quals els cantors entonen els cants que li són propis.

El dissabte al matí arriba el moment culminant en el santuari de Sant Joan amb la cerimònia del perdó en què el guia demanarà perdó als pelegrins i els besarà els peus en un acte íntim del que, segons mana la tradició, no s'ha de contar res del que allí dins ocórrega. Després tornen a Les Useres finalitzant el pelegrinatge, fins a l'any que ve, amb la processó d'entrada a la nit.

A continuació, la explicació detallada del dia a dia dels pelegrins i les normes i hàbits d'esta arrelada tradició:

La Pelegrinació que cada any es realitza des de Les Useres fins a l'emitori de Sant Joan de Penyagolosa, situat en el terme municipal de Vistabella del Maestrat, és una tradició que es remunta al segle XV.

La promesa que llavors van fer els veïns del poble de pujar en pelegrinació a l'Ermita de Sant Joan de Penyagolosa, l'últim divendres d'abril, i tornar l'endemà, amb el temps s'ha convertit en tradició. No es coneix el motiu exacte d'aquella promesa però es creu que va ser per a demanar per alguna desgràcia ocorreguda: pesta, epidèmia, sequera,...

Salut, pau i pluja és el que es demana amb els cants i els resos.

La distància a recórrer és d'uns trenta-dos quilòmetres d'anada i altres punts de tornada. La data que marca el principi i el final de cada Peregrinació és el 24 de juny, coincidint amb la celebració del naixement de Sant Joan Baptista. El Depositari reunix els tres Clavaris que acaben i als tres que comencen. a continuació té lloc la Santa Missa a l'Església Parroquial del poble.

La Pelegrinació és de tot el poble, però el grup que la realitza és d'aproximadament seixanta persones: Clavaris, Cantors, Cuiners, Càrregues, Sacerdot, Representant de l'Ajuntament, Pelegrins, Promeses i Depositari.

Tots s'apunten voluntàriament, sense percebre gens material a canvi. Han d'estar batejats i haver pres la Primera Comunió.

Durant l'any els Clavaris acompanyen al Depositari en diverses ocasions a recórrer el poble, casa per casa, perquè els veïns realitzen aportacions dineràries voluntàries que servisquen per a sufragar les despeses que porta la Peregrinació.

L'últim diumenge del mes de març s'apunten els Pelegrins i la resta de components de la Pelegrinació.

El Depositari, acompanyat dels Clavaris, van a la primera casa que li corresponen apuntar a un Pelegrí, que és just la següent a l'última de l'any anterior. D'esta manera se segueix un ordre rigorós fins a apuntar als tretze de cada any. Només pot apuntar-se un Pelegrí per cada casa.

El Pelegrí ha de ser home, major de vint-i-un anys i nascut o casat al poble.

Ha de deixar-se barba.

Els tretze Pelegrins representen a Jesús i els seus dotze apòstols.

El diumenge anterior a la Peregrinació el Depositari reuneix els Pelegrins i al costat del Sacerdot ,els Cantors i els Cuiners, els expliquen temes bàsics d'esta, amb menció al fons i a la forma. Han de caminar en silenci, resant quan correspon i seguir les normes que se'ls va indicant. El fons ja és més personal.

El Pelegrí ha de ficar-se de ple en el paper que li correspon durant eixos dos dies perquè va a Sant Joan en representació de tot el poble.
Les tres nits anteriors a l'últim divendres d'abril a l'Església se celebra el Tridu, al qual assisteixen tots els components directes de la Peregrinació i tota persona que vulga. El Sacerdot resa el Sant Rosario i dirigeix unes paraules de preparació.

ÚLTIM DIVENDRES DEL MES D'ABRIL
El divendres, un poc abans de les sis del matí, els tres Cantors recullen als tretze Pelegrins de les seues cases i tots junts es dirigeixen a l'Església. Allí estan ja la resta de components i se celebra la Santa Missa de Càrregues. A les set Santa Missa de Pelegrins, amb els tretze Pelegrins i els tres Cantors, col·locats en mitja lluna davant de l'Altar Major. En finalitzar la Missa tornen a la Sagristia, prenen un xicotet desdejuni i es descalcen per a començar el camí cap a Sant Joan de Penyagolosa.

Quan les campanes del campanar assenyalen les huit, es posa en marxa la Peregrinació. Els Cantors entonen l'O VERE DEUS i el Pelegrí que exerceix les funcions de Guia comença a caminar, a poc a poc, descalç, en silenci. Besa en el sòl davant tres Altars i també fora de l'Església. Allí es posa el barret negre que al costat del bordó i la vesta seran el seu equipatge en els dos dies. Tant per la cintura com pel coll porta penjant uns Rosaris.

Enmig del carrer els veïns han escampat hedra perquè puguen caminar millor.

Després del Guia ixen els Cantors, Sacerdot, Clavaris i representant de l'Ajuntament i a continuació els dotze Pelegrins. Amb ritme lent i silenci total, trencat només pels càntics dels Cantors. Estos són la veu dels Pelegrins i demanen a Déu per mediació de Sant Joan salut, pau i pluja del cel. Recorren: Carrer Major, Baixada Sant Roque, Camí Real, fins a arribar a la Plaça de Loreto. En la Plaça de Loreto hi ha una Ermita dedicada a la Verge del mateix nom en la qual es repeteixen les reverències i també davant el Guió, el Crucifix i el Sacerdot que acomiada la Peregrinació.

Fora del poble, en un lloc anomenat el Filador, descansen uns minuts i aprofiten per a calçar-se. La resta de la Peregrinació comença a caminar. Durant el trajecte podem observar dos grups: davant, les càrregues i a continuació els Pelegrins. Al voltant de les deu té lloc l'esmorzar. Consisteix en ou dur, pa, vi i aigua.

En el camí només se senten els resos, els cants i el soroll en trepitjar les pedres.

A les onze arriben a la Font de la Vall i descansen uns minuts.

Els Pelegrins aprofiten les parades per a beure, fumar o realitzar les seues necessitats. Sempre guardant silenci. En cada lloc tenen el que necessiten.

Sempre hi ha algú del grup de Càrregues que els proporciona el que precisen.

A les dotze arriben a l'Ermita de Sant Miquel dels Torrocelles. Ja han deixat el terme de Les Useres i estan en el de Llucena. Es descalcen i repeteixen mateix ritual que al poble. Besen en el sòl, senten Missa i el Guia resa en acabar la mateixa. Descansen i quan els Cuiners tenen el menjar preparat, els Cantors els acompanyen per a menjar (encisam, olives, arròs amb bacallà, ou dur o cru i bacallà en salsa).

A les tres de la vesprada es torna al camí. Passen pel Mas de Timó, Font del Mes d´ Aycart, Lloma de Bernat, fins a arribar a la Font dels Possos (Xodos). Ací berenen ous, bacallà i pa.

A les set de la vesprada tornada al camí per a pujar l'última dificultat, Marinet. Ascensió dura que es realitza a ritme pausat pel desnivell i per l'acumulació de quilòmetres. Una vegada en el cim està superat el més difícil del trajecte.

Caminant per enmig de pinedes arriben a l'Ermita de S. Joan. El Sacerdot de Vistabella els rep. Allí hi ha processó pels voltants de l'Ermita, descalços, després res del Sant Rosario i canten les Completes i els Gojos.

Per a finalitzar la jornada sopen. Els cuiners han preparat encisam, olives, sopa de pa, ou dur o cru, fesols a la vinagreta, bacallà en salsa, pa, vi i aigua.

Els tretze Pelegrins passen la nit en una Cova pròxima a l'Ermita. Quan el Guia ho considera oportú van a la mateixa per a resar el Sant Rosario, Viacrucis,...

DISSABTE

A partir de les 8 hores es repeteix això del Divendres (Santes Misses i esmorzar). En acabar la Santa Missa de Pelegrins i el seu esmorzar (pa, xocolate i anís), estos es reuneixen en la Sagristia de l'Ermita i té lloc la Cerimònia del Perdó. El Guia lava els peus als Pelegrins, els demana perdó i els dirigeix unes paraules, semblança al que va fer Jesucrist en l'Últim Sopar. A les tretze hores, després d'haver menjat, comença el camí de tornada cap al poble. Abans de passar per Xodos, paren uns minuts a la Font del Archivello. A Xodos es descalcen per a anar en Processó fins a l'Església. Després de passar per Sant Miquel dels Torrocelles, paren per a berenar en la Font dels Xops.

Un grup de Càrregues segueix en direcció al poble per a arribar una hora abans que els Pelegrins, aproximadament, i repartir a tots els presents un tros de pa beneït.

Sobre les 22 hores arriben els Pelegrins. Es descalcen i caminen pels carrers del poble, passant per l'Ermita de la Verge de Loreto i la del Crist, fins a arribar a l'Església principal, acompanyats de la resta de components de la Peregrinació. Tot acaba amb els Cants dels Cantors, unes paraules del Sacerdot que ha anat en la Pelegrinació i unes oracions del Guia.

DIUMENGE

A les nou del matí celebren la Santa Missa de comiat i acció de gràcies. Els Clavaris serveixen un esmorzar i, a continuació, acompanyats pel Depositari i algun Cuiner, recorren el poble donant als veïns pa beneït.

Es tanca el capítol i comença el nou.

Alfredo Royo i García

Verge de la Soledat

Mare de Dèu de la Soledat (Nules)

Segons el cronista de la vila, Javier Torres, la imatge de la Soledat, actual Patrona de la vila, fou portada per Clotald de Centelles, marques de Nules, amb motiu de la visita que l'any 1586 féu Felip II; segons dit cronista la imatge és copia de la que la reina Isabel de Valois havia encarregat a Gaspar Becerra i fou col·locada a l'oratori del Palau dels senyors de Nules, d'on cada any, el diumengue de Pasqua, era duta a l'arxiprestal, tornant-la al diumenge següent a l'oratori. Encara que no tenim l'origen de les dades anteriors, podem considerar-les en general prou fidedignes donat que foren recollides de les anotacions que avia fet mossén Trinitari Mariner, qui fos el impulsor de la devoció a Santa Maria de la Soledat, cuidant d'acondicionar la capella de la Mare de Déu i instituint festes i celebracions en el seu honor.

Els documents no ens donen noves sobre la Soledat fins a l'any 1731. La vila de Nules en ésser una població majorment de caire agrícola i ramader, dependía en gran part de les collites i ramats i, per tant, de les circumtancies que feien que les unes o les altres perillassen.

El 13 de març, de 1731, el Consell acordá pagar una lliura dos sous, nou diners a mossén Vicent Gozalbo, colector de la parròquia, per la misa d'acció de gràcies que l'Ajuntament havia fet dir "*a Nuestra Señora de la Soledad, llevándola de la iglesia de la Sangre a la parroquial*". El motiu d'haver fet dits actes fou que "*en el dia doce del mes octubre del año mil setecientos veinte y nueve un huracán muy crecido hizo mucho daño en el término de la villa de Murviedro y otras partes, y en ésta no daño*"

El 24 de novembre de l'any 1733 s'ordenà pagar una misa que la vila havia fet celebrar al mes de desembre anterior, portant la imatge de la Soledat a l'esglesia perquè s'aturesin les pluges "*haviéndose logrado la serenidad, los alcaldes y regidores , dieron orden para que se celebrase una misa cantada*". En eixe mateix dia mossén Agosti Ferrando, demanà una lliura desset sous i nou diners "*por una misa cantada de gracias a Nuestra Señora de la Soledad, dia diez y ocho de octubre próximo pasado, por el beneficio de la serenidad; pues habiendo habido muchas lluvias se llevo la santa imagen a la iglesia y se dieron las rogativas acostumbradas*". En aquesta ocasió s'hagué de tornar la imatge a l'esglesia de la Sang, ja que la Confraria de la Sang havia de celebrar sa festa; per aquest motiu l'Ajuntament acordà que de nou es portés la imatge a la parròquia en processó i se li fes "*dir la missa, tornan-la després a l'esglesia de la Sang, por cuya causa es la limosna mas cresida que en otros casos; previniéndose que también se tuvo presente en este dia la rogativa de la calamidad de los garrotillos en los ganados de serda*"

El 18 de maig del 1735, degut a les nombroses pluges que feien perillar les collites "*de seda y de trigo y demás frutos*" es traslladà la imatge a la parròquia, per tal de fer les acostumades rogatives, acordant-se donar ordre "*para que cante misa de acción de gracias según se acostumbra*". A l'ensems l'Ajuntament acordaba assirtir en corporació a les dites celebracions.

A Mitjans del segle XVIII es començà a alçar junt a l'esglesia de la Sang una capella per a la Mare de Déu de la Soledat, prova que la devoció cap a la imatge havia anat creixent fins a donar lloc a aquest fet.

A l'any 1898 es declarada la Mare de Déu de la Soledat com a Patrona de Nules, la devoció va anar en augment, hi acudien les gents de Nules en els moments de mes angoixa i necessitat, moments importants en este sentit foren la guerra del Francés, les epidemies del cólera de mitjans i finals del segle XiX i les guerres de Filipines i Cuba.

A finals del segle XIX, Nules va haver d'afrontar un costós pleit amb la veïna població de Borriana per l'aigua del riu Millars. El 28 de setembre de l'any 1897 el Gobernador de Castelló va ordenar la separación de les aigues de Borriana i Nules.

Es veu que fou molta la gent que en aquella ocasió va aclamar a la Soledat, i per tant, una vegada guanyat el pleit, Nules havia de manifestar el seu agraïment a la Mare de Déu. El dia 25 de setembre de l'any 1898 l'Ajuntament va aprobar que cada any "*se celebre la fiesta de la Soledad en conmemoración de gracias*" eixe del 1898 fou el primer que l'Ajuntament va pagar les festes de la Soledat.

Amb l'arribada de la Republica l'Ajuntament va suprimir completamente les festes de la Soledat i, no podent-se fer processons pels carrers, la imatge de la Soledat, va haver de dur-se des de la capella a l'esglesia Major per les Travesseres, més de una vegada, en una panera tapada amb un llansol; no tornarien a celebrar-se les festes fins a acabada la guerra civil.

Durant la República es produiren les primeres cremes d'esglesies a València, a Nules es varen previndre per si ací tenien lloc fets semblants i, davant la situació i el temor de perdre la imatge i els bens conservats a la capella, un grup de persones varen actuar amb la intenció de salvar la imatge de la Soledat i els objectes de culte. Per tal de dissimular el fet que anaven a portar a terme, van posar a l'altar de la capella una rèplica de la Soledat, coneguda com "la Germaneta" que havien fet tallar en fusta. La gent del poble, en acudir a missa, atribuia el lleuger canvi d'expressió de la cara de la Mare de Dèu a la situación per la qual s'estava passant.

La capella va ser saquejada i profanada per un grup mombrós de fills de Nules, que varen traure els retaules i les imatges de fusta, les carregaren a un camió i les portaren a la Serraleta on varen fer la seua falla particular. Després de destrosar els altars de la capella i ja lliurat de tota simbologia religiosa va ser ocupat per tal de instalar l'economat de la U.G.T.

Tement per la conservació de la imatge de la Soledat, als inicis de l'any 1937 vàries famílies del poble s'encarregaren d'amagar-la.

Ocupat Nules pels nacionals, la imatge va ser duta a Castelló, on va eser retocada la cara que havia resultat danyada per les humitats.

Acabada la guerra la Soledat va ser portada a la primera casa que hi ha a l'entrada de Nules venint des de Castelló i des d'alli es va traslladar a la capella el dia 7 d'octubre de 1939.

Mossén Antonio Bertomeu, malgrat les dificultats de l'època, encarregà fer la corona per a la coronació.

Des de llavors, la vila de Nules dedique tots els anys festes en honor a la Soledat al mes d'Octubre durant deu dies, celebrant mises, ofrenes, jocs florals, bous, balls i distints concursos.

Manuel Lleó i Jaime

Bibliografia: Recull per a una història de Nules, de Vicent Felip i Sempere.

Verge del Bon Succés

Patrona de Sagunt

La Verge del Bon Succés és la Patrona del nostre municipi de Sagunt, representada per una imatge de marbre de 40 cm d'altura. Va ser proclamada pontificada en 1953, actualment es venera en el "Convent de les Religioses (Serves de María)" a la coneguda plaça del Pi. La seua festivitat, la festivitat de la Verge, se celebra el dia 4 de setembre, però al nostre poble se celebra el tercer diumenge d'eixe mateix mes.

Tots els actes els organitza la confraria que porta el seu nom "Confraria La nostra Senyora Del Bon Succés de Sagunt". Es fan novenes, per a tots els tipus de públic, voltejades de campanes, dansades, l'ofrena floral, el trasllat de la Verge des del convent a la parròquia del Bon Succés, i finalment una processó i un castell de focs.

La tradició conta que va arribar al nostre poble per mar, que estava surant en l'aigua quan des d'una barca van veure l'embalum i el van recollir sense saber què era. En pujar-la a la barca, és quan s'adonen que era una imatge de la verge tallada en marbre, que miraculosament no s'havia afonat. Així va ser com la van rescatar i van portar la imatge en processó fins al nostre poble. En el seu honor van construir una Ermita, la "Ermita de la Mare de Déu del Bon Succés", fundada en el segle XIX pels propis veïns del barri de Santa Anna.

La nostra falla té una estreta relació amb la Verge, doncs compartim la Plaça del districte. És allí on plantem la nostra falla, al costat de la Parròquia que porta el seu nom, i tenim molta gent molt devota d'esta verge en la nostra comissió.

Només puc acabar este escrit dient ben fort i ben alt: VISCA LA VERGE DEL BON SUCCÉS, PATRONA DE LA MEUA CIUTAT!.

Vicente Mateo i Tortajada
President de la Falla Sant Francesc

Verge de la Paciència

Verge de la Paciència (Orpesa)

Els orígens d'aquesta verge es remunten a l'any 1619, data en la que va succeir un assaltament dels pirates barbarescs al poble d'Orpesa. Aquest fet va tindre com a resultat molts morts, el poble va quedar arrasat i l'església va acabar destrossada.

A l'església van trencar els altars i la patrona del poble, que en aquest moment era la Verge del Roser, va quedar reduïda a una infinitat de miquetes.

Després d'aquest greu succés el Comte de Cervelló, Senyor d'Orpesa, va manar a arreplegar tots i cadascun dels trossos i els va portar al convent de les Carmelites Descalces de València, per a que els entregaren a las monges del Convent de Sant Josep i Santa Teresa de València. Allí és on se li canviaria el nom a la imatge després del pacient i laboriós treball de reconstrucció per part de les monges. Així doncs, va passar de ser la Mare de Déu del Roser a la Mare de Déu de la Paciència. Quasi 345 anys després, el 3 d'octubre de 1964, després de llargs tràmits, la imatge de la Verge va regressar a Orpesa.

La població celebra les festes patronals en honor a aquesta Verge l'últim cap de setmana de setembre i el primer d'octubre, essent el dia de la festa major el primer diumenge d'octubre. Eixe és el dia més esperat, per ser el dia en el qual el poble se bolca per a honrar a la Mare de Déu de la Paciència amb diferents actes culturals i religiosos. Un dels moments més bonics i emotius que tenen lloc durant les Festes Patronal és l'acte de pujada a la capella de la Verge de la Paciència i la posterior ofrena de flors en la que orpesins, orpesines i visitants participen, amb molta il·lusió, i mostren la gran devoció per la seua Patrona.

En octubre de 2014, quan es va celebrar el 50 aniversari del retorn de l'arribada de la verge al poble, es va dur a terme la Coronació Canònica de la Verge de la Paciència.

"Mare, protegeix al teu poble; poble, protegeix a la vostra mare"

Miryam Salvador i Lobo

Verge de la Vallivana

La Patrona de Morella: Dels Ports a la Antàrtida, passant per Picassent

Segons compte la llegenda, en el segle XVIII va haver-hi una important pesta que va provocar un no menys important nombre de víctimes mortals a Picassent. En 1738, Amb l'objectiu que la plaga remetera, un sacerdot procedent de Morella va decidir traure en processó una rèplica de la Verge de la Vallivana.

Va ser el morellà Mossèn Miquel i Carbó, destinat a Picassent en el primer terç del segle XVIII, qui tenia a la seua casa una imatge d'esta verge. Diuen que la gran devoció d'este rector i els seus feligresos per la imatge, va ser la causa de la fi de l'epidèmia i, com a agraïment, es va decidir construir-li una ermita i nomenar-la Patrona de Picassent, sent coronada en 1957.

És tal la devoció que esta localitat professa a la Verge que, en 2004, la confraria de La Nostra Senyora de la Vallivana, de Picassent, va impulsar la iniciativa de portar a l'Antàrtida una rèplica de la patrona morellana a bord d'un mercant en una expedició científica i militar. Allí va ser acollida amb enorme afecte per part dels integrants de la base espanyola Gabriel de Castella i, des de llavors, també de les tripulacions d'altres vaixells que visiten este gèlid lloc, convertint-se així en la figura de la Verge situada en el punt més meridional de la Terra.

La història de la Verge de la Vallivana

Els morellans la veneren des de temps immemorials. Es diu que va ser un regal de l'apòstol Santiago, malgrat que estudis posteriors d'historiadors situen l'estatueta de fang cuit en el segle XII.

La devoció per esta Mare de Déu, a la qual van visitar en el seu moment personatges il·lustres com Sant Vicent Ferrer o el Papa Lluna, va cobrar força en el moment en el qual es va construir l'església entre els anys 1428 i 1436. Tots dos es van allotjar en Vallivana en 1410 i 1414, respectivament, en l'edifici adossat a l'església. Posteriorment, va experimentar nombroses reformes, especialment en el segle XVII, quan la imatge va aconseguir gran devoció a la comarca i es va construir un nou temple, que és el que es conserva hui dia.

Conten que la imatge va ser trobada en el fons del barranc de Vallivana (topònim que significa vall erma, no cultivable), en un lloc on havia sigut ocultada perquè no la destruïren els musulmans, que van arribar a esta comarca sobre l'any 714. Va ser un pastor el que, atesos els lladrucs del seu gos, va trobar la imatge segles després, oculta en una cova. Diu la tradició que la troballa va estar envoltada de fets sobrenaturals, com una llumi-nositat que sorgia de la imatge, que va ser el que va cridar l'atenció del pastor.

L'església és d'una sola nau i la façana està formada per un campanar quadrat i un templet corinti, amb columnes salomòniques que sostenen un frontó triangular, amb estàtua de la Mare de Déu i l'escut de la localitat. Hi havia quatre altars en les capelles laterals, que van desaparéixer durant la Guerra Civil.

També la pesta va assotar esta comarca i va anar en l'època de construcció d'este temple quan la imatge de Vallivana va aconseguir la seua màxima devoció popular, perquè molts veïns li van atribuir la seua intercessió davant la malaltia. Va ser en 1672 quan la Confraria del Rosari de Morella va organitzar una rotativa i la imatge es va traslladar fins a la ciutat el 25 de setembre d'eixe any. A partir de llavors, cada sis anys, començant a comptar des del 14 de febrer de 1673, Morella celebra les seues festes sexenales en honor a eixa imatge.

La imatge de la Verge de la Vallivana és una xicoteta escultura d'uns 29 cm d'altura, realitzada en fang cuit i policromat, que porta al Xiquet Jesús al seu braç esquerre. El seu Santuari se situa en els límits que separen el terme de Catí del de Morella, motiu pel qual Catí va reclamar, sense èxit, la jurisdicció municipal de la fonda i casa de Vallivana, en el segle XV i més insistentment en el XVI, quan l'ermita era ja un lloc prou concorregut.

Del escrit de Rafael Fabián,
per el periòdic Mediterràni
el 03/03/19

Verge Inmaculada Concepció

La Inmaculada Concepció: Patrona d'Espanya i la seua importància en la cultura popular

La Inmaculada Concepció és una figura central en la cultura i tradició espanyola, homenatjada el 8 de desembre en una festivitat religiosa que celebra la creença catòlica de la concepció sense pecat original de la Mare de Déu, Maria. La seua rellevància en la cultura popular d'Espanya transcendeix a través de múltiples manifestacions artístiques, celebracions religioses i arrelades tradicions socials.

Des que el Papa Climent XIII la va proclamar patrona d'Espanya en 1760, la imatge de la Inmaculada Concepció és venerada en nombrosos llocs de culte, convertint-se la seua festivitat en un referent en el calendari litúrgic espanyol. Grans pintors com Murillo, Zurbarán o Velázquez van immortalitzar la seua figura en llenços icònics de l'art religiós espanyol, sent font d'inspiració al llarg dels segles.

Les diverses regions espanyoles, especialment en Andalusia, realitzen processons i celebracions en el seu honor. Aquests esdeveniments integren música, balls folklòrics, actes litúrgics i una activa participació comunitària, enriquint el teixit social i cultural del país.

En moltes localitats, les festivitats de la Inmaculada Concepció es barregen amb arrelades tradicions populars com danses, cants o representacions teatrals, ressaltant la importància religiosa i cultural de la Mare de Déu, Maria, en la vida quotidiana.

Expressions populars com "Verge Santíssima" o "Santa Maria" estan profundament lligades a la devoció cap a la Inmaculada Concepció i són comunament utilitzades en l'expressió col·loquial espanyola. La seua representació immaculada s'ha convertit en símbol de puresa i protecció, present en amulets, medalles i altres objectes religiosos de la cultura popular espanyola.

Aquesta devoció transcendeix el merament religiós per convertir-se en un pilar cultural en Espanya. Les seues festivitats, presència en l'art i arrelament en les tradicions populars han modelat la identitat cultural del país, deixant una empremta profunda en la seua història i en la vida diària dels seus habitants.

Fray Johnny Alberto Chacón i Sánchez, O. de M.

Verge de El Puig

La Mare de Dèu de El Puig, Patrona del Regne de València

No podia faltar en aquest any en el que celebrem el centenari de la Coronació de la Verge del Lledó el record a la que, durant segles, va ser la Patrona del nostre Regne de València, que amb el temps, anomenem Comunitat Valenciana. Parle de la Mare de Déu de El Puig, també coneguda com la Nostra Senyora dels Àngels de El Puig de Santa Maria.

Nomenada Patrona del Regne de València pel mateix rei Jaume I en l'any 1237 fins al 10 de març de 1961, any en el que canviaria el patronatge i seria la nova patrona la Verge dels Desamparats.

Estem parlant de segles d'història, història que ha quedat viva, en primer lloc, en el seu magnífic santuari, manat construir per Jaume I i encomanat des dels inicis a l'Orde de la Mercè; en segon lloc, en les tradicions i festes que, al voltant de Maria, es celebren i, en últim lloc, i no menys important, a la memòria de tants i tantes valencians devots de la Mare de Déu de El Puig.

He de dir que, quan em van proposar escriure aquest xicotet article, no vaig poder negar-me, doncs, durant 15 anys, he viscut en el Reial Monestir de Santa Maria de El Puig, he resat i celebrat l'Eucaristia cada dia davant de la seua preciosa imatge, he rebut pelegrins, guiat grups, he sigut testimoni de la devoció de cada persona que s'apropava fins allà. Però també he sigut testimoni del gran desconeixement de tants i tants anys d'història i tradició que giren al voltant de santa Maria de El Puig. Segur que tu, que estàs llegint aquestes línies, hauràs passat moltes vegades per davant de El Puig, mentre anaves camí de València, i hauràs vist el gran Reial Monestir, però intuisc que no t'hauràs parat i no hauràs entrat a visitar-lo. Per a que això no torne a passar, te vaig a contar un poc de la seua història, amb la santa intenció de que prompte vages a visitar a la Mare de Déu de El Puig.

Ens anem a traslladar a 1237, recordem que la Península havia sigut envaïda pels moriscos segles abans i que el rei Jaume I estava reconquerint territoris amb les seues tropes. En aquell any Jaume I havia conquerit el castell que se trobava en El Puig de Cebolla (nom pel que es coneixia a El Puig de Santa Maria anteriorment), entre els seus acompanyants es trobava sant Pere Nolasc, el fundador de l'Orde de la Mercè (orde fundada el 10 d'agost de 1218 a Barcelona per a la redempció dels cristians captius). El Puig de Santa Maria comptava amb 4 xicotetes muntanyes, anomenades també «Puig» i en una d'elles se trobava el Castell de Jaume I. Conta la tradició, que, des de allí, se van veure caure durant set nits set estrelles

just a la muntanya d'enfront, totes elles assenyalant un mateix lloc. Després d'aquest fet, es va decidir anar a eixe lloc, excavar i, quina va ser la sorpresa, baix d'una gran campana van trobar la Santa Imatge de la Verge de El Puig. Aquesta troballa va propiciar la donació de dita muntanya a l'Orde de la Mercè, la construcció d'una xicoteta capella per a la guarda i custodia de la Santa Imatge i la construcció d'un xicotet convent al voltant de la capella, ambdós encomanats a l'Orde de la Mercè.

Seria el 9 d'octubre de 1238 quan Jaume I conquereix València i, poc temps després, fa entrega de les claus de la ciutat a la Verge de El Puig.

Tota aquesta història que acabes de llegir es pot contemplar als frescs que es troben a la cúpula del Cambril de la Verge, pintats per Vergara al segle XVIII.

El Reial Monestir, fruit de la gran quantitat de pelegrins i visitants, va realitzar una gran ampliació que hui en dia podem admirar. La xicoteta capella romànica es va transformar en una església gòtica, essent una de les primeres esglésies gòtiques valencianes que es poden admirar en la seua esplendor. El Reial Monestir, després de 90 anys d'ampliacions, va passar a ser el que hui en dia poden veure els nostres ulls, una espècie de fortalesa que custodia el major tresor dels valencians, la seua Verge de El Puig.

La imatge és una icona tallada en pedra i policromada d'uns dos-cents quilos de pes en el que la figura central és Maria asseguda en un tro i amb Jesús entre els seus braços apropant-se a sa Mare per a donar-li un bes. La

mirada de la Mare i el Fill es creuen de forma innocent i són capaços de transmetre el gran amor que hi ha entre els dos. En la part superior veiem a dos àngels, també tallats, un a cada costat de la figura central. És per això que també rep el nom de l'advocació mariana de la Nostra Senyora dels Àngels, però ha sigut superada pel del lloc on va ser trobada i que va donar pas al canvi de nom de la població, passant del Puig de Cebolla a El Puig de Santa Maria.

Indicar que el 9 d'octubre de 1954 era coronada la Santa Imatge de la Vergen de El Puig en el pont del Reial de València, va ser un esdeveniment històric, no sols per a El Puig de Santa Maria, sinó també per a tota València, ja que els festejos van durar diversos dies, la Santa Imatge va pelegrinar en muscles des del seu santuari a la ciutat i va ser rebuda per tots els pobles pels que passava.

Hui, la Verge de El Puig, encara que ja no tinga el Patronatge, segueix sent centre espiritual per a molts, essent un lloc de referència i preferència per a moltes parelles per a celebrar allí les seues noces i que, temps després, venen a batejar al fruit del seu amor. Se realitzen visites guiades a grups que venen a visitar el Reial Monestir, per a intentar transmetre aquesta història i alguna més que guarden els murs del Monestir. Es reben col·legis que, pel mes de maig, venen a realitzar la seua oració davant de Maria. I a centenars de devots anònims que venen a resar i a encendre eixa espelma davant de la Santa Imatge.

La seua festa religiosa es celebra el primer diumenge i dilluns del mes de setembre, amb eucaristies solemnes concelebrades per la Comunitat Re-

ligiosa i, moltes voltes, presidides per Monsenyors, cantades per la Coral Julio Ribelles, amb una església plena de gom a gom, amb la participació de Clavaris i Cambreres de la Verge de la Reial Confraria i de la Reial Orde de Cavallers i Dames. Per la vesprada, els dos dies, es celebra una solemne processó pels carrers de la població en la que participen, a més, les Falles de la població, Clavaris de sant Pere Nolasc, Clavaris de sant Roc, Clavaris de sant Antoni o Filles de Maria, acompanyats per la Banda Municipal de la Unió Musical i amb el recolzament i participació de les autoritats. Però les festes s'estenen al llarg de 10 dies, començant amb el pregó anunciador de les festes, l'Ofrena de flors a la Verge, el sopar solidari, el sopar per als majors, activitats per als xiquets, curses solidaries... Són dies de festa i de festa gran en els que El Puig de Santa Maria recorda els seus orígens i celebra la fe que ha sigut transmesa de generació en generació.

Vull aprofitar aquestes línies per a donar les gràcies a en Antonio Cañizares, Cardenal i Arquebisbe emèrit de València, que en la seua gran devoció a la Verge de El Puigm va visitar-la en diverses ocasions, elevant la memòria litúrgica a la condició de festa en tota la Diòcesi, la qual es celebra el dia 1 de setembre.

Com a dada curiosa, i no menys important, comentar que en els vitralls de la Basílica de la Sagrada Família de Barcelona dedicades a les Patrones de la Comunitat Valenciana apareixen les verges de Puig, Lledó i Remei com

a patrones de les capitals de província i, és que, quan Gaudí va dissenyar la Sagrada Família, la Verge de El Puig era la patrona de la província de València.

En aquest centenari que estem celebrant, no se tracta de mirar amb nostàlgia al passat, el més important, al meu parer, és tindre una mirada agraïda pel que ens han transmès els nostres avantpassats i ser nosaltres també part de la transmissió d'història, de valors i de fe. Que siga aquest any, un any d'amor a Maria, un any per a apropar-nos a Déu i que, fruit d'aquestes trobades, siguem una societat més humana i solidaria, on regne la pau i l'amor entre tots.

Ara me trobe a la parròquia de sant Josep Obrer de Castelló de la Plana, també ací tenim una imatge de la Verge del Lledó i ens preparem per a poder rebre a l'original en el mes d'abril.

Feliç any de la Coronació de la Mare de Déu del Lledó!

P. Cristian Peña, Mercedari y Rector de Sant Josep Obrer.

Verge de l'Avellà

Mare de Dèu de L'alvellà

Uns 5 km. de Catí, situat a 960 m. d'altura sobre el nivell del mar, després d'un túnel, entre fermoses muntanyes que ofereixen una vista espléndida de boscs d'alzines milenàries es troba l'Avellà, un lloc únic del Maestrat, conegut històricament per la bondat de les seues aigües.

L'Aigua de l'Avellà s'extrau del conegut brollador del mateix nom, històrica i llegendària font que era ja coneguda pels musulmans, molt apreciada en tota la província. L'aigua brolla d'una font de roca calcària, on la tradició oral situa la miraculosa aparició de la Mare de Déu de l'Avellà. El manantial d'aigua minero-medicinal, declarada d'utilitat pública en 1928, posseix propietats curatives per a la pell i el ronyó, excel·lents propietats físico-químiques que unides a la tranquilitat de l'indret, són una font de salut per al visitant.ja apreciat pels àrabs. La tradició sobre la bondat d'aquestes aigües es remonta segles, hi ha constància documental de l'existència de la font des de fa més 300 anys. Ja en 1607, fray Blas Verdú va escriure l' obra: «Aguas potables y milagrosas de Nuestra Señora de l'Avellá», i un poc més tard, en 1682, el Dr. Miguel Miralles va escriure: «Oro potable y maravillas del agua. de la fuente de la Vellá». L'Avellà és avui un lloc de descans per als turistes que dessitgen un silenci tant sols trencat pel brollar de les aigües de la centenària font protegida per dos xops centenaris.

Els origens de l'Avellà daten de fa quasi cinc segles, aproximadament al voltant de l'any 1550. La llegenda ho compta així: "Pel camí que baixa del Prigonet caminava una vella lebrosa acompanyada de la ma d'un xiquet. Anava a Salvassòria a implorar a Santa Llúcia, advocada contra els mals de la vista. Al passar prop de la font va sentir una suau veu de la Verge invitant-la a rentar-se els ulls en la font. Llavors es va produir el miracle. La velleta va recuperar la vista i la salut. Va anar correguent al poble per comptar el miraculós succés. El poble decidí construir en aquest lloc una capelleta per honrar a la Verge."

Aquesta tradició va originar la devoció per la Verge de l'Avellà dels catinencs que van alçar una ermita per a implorar la seua protecció. Posteriorment van construir un ermitori, una fonda i una casa de banys, origen del balneari actual.

Des de ben antic és coneguda la devoció dels habitants de Catí a la Mare de Deu. L'any 1453 consta la primera processó dels habitants de Catí a la Mare

de Deu de Vallivana. Recordem com el poble de Catí en aquest temps era una de les viles de Morella. Cal suposar que aquesta processó es realitzava des del mateix temps de la Reconquesta d'aquest territoris i la concessió de la Carta Pobla (1231 - 1239). Hi ha al menys constància d'aquesta processó que es realitzava tots els anys el primer dissabte de maig des de l'any 1453 al 1501. Encara avui en dia el poble de Morella ha mantingut aquest costum de visitar la seua patrona el primer dissabte de maig.

Era costum que els habitants de Catí li oferissen un ciri a la Mare de Déu de Vallivana i li demanaren salut i aigua per a les collites, el mateix que demanaven a Sant Pere de Castellfort, processó que celebraven uns dies abans (el darrer dia d'abril i el primer dia de maig).

La primera processó a la Mare de Déu de L'Avellà data del 6 d'abril de 1545, quan coincidint amb una sequera terrible, tot el poble va pujar en devota processó a la Mare de Déu. Però s'assenyala que no van poder celebrar missa ja que encara no estava construïda l'església. Tant sols van fer una commemoració religiosa davant d'una capelleta amb una figura de la Verge Maria.

Després de tornar la gent al poble va començar a ploure, lo que va ser interpretar pels catinencs com un miracle que va contribuir a augmentar la devoció a la Mare de Déu de L'Avellà. A partir d'aquesta data si li va afegir a la Verge el títol de Mare de Misericòrdia.

No sabem històricament quan ni com va començar la devoció a la Mare de Déu de L'Avellà. La majoria de les persones más relevants del poble donen suport a la tradició religiosa de voltants de l'any 1540. Altres escriptors catinencs fonamenten l'inici de la devoció a la Mare de Déu amb el descobriment de la imatge de la Verge que havia segut prèviament amagada per algun devot per a protegir-la.

Aquest és un succés que sovint s'ha repetit en la història religiosa. Moltes imatges de la Verge, amb la invasió àrab i les guerres, van ser amagades per a protegir-les. Amb el pas del temps i de les generacions, el lloc on s'havia amagat la imatge s'oblidava. Després de la Reconquesta d'aquests territoris, moltes d'aquestes imatges van aparèixer de nou associades quasi sempre a miracles o a fets prodigiosos. La imatge de la Verge de L'Avellà es tractava d'una escultura goda antiquíssima.

L'any 1544 els arquitectes Antoni Favardina i Joan Vinyes construïren la primera capelleta. Tot seguit començaren els donatius que aviat foren nombrosos. Successivament aquesta capelleta es va ampliar construint-se edificis adossats. En 1547 es va col·locar la primera campana.

L'any 1549 (10 d'abril) es va beneir la primera capella per l'arquebisbe de l'Arxidiocèsi de Tarragona (Nicòpoli) Ilma. Sr. D. Francisco de Roures. L'església actual, davall la direcció de Pedro Gómez, fou acabada el 1737 i fou decorada per Pasqual Mespletera davall la direcció de Mossèn Celma.

La imatge de la Verge actual ha substituït a l'antiga que va ser destrossada l'any 1936 durant la guerra civil espanyola. El dia 7 de setembre es van celebrar solemnes festes de benedicció de la nova imatge de la Verge de l'Avellà al poble i en el Balneari, sent alcalde Sr. José Sanjuán Puig.

La nova imatge fou construïda per l'escultor de Burgo Don Eulogio Valladolid, que la va fer semblant a l'anterior imatge de la Verge. La nova imatge fou tallada d'un tronc de fusta de freixe dels boscs de Segòvia. Està dreta, al braç esquerre porta el Jesuset i, a la ma dreta un lliri. El xiquet, que seu al braç de la mare, sosté a la mà esquerra la bola del món i amb la dreta beneix els devots qui li invoquen la misericòrdia. Un estol d'àngels envolten la imatge, situada sota la decorada cúpula. La corona i ramillet d'assutzenes foren treballades per l'orfebre de Burgos Sr. Calvo. La imatge fou costejada per subs-

cripció voluntària del poble. Més endavant es va fabricar l'altar i capelleta en marbre blanc per a col·locar la imatge de la Verge, obra de Pitarch, natural de les Coves de Vinromà i veí de Vinaròs. La imatge fou beneïda el 7 de setembre de l'any 1939, celebrant-se espectaculars festes en el seu honor. Es va reaiitzar un solemne novenari predicant capellans fills de Cati. Els carrers del poble es van engalanar amb arcades i figures al·lusives a la gran solemnitat. La imatge beneïda fou col·locada en un artístic templet alçat en la Plaça de Dalt per el Sr. rector Mosén José Vilanova seguit d'aplaudiments i aclamacions. Es va fer una processó per tot el poble.

Al día següent van pujar en solemne processó la imatge de la Verge al Balneari, alternant-se els capellans, autoritats i fidels. Es va celebrar en la plaça de l'ermita la santa missa ya que tota la gent assistent no cabia en el temple. Cantats lels goigs la imatge fou conduïda dintre de l'església i col·locada provisionalment en una taula fins que se li construira un templet per a albergar-la. Grans festes en honor de la Verge de l'Avellà sols comparables a les de 1814, després de la Guerra de la Independència. En 1972 es va construir un nou templet per a la Verge i l'altar segons projecte d'Ángel Acosta que fou beneït pel bisbe de Tortosa Ricard María Carles.

Històricament sempre que ha hagut una especial necessitat al poble s'ha baixat la Mare de Déu al poble. La primera vegada fou el 7 de maig de 1730 per motiu d'una forta sequera. El mateix consta els anys 1740, 1746, 1747, 1765, 1773 i 1802. La penúltima vegada que es va baixar la Mare de Déu va ser en 1962, amb Mossèn Salvador Vives de capellà.

El mes de setembre de l'any 2000, després de 38 anys de la darrera baixada de la Marededéu, sent rector Mossèn Joaquín Obón, de Forcall, amb motiu del jubileu i l'entrada d'un nou mil·leni va tornar a baixar-se la Mare de Dèu des de L'Avellà al poble.

La festa principal de la Mare de Déu se celebra el dia 8 de setembre (Nativitat de Nª Senyora) amb una missa solemne i sermó pel matí, i una processó pels voltants a la vesprada. Era costum de ballar en la plaça de l'església el ball pla. Actualment es balla quan la festa cau en cap de setmana (hi ha més visitants). El dilluns de Pasqua Florida els catinencs també van en romiatge al santuari, després s'hi fa missa. A més, des d'antic (any 1321), el primer dissabte de maig (abans el dia 30 d'abril) l'ermita es visitada pels pelegrins de Sant Pere de Castellfort, celebrant-se una missa abans de sortir els pelegrins de volta cap a la Llècua.

Hi ha una confraria de la Mare de Déu de la Misericòrdia de l'Avellà fundada el 1746 per a recolzar i fomentar el culte. La segona capella del costat de l'epístola de l'església parroquial de Catí està dedicada des del segle XVIII a aquesta verge.

L'actual ermita es va construir a principis del segle XVIII, substituint l'anterior del segle XVI. A l'interior de l'Ermita de l'Avellà trobem tal exuberància decorativa que es coneix com la Capella Sixtina del Maestrat. Des de la mateixa entrada, està ornamentada amb daurats i pintures al fresc realitzades en 1737, que cobreixen la bòveda i les parets del Santuari. obra de Pasqual Mespletera, artista de Sant Mateu.

Extract de la pàgina web de l'Ajuntament de Catí

Verge dels Desemparats

La Mare de Déu dels Desemparats (patrona de València)

Història. El 24 de febrer de 1409 el pare Jofré es dirigia a la catedral per a pronunciar un sermó d'una missa durant la Quaresma quan va presenciar el maltractament a un malalt mental en un carrer de València pròxima a Santa Catalina. En aquells dies es tenia la creença que els bojos eren presos del dimoni.

La gentada cridava: Al boig, al boig!. El frare es va interposar davant ells i els va obligar a cessar en els seus colps, burles i pedrades, protegint l'home, portant-lo fins a la residència mercedària on li va donar recer i li van curar les ferides (El genial Joaquín Sorolla, valencià universal, va plasmar este fet en un quadre, en 1887: "*El padre Jofré protegiendo a un loco*"). Al diumenge següent de l'ocorregut, el propi Pare Jofré va pronunciar un gran sermó en la Catedral del Cap i Casal, i va llançar una proclama per a predicar en contra de "*la persecución irracional i tanto más cruel cuanto más inocentes, impotentes e irresponsables son las víctimeas*». Escoltat pel Poble, comerciants i artesans van aportar els fons necessaris per a la materialització d'una casa on acollir als bojos, aprovant el Consell General de la Ciutat tal iniciativa. Així va nàixer el «primer manicomi del món».

El papa Benedicto XIII va autoritzar l'hospital en una Butla, el 16 de maig de 1410, segons la qual l'hospital havia d'estar sota l'advocació dels Sants Innocents Màrtirs. L'1 de juny de 1410 es va inaugurar l'hospital amb el nom d'Hospital d'Innocents, Follcs i Orats sota l'empara de la Verge, Sancta María dels Innocents. El 29 d'agost de 1414 es va constituir la Lloable Confraria de la Verge Maria dels Innocents, formada per cent sacerdots, tres-centes dones i altres tants homes per a recaptar els fons per al funcionament de l'hospital de malalts mentals.

La imatge original de la Verge dels Desemparats és la que es troba en la Basílica de València. Data del segle XV, exactament de 1416. Construïda en materials lleugers com a fusta i cartó pedra, segons Real Privilegi signat per Alfons el Magnànim en el qual autoritzava la construcció d'una imatge per a la Confraria de "*Nostra Dona Sancta María dels Ignoscents*". Va ser concebuda per a anar en postura jacent sobre els fèretres de les persones desemparades com ajusticiats, prostitutes, abandonats, és a dir, persones soles als qui acompanyava i emparava esta imatge de la Verge en els seus últims moments, i, segons diuen, va ser obra de cuatre àngels.

Compte la llegenda que la Confraria buscava a qui fera una imatge de la Verge que acompanyara als bojos i desemparats en el seu enterrament, quan van aparéixer quatre pelegrins demanant recer i aliments i, sabent de la necessitat d'una imatge, van sol·licitar els reclogueren a la casa coneguda com L'Ermita, assegurant que en dos dies tindrien la Verge que desitjaven. Passats quatre dies sense tindre notícies d'ells, van entrar i no van trobar restes dels pelegrins però sí una bella imatge esculpida per a acompanyar en el seu viatge al més enllà als morts desemparats. L'esposa del membre de la germanor que els havia donat recer va curar-se sense saber com de la seua ceguesa i coixesa, amb el que es va atribuir a un miracle d'aquella imatge de La Verge, creada per les mans de quatre àngels».

En anar creixent la devoció per esta imatge, la xicoteta capella situada a l'Hospital de València on es venerava al principi, coneguda com El Capitulet, va haver de substituir-se per les capelles exteriors de la Catedral de València. Atés que la Catedral de València estava consagrada a la Verge del Puig, Patrona igualment del Regne de València, es va decidir construir en 1.667 la nova capella que es va convertir en Basílica.

Esta imatge original va patir seriosos danys durant la Guerra Civil. L'encarregat de curar-li les ferides rebudes va ser José María Ponsoda Bravo però, no sent del grat de la gent el resultat de la restauració efectuada, es va encarregar una nova restauració a Carmelo Vicent Suria, natural de Carpesa, per a la recuperació de la dolçor en el rostre de La Nostra Mareta.

La Geperudeta. La posició original de la Verge dels Desemparats era horitzontal per a poder acompanyar als ajusticiats, malalts mentals i altres persones abandonades, sent col·locada damunt dels fèretres, reposant el seu cap sobre un coixí. És per això que el coll té eixa inclinació. En col·locar-la en la posició vertical que coneixem en l'actualitat dona la sensació que té una gepa a la seua esquena, i d'ací sorgix l'afectuós sobrenom amb el qual se la coneix popularment. En esta postura, amb el cap un poc inclinat i mirant cap avall, podríem dir que la Mare de Déu mira afectuosament a tots els seus fills que a ella acudixen, donant-los la seua protecció i empara.

A la seua mà esquerra i directament des del seu cor ens oferix al seu Fill, el xiquet Jesús, qui, al seu torn, porta als seus braços la Creu indicant que es va sacrificar per tota la humanitat. A la mà dreta podem apreciar la "rosa perfumada" i el "místic lliri blanc" segons es canta en l'Himne de la Coronació, símbols tots dos de la Puríssima Concepció de la Mare de Déu.

La Pelegrina. És la imatge que recorre tota la Comunitat Valenciana i la que veiem també en el trasllat i la processó del segon diumenge de maig. És una imatge de la Verge dels Desemparats realitzada en 1966, coneguda com la "Centenària" ja que es va crear per a commemorar el tercer cente-

nari de la benedicció de la Real Basílica de 1667. Esta preciosa imatge, obra d'Octavio Vicent Cortina (fill de Carmelo Vicent *Suria), va recórrer totes les parròquies de València en 1948 amb motiu de les Bodes d'Argent de la Coronació, recorregut conegut com "La Missió". Actualment s'exposa en el col·legi de l'Escolania per al Besamans de les Falleres Majors. Es va tornar a restaurar en 2022 pel pintor i conservador valencià Pedro Arrúe.

LA PORTA DE BRONZE DE LA BASÍLICA DE LA VERGE DELS DESEMPARATS

En el Passatge d'Emilio Mª Aparici Olmos es troba la porta principal de la Basílica de la Verge dels Desemparats. La porta de bronze que veiem en l'actualitat es va instal·lar l'any 2005, sent retirada la humil porta anterior feta de fusta.

Tant la porta original com l'actual tenen dues característiques finestretes estratègicament situades, a través de les quals es pot contemplar des del carrer la imatge il·luminada de la Verge. A qualsevol hora del dia o de la nit, és habitual trobar persones dirigint les seues pregàries a la Nostra Mareta o simplement volent contemplar la seua sagrada i venerada imatge.

De la porta, criden l'atenció els simbòlics baix relleus:
En el primer panell es representa la festa de la Patrona durant el segon diumenge de Maig, amb la Solemne Processó amb els diversos estaments eclesiàstics. Poden apreciar-se les conegudes "Banderoles de la Ciutat".
En el segon panell, on consta la signatura de l'autor Octavio Vicent, es representa la presentació dels xiquets i xiquetes a la Verge dels Desemparats perquè els protegisca i els empare.

El tercer panell recorda la fundació de la Confraria de la Verge dels Desemparats, aprovada pel papa Benet XIII, al qual podem veure al costat del rei d'Aragó, Fernando d'Antequera, i el Sant Patró de València, Sant Vicent Ferrer.

En el quart panell veiem un recordatori dels començaments de la Confraria de la Verge dels Desemparats: la famosa escena del Pare Jofre defensant a un pobre boig, quan anava camí de la Catedral, el qual estava sent atacat i insultat.

En el cinqué panell es representa l'assistència als reus condemnats a mort, donant-los empara espiritual.

El panell sisé ens recorda la creació del primer hospital psiquiàtric d'Europa, el "Hospital dels Ignoscents, Folls i Orats", sent els Confrares de la Verge dels Desemparats els qui atenien estos malalts, molts d'ells abandonats.
En el penúltim panell podem apreciar la postura original de la Geperudeta, doncs es veu clarament com la imatge es col·locava jacent sobre els ajusticiats, als quals Ella acompanyava fins a la seua sepultura.

I el huité i últim panell representa la llegenda de la creació de la imatge de La nostra Senyora dels Desemparats per uns àngels pelegrins. D'ací la coneguda frase de "La feren els Angels".

Salomé Cazalla

Verges Trobades

Les Maredeu trobades

Hi conta la llegenda que, a la Comunitat Valenciana, abans de la invasió musulmana, van ser amagades varies figures de diferents verges. Aquestes verges van ser trobades més tard per pastors i per ermitans. Això significa que eren pobles cristians o que veneraven a la verge Maria abans de la dominació musulmana del Mediterrani.

La devoció a Maria en aquestes poblacions va tornar a sorgir després de la conquesta de Jaume I, quan van començar a trobar-se aquestes figures que havien sigut amagades segles abans, moltes per coneixement d'on estaven gràcies a la cultura popular i altres per casualitats.

Solen ser imatges de la Mare de Déu tallades en fusta policromada d'estil romànic que es distingeixen pel seu hieratisme, és a dir, per la seua expressió solemne i severa, en la que no se pot reconèixer cap sentiment. Sol estar asseguda a un tro amb rics vestits i corones i amb el xiquet Jesús damunt d'ella. Aquesta imatge romànica de Maria com a Mare de Déu també és coneguda com Theotokos.

Els relats repetixen quasi sempre el mateix patró: un pastor, xiquet o adult, home o dona, està cuidant el seu ramat. De sobte, un dels animals s'extravia o es comença a comportar de manera estranya o quasi miraculosa. En acostar-se, el sorprés pastor o pastora troba una xicoteta imatge de la Mare de Déu. Corre al seu llogaret per a comunicar la troballa, i de seguida els habitants decidixen construir una ermita o santuari per a albergar la imatge. Moltes vegades, la troballa està envoltada de miracles i curacions extraordinàries.

Podríem estar parlant d'algunes de les verges més conegudes o de centenars de xicotetes advocacions locals en tot el territori espanyol. Van ser trobades en brolladors, en clivelles de la roca, en boscos o en troncs d'arbres, i d'allí prenen a vegades els seus noms. No es tracta, per tant d'aparicions marianes de tipus sobrenatural, sinó d'inesperades troballes d'imatges en els llocs més insospitats.

Molt probablement, segons coincidixen alguns historiadors, estes imatges havien sigut ocultades segles abans pels cristians mossàrabs, per a evitar la seua profanació per part dels invasors musulmans. Una cosa semblant, encara que a menor escala, va succeir durant la Guerra de la Independència contra els francesos, i durant la Guerra Civil. Molts fidels, per a salvar les imatges a les quals tenien devoció, les amagaven en llocs insospitats.

Anys o segles després, quan el record d'aquell amagatall s'havia perdut, les imatges «tornaven a descobrir-se» miraculosament.

Les «verges trobades» són, com a fenomen històric, majoritàriament pròpies de l'època de la Reconquesta espanyola. Per a molts cristians, suposaven la «confirmació divina» de la seua lluita contra els infidels, i un signe d'especial predilecció, pel qual Espanya era coneguda com a «terra de María».És sorprenent l'ingent nombre de «troballes» en tot el territori de la Península. Per a donar-nos una idea de la magnitud del fenomen, només a les províncies de l'antiga Corona d'Aragó, es compten més de 200 verges trobades.

En realitat, és també el testimoniatge de la fe mantinguda d'amagat durant la dominació musulmana, malgrat les dificultats. Les llegendes, exagerades, que envolten estes imatges, moltes vegades les consideren portades pels mateixos apòstols, o fins i tot fabricades per sant Lluc. En qualsevol cas, apareixen sempre connectades amb els primers cristians hispans, amb els quals se sentien en continuïtat.

El dia que es celebra la festivitat en honor a la majoria d'aquestes verges trobades, amb moltes romeries, aplecs i processons, és el 8 de setembre, data bé coneguda per a nosaltre ja que és l'aniversari de la nostra ciutat, Castelló de la Plana. Algunes advocacions tenen el seu propi dia de festa, que sol coincidir amb el dia de la seua troballa.

Són moltes les imatges de Maredeu trobades molt conegudes per quasi tothom, i altres més desconegudes, Serà en algunes d'unes i altres en les que ara aprofundirem un poc més, acabant amb exemples de la nostra pròpia comunitat.

Verge del Prado. Un cavaller aragonés, conseller del rei Sancho de Navarra, viatjava a cavall, i a este se li va afonar una pota al costat d'una font on havia parat a beure. En voler desembossar la pota, el cavaller va descobrir una gran cova, i en un nínxol en la paret, una antiga imatge de la Mare de Déu amb el xiquet, i un pergamí en el qual s'explicava que els antics cristians l'havien ocultada allí dels musulmans.

Verge de Núria. Compte la llegenda que Sant Gil en el segle VIII va esculpir en fusta la primera imatge de la verge. Al cap dels anys, en 1079, uns pastors van trobar la cova de Sant Gil, i en ella la imatge de fusta de la verge d'esta vall. Des de llavors

la imatge va ser venerada, en un santuari que es va erigir en el seu honor.

Verge de Montserrat. La van trobar uns xiquets pastors l'any 880. Després de veure una llum a la muntanya, els xiquets van trobar la imatge de la Verge a l'interior d'una cova. En assabentar-se de la notícia, el bisbe de Manresa va intentar traslladar la imatge fins a esta ciutat, però no va ser possible, i va acabar construint un santuari en este lloc.

Verge de la Serra. La imatge va ser ser trobada per un captiu cordovés que havia escapat en proposar-li insistentment el seu amo que renegara de la seua fe catòlica i abraçara l'islam. El lloc de la troballa va ser una gruta que està situada a la part alta de la més escarpada cara del pic de la Serra de Cabra. En eixa mateixa cova havia sigut va ser ocultada segles anteriors pels antics cristians.

Verge de l'Almudena. Abans de la presa de Madrid pels àrabs l'any 712, els habitants van tapiar una imatge de la Verge en la muralla. Amb la Reconquesta, en el s. XI, es van proposar trobar-la de nou. Després de dies de pregàries, el fragment de muralla on es trobava va caure derruït, mostrant la imatge, que romania intacta i amb els dos ciris amb les quals havia sigut tapiada, encara enceses.

Verge de Guadalupe. Segons una antiga llegenda, la imatge va ser realitzada en un taller d'escultura fundat en Palestina en el segle I per sant Lucas Evangelista. El papa Gregorio Magno li va regalar esta escultura a sant Leandro, arquebisbe de la Sevilla visigoda. Durant la invasió musulmana, els cristians d'eixa ciutat la van depositar en una caixa i la van amagar al costat del riu Guadalupe. En el segle XIII se li va aparéixer la Verge a un vaquer, i li va dir que buscara l'escultura. Quan l'home es trobava prop d'eixe riu se li va perdre una vaca. Posteriorment, la va trobar morta. Va anar a escorxar-la per a aprofitar la seua pell i abans, com era costum, li va fer un senyal en forma de creu en el ventre. Llavors, la vaca va ressuscitar i es va alçar. L'home es va preguntar si eixe seria el lloc indicat per la Verge. Va excavar i, a un metre de profunditat, va trobar la caixa amb la Verge en el seu interior.

Verge de la Muntanya (Bolaños). Un exemple "modern" de Verge trobada. En 1936, la imatge venerada durant segles va ser feta trossos pels milicians en la plaça de l'ajuntament, salvant-se únicament el cap, que va ser recuperada per una dona familiar d'un dels agressors. El cap de la imatge va ser guardada per esta dona en un paller durant tot el conflicte i després, al costat d'altres objectes religiosos profanats, en un pou sec, on van romandre fins a acabar la guerra, quan es va fer una nova imatge a partir de les restes.

Mare de Déu de la Salut (Algemesí). Algemesí celebra els dies 7 i 8 de setembre la seua festa major en honor a la Mare de Déu de la Salut. Conta la llegenda que en 1247 va ser trobada dins del tronc d'una morera, on hui en dia es situa un pou que porta el seu nom. La van traslladar 3 vegades a la població veïna d'Alzira, però la Verge tornava a Algemesí. Així doncs, es va decidir que es quedara en el poble. No va ser fins a segles després que se va decidir donar-li el nom de Mare de Déu de la Salut, aquest nom va ser triat per atzar ja que tres sacerdots no es posaven d'acord del nom de l'advocació que havia de rebre, entre els tres estaven la Nostra Senyora de la Consolació, la Nostra Senyora de l'Assumpció i la Nostra Senyora de la Salut. D'aquell moment queden aquests versos:

Tres vegades va insistir;
mossèn Frasquet, cabut;
i tres vegades va sortir:
Mare de Déu de la Salut!

La imatge original va ser destruïda durant la Guerra Civil, l'actual imatge és una rèplica de mitjans del segle XX de Felip Panach. Com a curiositat està policromada en colors blancs i daurats i porta a la mà tres lliris. Actualment se troba a la basílica de Sant Jaume Apòstol.

Les festes es celebren des de 1610 i se va instituir com a festa major en 1747, coincidint amb el cinquè centenari de la troballa. Se celebren processons, Muixerangues, balls de Bastonets, de la Carxofa, dels Arquets, de les Pastoretes, el Bolero i els Tornejants. Sona la dolçaina i el tabal, música i tradició d'arrel valenciana. El dia 8 de setembre comença una processó a les 20h que dura més de 7 hores. El 28 de novembre de 2011 es van convertir en Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la UNESCO.

Mare de Déu de la Balma (Sorita). A Sorita se celebra el 8 de setembre la seua festa en honor a la Mare de Déu de la Balma. Conta la llegenda quela

Verge va ser trobada en una cova per un pastor manc que va recuperar el seu braç i va demanar que se construira una església en el mateix lloc. Quan el rector de Sorita es va assabentar del miracle va anar amb tot el poble a la cova i allà estava la Mare de Déu. Per molt que intentaven portar la imatge al poble i traure-la de la cova, no va haver manera. També ho intentaren a Morella, sense cap èxit. Arran d'això, se va quedar en la cova, on se va construir l'església que té imatges de sant Blai i santa Maria Magdalena. En honor a aquesta cova, li anomenaren la Mare de Déu de la Balma. El santuari va ser declarat Bé d'Interès Cultural amb la categoria de monument el 28 de setembre de 1979.

Les festes es celebren amb una processó nocturna que comença el dia 7 de setembre portant la imatge al poble i el matí següent la tornen a la Balma. Aquesta processó està plena de música i danses. La Verge de la Balma es venerada a molts territoris de la Comunitat Valenciana, Aragó i Catalunya.

Verge de Vallivana. Un pastor es va trobar la imatge de María envoltada de ciris encesos en el fons del barranc de Valllivana (Castelló), lloc on havia sigut ocultada per a deslliurar-la de ser destruïda pels musulmans a la seua arribada a la cormarca, l'any 714.

Verge del Lledó. Un llaurador anomenat Perot llaurava amb els seus bous, va alçar una pedra al costat de les arrels d'un lledoner i sota ella va aparéixer la imatge. Però no parlarem ací de la molta devoció que li professen castellonenques i castellonencs de totes les edats des de fa molt doncs la Lledonera, la nostra Mareta, celebra enguany el seu centenari i a Ella dediquem un article molt més extens.

Laura Martínez Bárcena - Historiadora i humanista.

Maria, dona empoderada per al segle XXI

Les dones hem hagut de lluitar per a trobar el nostre lloc a tots els àmbits de la vida, també als relats religiosos. Hem reconstruït, coneixent el context, relats per a poder descobrir a la vertadera dona darrere del simbolisme. Això és el que vull fer jo en aquest article perquè, com a dona cristiana i feminista, sempre m'han causat interès les figures femenines dels evangelis i, especialment, la Verge Maria.

El més important és veure a Maria com allò que es: una dona, deixem de costat la virginitat inqüestionable i la seua maternitat divina.

La figura de Maria s'ha utilitzat com a símbol i exemple de com ha de ser la dona: mare, obedient, submisa, silenciosa i incondicional. Aquesta idea-lització de com deu ser una dona s'ha utilitzat durant segles per a oprimir al sexe femení ja que, comparant-nos amb ella, sempre eixíem perdent, sentint una frustració i culpa per no poder arribar a ser com ella.

Per a que una dona de hui en dia es puga sentir identificada en Maria, s'han de destacar la seua dignitat, fortalesa i autonomia.

Per exemple, vegem l'episodi de l'anunciació (Lluc 1, 26-38) amb altres ulls. Quan l'àngel Gabriel es presentà davant de Maria per a comunicar-li que rebia el favor de Déu, ella, lluny d'acceptar amb els ulls tancats, necessita-va entendre millor i l'àngel va tindre que ampliar el missatge. Encara així, el seu convenciment no era ple i va qüestionar a l'àngel: com anava a ser possible que donara a llum si era verge i estava compromesa amb Josep? Gabriel va tindre que aclarir-li que l'Esperit Sant seria qui vinguera sobre ella i, com a la seua cosina Isabel – que era estèril –, anava a donar-li un fill, «perquè res és impossible per a Déu ». Maria, aleshores, va donar el seu sí, un consentiment conscient que es va convertir en una maternitat desitjada.

Ací és on trobem una lliçó fonamental: la maternitat és una elecció, no una missió. Ens ensenya que Maria no va oferir un sí irreflexiu, ella tenia capacitat de qüestionar el que se li proposava i amb una autonomia exemplar, doncs no ho va consultar en cap home, tal i com ho exigia la llei jueva. Així doncs, aquest sí té molts significats: sí a la cridada de Déu i sí a la totalitat del seu propi jo, mostrant un caràcter primordial per a la història del seu fill.

Els matrimonis d'aquella època es realitzaven a una edat molt curta, les dones als 13 anys i els homes als 17. Els matrimonis es realitzaven en dues fases. En la primera es duia a terme un compromís formal, en el que ambdós ja es consideraven matrimoni encara que no podien viure ni jeure junts. En la segona era la boda pròpiament dita després de la qual convivien. Quan Maria accepta ser la mare del Fill de Déu se trobava entre aquestes dos fases. Sant Josep va decidir repudiar-la en secret al assabentar-se d'aquest embaràs (Mateu 1, 19). Segons les lleis jueves (Deuteronomi 22, 20-21) si l'esposa era adultera se l'havia de repudiar públicament, és a dir, trencar la relació de manera que la dona no quedaria baix la protecció de cap persona, ni tan sols de la seua família, tampoc podria tornar a casar-se, no tindria un lloc per a viure ni una manera d'aconseguir aliments. Pràcticament era una condemna a mort. D'aquesta manera es com se demostra la valentia de la jove Maria, ella coneixia aquestes lleis i, no obstant, va decidir ser mare, encara que fora una mare soltera, repudiada i sense recolzaments.

Altre exemple del caràcter de Maria és la seua manera d'actuar en la Visitació (Lluc 1, 39-56), ella, després de rebre la visita de l'àngel Gabriel es va assabentar també de l'embaràs de la seua cosina Isabel. Ella decideix marxar a casa d'aquesta. Ningú li demana que vaja a ajudar-la, però ella creu

que Isabel necessitarà ajuda i acudeix a donar-li suport per decisió pròpia, deixant als seus pares. Per a anar a casa de la seua familiar va estar dies caminant, ja que no estava al costat de sa casa. Una dona jove viatjant sola no era habitual, estava mal vist. A ella li té igual i se posa al servei de la seua cosina, una mostra de sororitat, valentia i autonomia.

Però la història de Maria no termina amb ser la que possibilita l'inici d'esta història de salvació. Ella se va convertir en mare en un part que, segurament, no va ser un obrir i tancar d'ulls, ja que estava únicament acompanyada per Josep (els homes no acostumaven a estar presents als enllumenaments) i era una jove inexperta en un estable amb animals i ple d'excrements. Ella fuig junt amb el seu espòs per a salvar la vida del seu fill i el cria sense referents familiars propers. Quan el seu fill se va per a començar la seua missió, ella no es queda darrere, és més, la vida pública de Jesús comença gràcies a sa mare.

La posició de les dones en aquella època era minúscula, quan naixien pertanyien al pare, al casar-se pertanyien a l'espòs i quan aquest moria,

si tenien fills homes pertanyien a aquests, sinó al seu germà o a qualsevol home que fora família. Quan Jesús comença el seu camí es suposa que Josep ja ha faltat, per tant, Maria ha d'obeir al seu fill en tot. En les bodes de Canà Maria s'enfronta al seu fill quan li demana ajuda perquè s'ha acabat el vi i el seu fill li respon «Què tens en mi, dona? Encara no ha arribat la meua hora» (Joan 2,4). Una traducció personal que faig d'esta contestació és «Silenci, no ho vaig a fer», que, si actualment esta resposta és fort per a una mare, en aquell temps era un punt i final. A pesar d'això, Maria se gira als servents i els diu «Feu el que ell vos diga» (Joan 2,5); obligant així al seu fill a actuar. Maria mostra així no sols el seu poder com a mare, si no el seu empoderament com a dona.

Maria acompanya al seu fill en gran part de la seua vida pública, com es reflexa en alguns moments de l'Evangeli. És a dir, que l'acompanya en el seu pla de vida i és reconeguda pel seu fill com la persona que «escolta i fa la paraula de Déu» (Lluc 8, 21); igualant-la i equiparant-la als seus deixebles. Maria, sense deixar de ser mare o intermediària del seu fill, és una part essencial del creixement i consolidació del ministeri de Jesús, perquè ser mare no impedeix fer més coses.

Maria presencia la mort del seu fill, la mort d'un fill sempre és terrible. Maria va acompanyar a Jesús fins a l'últim moment, va plorar i sofrir. Una dona que perd un fill pateix, no per ella, pel seu fill i per l'amor que li té. Sempre s'ha dit que perdre un fill no té nom i, de certa forma, és veritat. Se pot ser divorciada, vídua, òrfena, soltera, casada... però no hi ha paraules que defineixen eixe sentiment. Aquest passatge ens mostra a una dona forta: «Dona, aquí tens el teu fill [...] aquí tens la teva mare» (Joan 19,26-27), Jesús ens la ofereix com a mare i és el vincle més potent que tenim en Déu.

Maria era la elegida de Déu, però ella va elegir i una vegada que s'és mare, s'és per a sempre. Ho és d'una manera valenta, alegre, afectuosa, patidora, ploradora, lluitadora per la veritat que hi ha en el seu cor, realista i que mai baixa el cap.

No és la meua intenció convertir-me en teòloga ni implantar la meua imatge de Maria com a una veritat absoluta. Com he dit al principi d'aquest text, és la meua visió com a dona cristiana i feminista. Per a mi, Maria és una dona valenta empoderada, forta, amb dignitat. Una mare que desitjava ser-ho, que se dona sempre a la resta amb la seua pròpia iniciativa.

Leire Blanca Martínez i Bárcena

Maria, musa d'artistes de tots els temps

Se diu que la Mare de Déu, Maria de Natzaret, és la dona més representada a la història de l'art. La tradició iconogràfica mariana prové dels Lukasbild, pintures realitzades per sant Lluc evangelista i, hui en dia, encara es protagonista de moltíssimes obres d'art.

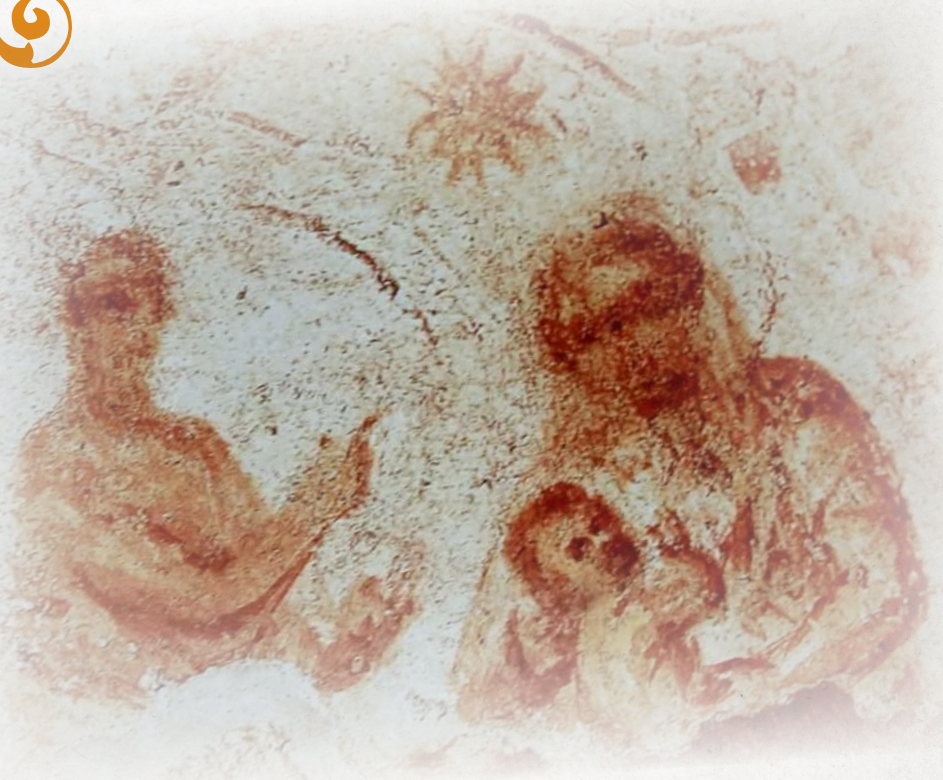

No se sap ben bé quina és la primera pintura en la que apareix retractada, però sabem que un dels primers vestigis el trobem a les catacumbes de Priscilla, a Roma, aquesta icona data del segle III. També a la catedral de la

ciutat italiana de Tolentino hi ha un sarcòfag en el que apareix representada i a Roma a una de les catacumbes més importants, anomenada Coemeterium Maius, hi ha una representació de Maria que data del segle IV. Una gran part de les obres d'art en les que Maria és representada són com a Mare de Déu junt al seu fill, el nen Jesús. Segons la iconografia se poden classificar en *Theotokos, Odigitria, Eleüssa, Galaktotrofussa o Platytera.*

Theotokos és com s'anomena en l'art romà oriental a les icones de la Verge asseguda en un tro amb el xiquet Jesús damunt dels genolls en posició hieràtica. Aquesta és propia del romànic. La Mare de Déu duu un mantell amb tres estrelles.

Odigitria, que se podria traduir per la Nostra Senyora del Camí, és com l'església ortodoxa representa a Maria. Aquesta apareix dempeus amb el xiquet Jesús en braços i assenyalant-lo per a expressar que el seu fill és el camí a la salvació. La Mare de Déu sol dur una capa vermella.

Eleüssa o Verge de la Tendresa és com se representa a les icones a la Verge amb el xiquet Jesús en un gest d'amor. Tots dos apareixen galta amb galta, tocant-se l'una a l'altra.

Galaktotrofussa és com se coneix la representació de Maria de Natzaret amamantant al seu fill, el xiquet Jesús. També és coneguda com Mare de Déu de la Llet, Mare de Déu Lactant, *Madonna Lactans* i, després del Concili de Trento, Mare de Déu del Bon Repòs o Msre de Déu de Betlem.

Platytera és la icona en la que se representa a la Verge Maria en actitud d'oració. Porta una medalla en el pit en la que apareix el xiquet Jesús. També se la coneix com la Verge del Sagrari.

Però no sols se representa a Maria com a Mare de Déu, Maria és molt més que la Mare del Senyor encarnat. Apareixen retrats denominats com a Cicle de la Vida de la Verge en el que se narra la història de la nostra protagonista.

Començant per la Verge de xiqueta – presentació en el temple i educació de la Verge. La tradició conta que Sant Joaquim i Santa Anna van portar a Maria de xicoteta al Temple de Jerusalem junt a altres xiquetes. El sacerdot va profetitzar la missió de Maria. En quant a la iconografia de l'educació de Maria, se sol representar a la xiqueta sola, o acompanyada de Santa Anna o Sant Joaquim, llegint un llibre.

Posteriorment, trobem obres que tenen com a tena principal els desposoris de la Verge en el que se representa l'enllaç entre Sant Josep i la Verge Maria.

En moltes altres obres apareix representada l'anunciació, és a dir, el moment en el que la Verge Maria rep a l'àngel Gabriel que li dona la notícia de que serà la Mare del Fill de Déu. Continua el Cicle amb les representacions de la Nativitat, el moment en que Maria consep a Jesús en un pesebre.

També compta e Cicle amb moments d'un Jesús adult en les Bodes de Canà i amb escenes de la Passió de Crist.

La fi del cicle acsba amb la fi de la vida terrenal de Maria, és a dir amb el Trànsit o l'Assumpció de la Verge.

A més, se podria parlar de totes les diferents advocacions de la Verge i de les distintes maneres en les que se li representa, però no acabaríem mai. Són molts els artistes coneguts que han representat a Maria, Miquel Àngel Buonarroti, Leonardo da Vinci, Sofonisba Anguissola, Artemisia Gentileschi... inclús el mateix Dalí la va retractar. I són molts els artistes i les artistes que continuen representant-la, artistes anònims que il·lustren parròquies de barri. Ara teniu uns quants tips per a reconèixer els moments de la vida de Maria i les formes en les que se la representa davant quan tingueu l'oportunitat de veure obres d'art protagonitzades per ella.

Laura Martínez Bárcena

Article de concurs

No és qüestió de creences.
100 anys de fervor de tot Castelló
per la Lledonera

Títol:
Tot a glòria i més honrar a la Verge del Lledó

Article que es presenta al concurs de millor article inèdit

erge del Lledó

Tot a glòria i més honrar a la Verge del Lledó

La vostra sobirania
sobre els fills de Castelló
s'afermarà, oh Verge mia!,
en lo solemníssim dia
de vostra coronació.
Tot a glòria i més honrar
a la Verge del Lledó
(Goigs de la Coronació de la Mare de Déu del Lledó)

Lledonera, enguany 100 anys fa que en justícia i veritat fóreu coronada, que de Castelló, pels vostres favors, Reina fa segles que ho sou.

Va ser en 1922, el papa Pius XI qui us va proclamar Patrona de la ciutat i, dos anys més tard, el mateix pontífex va aprovar la vostra coronació. El 4 de maig de 1924 l'Església us va concedir la corona, reconeixent així, oficial i públicament, que realment sou digna de tot fervor i devoció a Castelló i arreu del món.

Lledonera, és any de festa grossa i l'ofrena de flors us engalanarà amb els millors colors d'agraïment infinit d'esta vostra ciutat a vos peus postrada. En este segle XXI, laic i descregut, resulta impossible no preguntar-se com feu per a gaudir de tant fervor. Vos ens torneu a buscar la resposta en les gents de Castelló, si els preguntàrem, estes ens parlarien dels vostres favors. Ah..., Verge Nostra del Lledó, doncs ja vem que no és qüestió de creences, és qüestió de favors que fan fervor.

La creença, de manera abstracta i des d'un punt de vista religiós, és la fe en uns supòsits previs de caràcter dogmàtic, però quan la creença ve d'una experiència, com pot ser un favor rebut, llavors es torna veritat, és el que en lògica anomenem certesa o veritat del cor: la nostra raó no pot negar allò que el nostre cor ha experimentat, per a nosaltres eixa experiència té valor de veritat encara que no pugui ser demostrada de manera científica. Curiosament, i malgrat el que molts poden pensar, els humans concedim més valor a les nostres certeses que a les veritats científiques, de fet només assumim com veritats científiques aquelles que no fan grinyolar les nostres creences en tant que certeses. Inclús, des d'un punt de vista estrictament científic, acceptem com veritables aquells paradigmes, teories i deduccions que no es troben en contradicció amb el nostre propi subjectivisme, la pròpia visió del

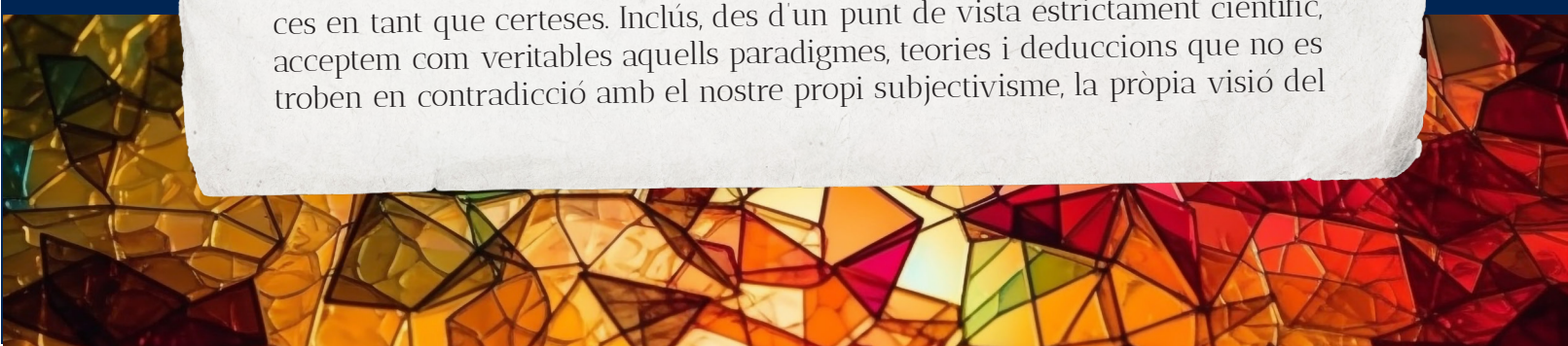

món. El mateix Thomas Khun, físic, teòric de la ciència i filòsof, ho reconeix obertament al seu llibre, La estructura de las revoluciones científicas (1975), pp.236 - 237:

> Los científicos individuales aceptan un nuevo paradigma por toda clase de razones y, habitualmente, por varias al mismo tiempo. Algunas de estas razones (...) se encuentran aparentemente fuera de la esfera aparente de la ciencia. Otras deben depender de las idiosincrasias de autobiografía y personalidad. Incluso la nacionalidad o la reputación anterior del innovador y de sus maestros pueden a veces desempeñar un papel importante.

Així doncs, nostres certeses conformen la nostra veritat i, en funció de quines siguin, així seran les veritats científiques que reconeixerem com a tals, de fet, els avanços científics només els anem incloent al sac de les nostres veritats si sentim que hi creiem en allò que postulen. Per molt demostrada que quedi una cosa, si no ens inspira hi creure, el nostre escepticisme hi continua.

Quan la certesa prové d'una experiència amb un altre, sigui una entitat de caràcter natural o sobrenatural, es torna fervor o temor, depenent de com haguem viscut dita experiència, però en qualsevol cas, no quedem indiferents, sinó que cadascuna d'estes va engrandint el conjunt de les nostres certeses. No ens és possible negar l'evidència d'allò que hem viscut, no ens podem dir que no ha estat cert, per tant no és possible negar-se a la realitat de la pròpia vivència; si açò fos possible, seria molt fàcil curar malalties relacionades amb distorsions de la realitat, com no estaria obert el debat sobre els riscos de passar massa hores en la realitat virtual.
Deixant de costat el merament teòric i tornant al tema principal d'aquest

article, si preguntàrem a les gents de Castelló per la seua pròpia creença en la Lledonera, ben segur que ens parlarien de favors obtinguts, és a dir, d'una experiència de relació mútua on hi ha hagut una demanda a la Verge del Lledó (un auxili per a una curació, una feina, una parella, un fill o filla, ...) i senten que Ella els ha donat una resposta que serà la base sobre la que es construirà una certesa. Tant se val si ha estat un favor obtingut per a si mateixos o per a altres persones, conegudes o no, pot ser que siguen casos sentits de temps arrere, transmesos per tradició o pel boca a boca, però, en qualsevol cas, es vivèncien com a veritats nascudes d'una experiència. Aquesta experiència, alhora individual i col·lectiva, és terra abonada on neix i creix una tradició de fervor, encara que és evident que no tots els fervorosos gaudiran en pròpia persona de l'experiència del favor que fa fervor, açò sí, l'atmosfera que s'ensuma, d'una manera o d'una altra, impregna a tots els i les que a ella s'acosten, fent així del fervor a la Verge del Lledó una distinció irrenunciable del poble de Castelló, una tradició, que en tant que tal, no demana ni reflexió ni demostracions científiques com a condicions per a la seua pervivència. El poder de tota tradició és que romà viva dintre de l'imaginari d'una societat amb independència del punt de vista concret de la creença subjacent, amb independència de la professió de fe religiosa que li subjau, i, per tant, no és qüestió de creences, és devoció, i és fervor.

Lledonera, castellonenca i bona llaura, per molt de temps heu hagut de conrear-vos el fervor, cinc segles i mig de favors: des de 1366, moment de la Santa Troballa per Perot de Granyana, fins el 1924, moment de la vostra coronació, malgrat que des del principi vos han estat reconegudes les gràcies i els favors. Només nou anys més tard de la vostra aparició (1375), ja el cardenal Pietro Corsini va concedir la possibilitat de celebrar missa diària al vostre santuari, cosa no tan usual a l'època, en un temps on, si bé la celebració de l'Eucaristia era el centre de la vida cristiana i es cuidava i mimava la litúrgia que la envoltava, no era habitual que hi hagués celebracions eucarístiques diàries i molt menys a una ermita –les celebracions diàries comencen a ser més comunes a partir del Concili de Trento (1564)–; per tant, el fet de que el cardenal Corsini concedís esta gràcia ens indica que vos, Verge del Lledó, ja hi comptàveu amb un nombre rellevant de visitants diaris que, amb fervor, acudien a demanar o agrair-vos els favors. També hi comptàveu amb una ben documentada devoció per part d'uns quants pontífexs: Gregori XIII el 1579 va concedir indulgències a tots el fidels que us visitaren el dia de la vostra festa –a l'època era el diumenge següent a la festa de l'Assumpció–, Clement XI el 1717 amplia el dia d'indulgència als dies de festa mariana assenyalats per l'Ordinari i, des de 1702, este mateix, ja havia atorgat a tots els confrares de Nostra Senyora del Lledó la gràcia de gaudir d'indulgència plenària, Pius XI el 8 de novembre de 1922 us proclama Patrona de Castelló, atorgant-vos la corona dos anys més tard, el 4 de maig de 1924. A totes aquestes mostres de reconeixement cal afegir que compteu amb confraria des de 1559.

Mareta, obtenir la corona vos ha estat un llarg camí. Encara que fins el segle XVII (1631, coronació de la Madonna de la Febbre) no s'instituí la pràctica de coronar verges com a símbol que reconeix el ser digna de veneració arreu del món, i fins el XIX no quedà incorporat este ritu a la litúrgia romana (Pontifical Romà, 1897), no us hagués calgut esperar tant, què seguint la norma amb 50 anys bastaria, ja que els requisits bàsics per atorgar la corona són: al menys 50 anys d'antiguitat documentada, gaudir de devoció ben provada que sobrepassi les fronteres i demostrats favors, i si a més a més es compta amb confraria, que és qui ho ha de sol·licitar, a què més esperar. Amb tota aquesta sort de gràcies i favors, ja es diu, i amb raó, als Goigs de la Coronació: «Amb tristor i melangia Castelló ja no dormia, perquè sa Reina i Patrona no portava la Corona que molt just se mereixia.»

Castellonencs i castellonenques, de naixement o de cor,
festegem doncs els 100 anys de tant reconegut fervor
i anem enguany a l'ofrena portant nostres millors flors,
un grapat de bons masclets, el ressò de tabals i dolçaines
i cantem amb tot goig, els Goigs de la *Coronació*:

En dia tan desitjat
solemnement te [re]corona
este poble entusiasmat,
que gojós t'ha proclamat
per Mare, Reina i Patrona
Tot a glòria i més honrar
a la Verge del Lledó.

Què tot el que la visiti sàpiga que la Verge del Lledó
és Reina i Patrona,
de Castelló, Corona.

Maria Dolors Martínez i Cazalla
Dra. en Lògica i Filosofia de la Ciència

Programació

Dissabte, 2 de març

14.30: Inauguració de la carpa en la Plaça del Real i posterior aperitiu.
16.30: PREGÓ.
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
22.30: Sopar de pa i porta.

Diumenge, 3 de març

9.00: ROMERIA.
16.30: Obertura de la carpa.
18.00: Actuacions musicals fins a la ni.t
20.00: DESFILADA DE GAIATES.
23.00: Sopar d'agermanament.

dilluns, 4 de març

10.30: Obertura de la carpa i esmorzar. PREGÓ INFANTIL.
13.00: Concentració en la carpa per anar a la mascletà.
15.00: Menjar de socis i sòcies
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
20.00: ENCESA DE GAIATES.
22.30: Sopar de pa i porta.

dimarts, 5 de març

10.30: Apertura de la carpa i esmorzar.
13.00: Concentració en la carpa per anar a la mascletà.
15.00: Menjar de socis i sòcies.
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
19.00: Recepció i acompanyament a Na Violant. al seu pas pel sector.
21.30: Sopar de pa i porta.

dimecres, 6 de març

10.30: Obertura de la carpa i esmorzar.
13.00: Concentració en la carpa per anar a la mascletà.
15.00: Menjar de socis i sòcies.
17.30: Visita de les Reines i Dames de la Ciutat al sector:
Recepció i berenar.
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
21.30: Sopar de pa i porta.

dijous, 7 de març

10.30: Obertura de la carpa i esmorzar.
Recepció dels carros engalanats al seu pas pel sector cap a la mascletà.
15.00: Menjar de socis i sòcies.
17.00: COS MULTICOLOR.
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
21.30: Sopar de pa i porta.

divendres, 8 de març

10.30: Obertura de la carpa i esmorzar.
13.00: Concentració en la carpa per anar a la mascletà.
15.00: Menjar de socis i sòcies.
17.30: Xocolatada.
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
21.30: Sopar de pa i porta.

dissabte, 9 de març

10.30: Obertura de la carpa i esmorzar
13.00: Concentració en la carpa per anar a la mascletà.
16.00: OFRENA.
18.00: Actuacions musicals fins a la nit.
22.00: Sopar de pa i porta.

diumenge, 10 de març

10.30: Obertura de la carpa i esmorzar.
12.00: Festival de balls tradicionals. Patrocinat per la Fundació Dávalos-Fletcher.
13.00: Concentració en la carpa per anar a la mascletà.
15.00: Paella de les Madrines.
17.00: Trobada amb la xaranga "La Pucharanga",que ens acompanyarà a la desfilada final.
19.00: Trobada en la carpa amb tota la comissió per a assistir al punt d'inici de la desfilada final i al posterior MAGDALENA VÍTOL!
24.00: Les Madrines apagaran les gaiates de Porta del Sol.

3

GAIATA PORTA DEL SOL

La programació és aproximada, doncs a la data de tancament d'este llibret faltaven per concretar alguns actes, com la visita de les Reines al Sector 3, que poden provocar la modificació del que es preveu, així com altres factors aliens a aquesta associació. S'informarà degudament en xarxes socials de tots els canvis tan prompte se sàpia amb exactitud.

Hi haurà, a més, dos dies dedicats a les xiquetes i xiquets amb activitats i jocs perquè gaudisquen amb nosaltres d'unes festes també a la seua mesura.

Entre les nombroses activitats programades per a esta Magdalena 2024 al voltant de la Porta del Sol, hem d'agrair de nou la inestimable col·laboració de la Fundació Dávalos Fletcher com a patrocinadors del Festival de Balls Tradicionals. Uns balls molt ben acollits per socis i veïns, que reunixen sempre un públic molt divers, de totes les edats, disposats a gaudir de les danses més populars de Castelló, i també d'altres punts de la Comunitat Valencíana. Enguany, el festival complix el seu desé aniversari, després de la forçosa aturada de dos anys (2020 i 2021) per les restriccions derivades de la pandèmia, i esperem que complisca molts més i continuar gaudint-lo amb totes i tots vosaltres.

Us esperem!!!

FUNDACION
DAVALOS • FLETCHER
"LA FUNDACION DE CASTELLON"

Agraïments

La nostra enorme gratitud per a tots els comerços i professionals que han col·laborat amb la seua publicitat en este llibret.
Gràcies, també, a les veïnes, veïns, amigues, amics i comerços del sector per adquirir-ho.

Gràcies, especialment, a Francisco Sánchez per la seua magnífica portada, i a totes i tots els articulistes que ens han fet arribar els seus interessants escrits: Leire Blanca Martínez, Salomé Cazalla, Carlos Ventura, Alfredo Royo, Manuel Lleó, Vicente Mateo, Miryam Salvador, Fray Johnny Alberto Chacón, Laura Martínez, Pare Cristián Peña, Maria Dolors Martínez i el reconegut escriptor i periodista castellonenc i gauer, Basilio Trilles.

Gràcies a Belén, de la Impremta Rosell, un any més, per la seua paciència, la seua professionalitat i les seues brillants idees.

I gràcies als nostres amics de Muy Mucho, en Castelló, per deixar-nos fer les fotos de Nadal de Nayla, Marta i Provin en la seua bonica botiga, pròxima a la Plaça la Pau, plena de bones idees i preciosos detalls.

INJERTO CAPILAR EN CASTELLÓN, *SIN IR MÁS LEJOS*

HAIR CLINIC

| MARTÍNEZSIMÓN |

T. 964 199 292

MARTÍNEZ SIMÓN MEDICINA Y CIRUGÍA

www.martinezsimon.com

Dra. Johissy Briones Estébanez

Especialista en Angiologia,
Cirurgia Vascular i Endovascular

Número Col·legiada 12/4619777

dra.briones@vascularcastellon.com

610 736 702

Tractament de patologia arterial, venosa, limfòtica i peu diabetic

Especialista en tractament de varices i aranyes vasculars
Cirurgia mitjançant endolòser i esclerosi amb microespuma

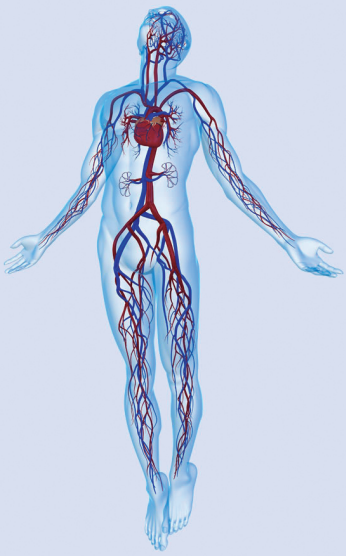

MARTÍNEZ SIMÓN MEDICINA Y CIRUGÍA

Pl. Hernán Cortés, 1 Entlo.
12001 Castelló
964 199 222

vithas

Maria Rosa Molas, 25
12004 Castelló
964 72 60 00

Adeslas

Av. Barcelona, 19
12004 Castelló
964 25 28 88